

SZÉPIRODALMI, TÁRSADALMI ÉS TÖRTÉNELMI HETILAP

Felelős szerkesztő:

SZEGEDY LÁSZLÓ

TARTALOM:

GÁRDONYI GÉZA: Ki ette meg?
 HERCZEG FERENCZ: A kapakovács felesége
 RAKOSI JENŐ: Háboru és béke
 CSERMELY GYULA: Az utolsó huszezer
 NYÁRY ANDOR: Havasok alján
 PÉTERFFY TAMÁS: A varasgyék
 TÓTH KÁLMÁN: Gárdonyi és Jókai
 REXA DEZSŐ: Lukianos
 HANGAY SÁNDOR: Turánok, ősmagyarok
 NYÁRY ALBERT báró: Magyar Nagy-
 asszonyok
 LEGÉNY ELEMÉR: Leleplezem a „Keleti
 Párist”
 DÖMÖTÖR MIHÁLY: Magyar-Török kérdés
 VÁLYI NAGY GÉZA: Magyar lantos
 BOZZAY MARGIT: Cherchez la femme
 BENEDEK ELEK: Galamboskő
 MÓK FERENCZNÉ: Juniusi délután
 PAULINI BÉLA: Hejnye kedvesem
 FÁBIAN ERNŐ: Hazugságok gyűjteménye
 UNDI IMRE: Jó napot kabinos!

LAKY IMRE: A magyar rendőrség története
 RADNAY OSZKÁR: Tengeri krónika
 REMSEY GYÖRGY: Túl a földön
 HORVÁTH ÁKOS: Fetőka
 ASZLÁNYI D. KÁROLY: A csoda mágnes
 DEMETER JÁNOS: A csillagászat története
 KORNAY ISTVÁN: Történelem és valóság
 LENDVAY BÉLA: Bűn és könny
 ILLY JÁNOS: A szálló
 BAUM FERENCZ: Golgotán
 SZEGEDY LASZLÓ: A komáromi rab (regény)

EGYEBEK:

Keleti levelek — A hét költészete — Magyar
 művészet — Grafologia — Csillagászat —
 Közgazdaság — Rádió — Turánok—Ős-
 magyarok — Történelem — Regény —
 Magyar élet — Görbe tükör — stb., stb.

VERSEK:

Boross Sándor; — Reményik Sándor; — Hangay Sándor; — Bozzay Margit; — Szegedy
 László; — Vályi Nagy Géza; — Varga Béla dr.; — Gulyás Pál; — Kovásznay Erzsí; —
 Bochdaneczky Aladár; — Csengey Gusztáv; — Csizmazia Olga.

Kettős szám ára: 25.000 korona.

Budapesti szórakozó-, mulatóhelyek és strandfürdők

Danubius Strandfürdő

V. KERULET, MEDER UCCA

*Budapest legkellemesebb,
legszebb szórakozóhelye.*

*Vendéglő. Sporttelep. Csónakház. Zene.
NYUGATITÓL 8 PERC!*
1, 3 és 55-ös számú villamossal.

Völgyesi Adolf

Étterme- és vendéglője VI, Szent László ut I. sz.
Legjobb sörök és kitünő hegyi borok legjutányosabb
árban. Jó magyar konyha.

Az előkelő közönség
nyári szórakozóhelye az

ADMIRAL

STEFÁNIA UT 25. SZÁM

Imperial Bucsky éttermei

VII, Rákóczi ut 90.

Minőség és olcsó árban vezet!
Berkes muzsikál.

Budapesti Takaré- és Vásárpénztár Rt.

Budapest Székesfőváros alapítása.

Bank-osztály:

IV, Központi városháza. Telefon: József 9 52

Központ:

IX, Soroksári ut 58. Telefon: József 39—66.

Sertés-osztály:

X, Gubacsi ut 6. Telefon: József 11—67

Foglalkozik mindennemű vágóállat bizományi eladásával
kereskedőknek és termelőknek előlegek nyújtásával,
takarékbetétek és tőzsdéi megbízások elintézésével,
bankügyletekkel.

Hölgyek és urak! Férjhezmenendők és nősülendők!

keressék fel bizalommal az ország legdíszre-
tebb és legnívósabb

Házassági irodáját „Elite“

Iroda: Kossuth Lajos ucca tizenöt.
Főlépcsőházi bejárat. (Cégjegyzés-
telen levelezés). — Telefon: József
százötvennégy — tizenhárom.

Törvényesen bejegyzett cég.

Levelezésnél kérem „A NEMZET“-re hivatkozni

Meinl-kávé

Lombfűrész-

anyagok, szerszámok, deszkák raktára

Fischer László

Budapest, IV, Kammermayer Károly ucca 3. szám
Árjegyzék 2000 K bélyeg ellenében.

Korcsolya nagy választékban!

GLORIA
HÁZI-MOZIGÉP

iskolák, egyletek,
családok részére.

Egyaránt vetít álló- és mozgóképeket. Barki által könnyen kezelhető. — Tűzveszélymentes. — Vetítési távolság 12 méterig. — Képnagyság 4 méterig. — Tökéletes színházi előadások. — Nagy választéku tudományos, oktató és szórakoztató

filmek
kölcsonzése
mérsékelt napidíjért.

Ismeretterjesztő állóképsorozatok, szöveggönyvvel.

Mindenemű felvilágosítást ad:

VETITŐGÉP
ÉS FILMIPARI R. T.
Budapest, V, Nádor ucca 28. Telefon: 121-21

SZOVIK
RÓBERT

Egyenruha
és polgári
szabó

Budapest, VI, Anker-köz 2. szám.

Balog fogműterem

Budapest, VIII, József körút 31b.

Budapest, VI. ker.,
Gróf Zichy Jenő
ucca 11. szám.

MERCUR BÉRAUTO-ÜZEM

Telefon: 43-21
191-46. Sörgöncy-
cim: „Luxusautó”

Nyári mosó és szövet divatöltönyök

Fiu ruhák — Gyermekek costumök —

Libériák, inas, kocsis, soffőr öltönyök

Munkaruhák minden foglalkozáshoz

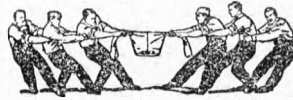
Iroda, turista, sport, reggeli kabátok

NAGY VÁLASZTÉK!

KITÜNŐ MINŐSÉG!

OLCSÓ ÁRAK!

Kérjen árjegyzéket ingyen és bérmentve!

Gutmann J. és Társa

Budapest, VII, Rákóczi ut 16

Telefon József 90-90

Telefon József 90-90

Csak
egy
rézkarcot

ajándéknak 30.000 kornától felfelé. Művészekről festmények 400 ezertől! Részletre is!

Képek keretezését vállalja
AURORA RT. keretező-műhelye
Gizella tér 4. — Herendi porcellánok, mütárgyak, szőnyegek. — Telefonszám 117-36.

Gerbaud-val
szemben!

Eredményesen
csak

Nemzet-ben
hirdethet

!

Új sonka-, szalámi- és
finom hentesárugyár

Dr. Herceg Esterházy Pál a múlt évben helyezte üzembe nagyszabású husárugyárát a sopronmegyei Kapuvár nagyközségben, ahol főként a herceg saját gazdaságában nevelt és hizlalt állatok kerülnek feldolgozásra

Gyártmányai főbb vonásokban:

Sertés és marhahusból készült különféle kolbász-árúk, fiatal angol malacból prágai módra pácolt finom sonka és füstölt-hus-árúk, Esterházy-szalámi, mely tiszta sertés-husból készült, finom magyar téliszalámi, kartellen kívüli árban. Rendkívül keresett különleges készítmény a Rákóczi-szalámi, mely az előbbivel csaknem versenyképes, ára mégis lényegesen olcsóbb.

Legalább ötkilós megrendelések közvetlenül a gyárhoz is intézhetők, hol árjegyzékkel szívesen szolgálatunk.

Levélcim: Husárugyár Kapuvár, Sopronmegye,
Sörgöncy-cím: Husárugyár Kapuvár
Vasútállomás: Kapuvár-Carta, Telefon Kapuvár 25
Postahivatal a gyárban
Postatakarékpénztári számla 32170
A NEMZET elvasolójának való hivatkozással
10% kedvezményt kapnak.

A főváros legmodernebb fogműterme. Foghúzások, fogtömések fájdalommentesen, az orvostudomány legújabb vívmányai szerint. Aranyhidak, aranyfogak, mindenemű plombák, úgy fővárosiaknak, mint vidékieknek, részletre is!

Magyarország legnagyobb
fogyasztási szövetkezete
Kétezer vidéki
fiókkal!

„HANGYA”

A legnépszerűbb, a leghasznosabb szövetkezet, mely szívén viseli minden egyes tagjának érdekeit. A közönség százezreinek szeretete tette ily nagygyá és a közönség millióinak szeretete fogja tenni még nagyobbá!

Központi iroda:

BUDAPEST, IX. KERÜLET, KÖZRAKTÁR UCCA 34. SZÁM.

SZAKORVOSI

rendelés vér- és nemibetegek részére
Rendelés egész nap. Rákóczi ut 32. l. em. (A Rókussal szemben)

EZÜST SALVASAN-OLTÁS

Garage és bérautóüzem

Hangay Testvérek automobil és gépjavitó telepe

Postatakarékpénztári számla 51363. Telefon: 168-48.

Alkatrész üzlet: Gyár ucca 22. Telefonszám: 168-52.

Bérautók városban, vidékre, külföldi tarákra. — ÉJJELE-NAPPAL.

Arany János
irodalmi és nyomdai-
műintézet RT.
(Faltkarton-gyár)

*Lapok, folyóiratok,
kereskedelmi nyomtat-
ványok a legizlésebb
kivitelben!*

*Budapest, VIII. ker.,
Szentkirályi ucca 23.
Telefon: József 42-94.*

CSIPKÉK · FÁTYOLOK
NŐI DIVAT KÜLÖNLEGESSÉGEK ÉS FÜGGÖNYÖK

Floepsner
m.kiródu. száll.

CSIPKÉS BOLTJA

IV. KER.
KORONAHERCEG-UTCA 20.

TEL. 118-81.

KORONA-UTCAI OLDALON!

WALTER MAGÁNTANFOLYAM

Előkészít középszintű magánvizsgákra, érettségire vidékieket is.

TELEFON: JÓZSEF 23-99.

BUDAPEST,
VII, RÁKOCZI
UT 51. SZÁM.

A Nemzet

SZÉPIRODALMI, TÁRSADALMI
ÉS TÖRTÉNELMI HETILAP

Felelős szerkesztő: SZEGEDY LÁSZLÓ

A Nemzet megjelenik minden hó 1. és 15-én.

ELŐFIZETÉSI ÁRA: Csonka Magyarországon egy évre 600.000, fél évre 300.000
negyed évre 150.000 korona,
Amerikába: egy évre 12, fél évre 6, n. gyed évre 3 dollár.

SZERKESZTŐSÉG: Budapest VIII. ker., Eszterházy-utca 4 a
KIADÓHIVATAL: VIII., Szentkirályi-utca 23.
Telefon: Jozsef 42-94.

Márványarcú, gyémántruhájú Igazság, te ragyogó titok, titokzatos fényesség, kézzelfogható ábránd, láthatatlan valóság: ki látott téged szemtől-szembe?

A tudósok azt felelik: mi.

Boldog tudósok, kik a láthatatlant láttátok, mondjátok meg hát a hétköznapiok szegény, vaksi emberének: milyen is volt az Igazság arculata?

Azt mondja az egyik: angyalhoz hasonlított. De a másik letorkolja: boszorkányábrázat volt. A harmadik meg csak legyint egyet: nem is volt arca.

No, ti híres tudósok, ha hárman háromféleképp láttátok: melyiknek higgyünk hát hőzületek...

Tegnap volt.

Kezében görcsös vándorbottal, szemében a rajongás tüzevel egy ifjú indult el földetlen-földön át, világtalan-világon keresztül, hogy messze valahol, Ázsia kellőközepén megkeresse a magyarok őshonát. Kísérője csak a felséges Isten volt, támogatója csupán a fényesre kopott koldusbot, vezetője pedig az az angyalarc, amit senki sem látott kivüle: az Igazság. Ment a láthatatlanul látható arc után, egy nap volt minden lépése, ami visszavitte a multba, a magyarok ezredékek avarjával elfedett bölcsőjéhez. Remetebanlangban sinylődött esztendőikig. Nevét is elfeledték. Csak így hívták: a Szent. De maga sohasem feledte az Igazság angyalarcát, látta láthatatlanul, kereste elérhetetlenül, hogy egyszer elébe borulva, megtudja tőle a nagy titkot, a nagy igazságot:

— Itt ringott őseid bölcsője.

Be kár, hogy **Kőrösi Csoma Sándor** hamarabb érte el sírját, mint az angyalarcú Igazságot.

Azóta fordult az idő. Elmúlt a Tegnap. Itt a Ma.

Kivezett az ifjúi lélekkel rajongók faja, fekete hajjal is ősz tudósok serege támadt helyükön. Az angyalarcú Igazság is vén banyává öregedett. Nem mennek már keresésére Ázsia kellőközepébe, hanem csak ide a szomszédba, a német egyetemekre. Nagyszakállú germán tudósok tanítanak ott, akiknek hálósípkája alatt elfér minden tudomány. Ki mondhatja meg, ha nem ők, hogy merre van a keresett Őshon. Olyan egyszerű a felelet: minden szó a multba világít s a magyar nyelv — szerintük — egy kicsit germán, egy kicsit újjörög, egy kicsit talián, egy kicsit perzsa, egy kicsit tatár, egy kicsit török, egy kicsit Isten tudja micsoda. Ami még marad, lehet aztán magyar is.

Menjetek hát, keressétek a maradék nyomon az Őshont. Mégis csak boszorkányábrázat az az Igazság.

Messze Indiából, Bombay városából őszhajú tudós indult el. Vállán hetven esztendő sulya ült, mégis eljött tengeren, hegyeken, völgyeken át, hajón, vonaton rázatva időtől megviselt testét, mert mondanivalója volt a magyar nemzet számára s azt nem akarta kimondatlanul sirba vinni.

Az ősz tudós neve: **Módi**, nemzete pedig: a **párszi**.

Ezredékekkel ezelőtt próféta támadt keleten; a világ Zarathusztra néven ismerte. A tudós Módi ősei az új próféta hívéül szegődtek s nemzedékek során át hű maradt hozzá minden ivadékek. Ősrégi könyv — a Zend-Areszta — foglalta egybe a próféta tanításait és Zarathusztra híveinek első nagy küzdelmeit. A próféta nemzetéből való városlakók követték az új tanítást, de a sík puszták lakói, a vándor vadásznepek fegyvert ragadtak ősi isteneik védelmére. Szörnyű harc keletkezett ebből, Irán és Turán nagy hadakozása. Hírét őrzi a Zend-Aveszta, kobzosok századokkal utána is erről zengtek, hősköltemény készült róla, hogy miképpen támadt egymásra két testvér.

Módi tudós tanár azért jött el a messzi Indiából, hogy megmondja nekünk: ez a két testvér a városlakó fehér-hűnn és a pusztán vándorló fekete-hűnn nemzet volt, őse a párszinek, őse a magyaroknak.

Itt fordul aztán az idő kereke megint egyet, hogy a Ma után következik a Holnap.

A német tudósok a ráncos ábrázatú boszorkányképű Igazság nevében megfosztották már a magyart mindentől: eredetétől, nyelvtől, bölcsőjétől. Né mondják azok a tudósok, akik a germánhűség jármán járvá elvakultan pusztították az ősi magyar örökséget, hogy a nyelvtudományi szent Módszer nevében cselekedtek **igazságosan**. Az a szent Módszer is gyarló emberek kezében forgott kalapács gyanánt és a saját igazságukba vetett elvakult hit igazságtalanná tette a kalapács forgatóit. Nem faragták a szobrot, hanem összetörték. A német tudósok tanítványainak ezt jót megmondani Módi tanár. De megmondta már **Arany János** is:

Boncold csak nyelvész! hát baj, hogy az áldozat elvész?

Tartozik az tereád? ... Egy bizonyos: nem anyád!

Itt a Holnap előttünk.

A tudósok már azt akarták elhítenni velünk, hogy az Igazságnak nincs is arca.

Tévedés volt.

Messze Indiából, Bombay városából kellett eljönnie egy ősz tudósnak, hogy helyreigazítsa a tévedést.

Mégis csak angyalarcú hát az az Igazság.

A legnagyobb magyar író legnagyobb élménye . . .

Látogatás Herczeg Ferencnél . . .

Herczeg Ferenc nem ad interjút. S mégis, mikor bejelentették neki a látogatást és a fogadási idő pontos meghatározását kértük — lehet, hogy a régebbi ismeretség kapcsán, — de az igazi nagy ur magától értetődő, tökéletes udvariasságával válaszolt:

— Nálam mindig a vendég szabja meg a látogatás idejét . . .

A hüvösvölgyi villa, Herczeg Ferenc nyári lakóhelye, egy kicsi paradicsom . . . Sudár jegenyék őrzik s a falra futtatott folyondár, mintha ura álmai fölött is függőnyt képezne.

A levegő, ami az üvegajtós hallon és a földszinti szobákon előmlik olyan finom és urias, mint Herczeg Ferenc egész disztingvált, kivételes egyénisége. Nincs fényűzés, de mindenütt igazi, jóleső, tökéletes kényelem és magától értetődő uralom elegancia. Rengeteg virág, szőnyeg, antik apróság, könyv, festmény, puhaság, kézimunka . . .

— Parancsol cigarettát?

— Köszönöm . . . nem . . .

Mosolyog . . . — Egy nő, aki nem cigarettázik és nincs bubí frizurája . . . Szinte hihetetlen.

Azután hallgat. Vár. De mihez tartás végett mégis megjegyzi.

— Az általánosságokat nem szeretem asszonyom.

Megnyugtatom, hogy a közönség sem. A közönség sokkal több általánosságot hall, semhogy az még vonzerővel hatna rá. Más . . . Valami személyi dolgot. Például azt, hogy hány éves volt, mikor írni kezdett?

— Hány? — és az ajka szögletén valami nagyon finom mosoly szalad át. — Hat éves voltam, amikor az első lapszerkesztés gondjait magamra vettem. A családomnak csináltam egy lapot . . . Az édes anyám kegyeletből még most is őriz belőle egy példányt valahol. Később, amikor nagyobb lettem, inkább festő szerettem volna lenni, de mert ez vidéki gyermeknek nehezebben érhető el, megint csak visszatértem a — tollhoz . . . Nagyon későn kezdtem. Huszonhat éves voltam, amikor első regényem, a „Fenn és Lenn” könyv alakban megjelent.

— S a gondolatai? Nem színtelenedtek, nem fakultak meg a papíron? Mindig megtudta írni, amit akart és úgy . . . ahogy akarta?

— Nem mindig asszonyom . . . S ezt ma látom csak igazán. A fiatalkori munkáim, közöttük azok is, amelyek a legnagyobb sikereket érték el, ma már sokkal messzebb vannak hozzám, mint amikor megírtam őket. Ebből azután szinte önkénynt következik, hogy ezekkel a munkákkal nem vagyok egészen szolidáris, sőt, hogy mostani kortársaim közül bármelyik közelebb áll hozzám, mint a huszonöt év előtti Herczeg Ferenc. A rövidebb lélegzetű dolgaim között azonban van hat-nyolc novella, amelyekben mindent el tudtam mondani, amit akartam és amelyeket ma is válok . . . De ez . . . — és itt megint az a finom mosoly szökik az ajkszögletére — nemcsak velem, hanem mással is így történt . . . Ma . . . deresdől fejjel megmosolyogjuk a hűs esztendő álmainkat, lángolásainkat, szerelmeinket, gondjainkat, családásainkat . . . de . . . legfőképpen azt, hogy tizedikén már nem volt egyetlen fillérünk sem . . . Akkor ezek mind . . . mind halálosan komoly dolgok voltak, mert éltük és éreztük őket. Ma azonban a sok-sok esztendő távlatában elvesztettük fonosságukat és sokkal messzebb kerültek tőlünk, mint a barátaink, akik a mostani életünknek az osztályosai.

— Hogy mit éltem tökéletesebben? Az embernek, vagy az írónak az életét? Azt hiszem, egyiket sem asszonyom . . . Ha azonban párhuzamot vonok a kettő között, akkor mégis úgy érzem, hogy az emberi élet boldogsága néha-néha túlsúlyba jutott az író boldogsága felett. S ez érthető is. Pénzzel sok mindent ellehet érni, s külföldi barangolásaim, a dalmátparti jacht kirándulások, a szépségek, amelyeket

magamba szívtam, az értékek, amelyek magam körül felhalmoztam, úgy érzem, sokszor elfeledtettek velem az elégedetlenségem, amelyet az író támasztott a lelmem mélyén. . . Az emberi lélek egyszerű és szívesen örül az örömöknél, az író lelke komplikált és hajlik a kétkedésre, az elégedetlenségre.

— A legnagyobb élményem asszonyom? — Lehajtja a fejét, pár pillanattal gondolkodik, azután nagyon egyszerűen, de csupa lélekkel mondja:

— A legnagyobb élményem az volt, hogy Tisza István barátja lehettem . . .

Pár pillanattig halk, ünnepi szótlanság borul a szalon fölé. Hallgatni kell, mert úgy érezzük, hogy az a nagy lélek, az a nagy zseni, az a nagy és egész ember itt van közöttünk s hogy nem vonhatjuk ki magunkat az ő csodálatos, egyéni, szuggesztív hatása alól. Úgy érezzük, ide intgetnek a geszti sirbolt szomorú füzei és bizonyosan tudjuk, hogy a legnagyobb magyar mindörökké betöltetlen irt hagyott maga után . . . És ez jól van így . . . Jól van, hogy érezzük az irt, s jól van, hogy az az éles, karakterisztikus, határozott fej soha . . . soha nem merülhet el az emlékek tengerébe.

— A terveim? Októberben pihenni megyek . . . Addig? Addig még sok dolgom van. Az egyik darabom még simítani kell valamit s a másik befejezetlen. Ezenkívül egy regényt kell írnom és egy tanulmányt Tisza Istvánról, egy külföldi lap számára . . . Ez utóbbit nagy-nagy szeretettel csinálom, mert beakarom bizonyítani, hogy semmi szerepe nem volt a világháború felidézésében.

— Hogy hova megyek? Még nem tudom bizonyosan. De valószínű, hogy a tenger mellé valahova. Igaz, hogy amikor pár év előtt utoljára ott jártam, a különféle vámmakkal, kiváncsiságokkal, molesztálásokkal nagyon elvették a kedvemet, de mert én a tenger szerelmese vagyok, vissza kell térnem oda, hogy nézzem, hogy szeressem s hogy a partjain vissza álmodjam azt, amit már csak az álom hozhat vissza. Utolsó ott időzésem alatt egy nagyon kedves és emlékezetes epizódót éltem végig az egyik tengerparti kis városkában . . . Egy ismerőssel bolyongtunk a cyprus és narancsligetek között, amikor az egyik padon ülő olasz csendőrtől egy tizenöt-tizenhat éves, feketeképű, csillogó szemű suhanc előkapja a revolvert és reánk fogja. Láttam, hogy a fiúnak nagyon tetszik a játék s hogy az öröme még nagyobb legyen, kegyelemkérően felemeltem a kezeimet. A mellette ülő csendőr ekkor halk, de meggyőződéstől fűtött hangon jegyezte meg:

— Magyarok . . . itt . . . felemelik a kezüket . . . de az Isonzónál . . . nem emelték fel soha . . .

Annnyira jól esett ez a pár őszinte szívből jövő szó, hogy bár egyetlen ellenségünknek sem felejtettem el a bűnét, az olaszoknak megbocsátottam azóta.

A virágos villa előtt feltűnik a hatalmas, sötétzöld autó, hogy elvigye Herczeg Ferencet édes anyjához a szigetre. Búcsúznak.

Herczeg Ferenc kedvesen, természetesen, mosolyogva ajánlja fel az autóját.

Pár perccel később, amikor újra a pesti utcák poros aszfaltját látjuk, jól esik visszagondolni a jegenyékre, a folyondárra, a virágokra, az egész finom urias, levegőre, ami a hüvösvölgyi Herczegvillát körülöleli . . .

Bozzay Margit.

A kenyérillatu csókról

Írta: Prohászka Ottokár.

Egy nagy szeretet édes csókjáról s annak lelkületéről akarok most írni, arról a csókról, melyet őszkor nyom az édesapa, az édesanya az iskolába távozó kis legénynek s leányok piros órcára — s lelkéről akarok írni, mert van benne mély értelem és sok vágyódás. Igen, van e csókban szeretet, szenvedély, indulat, reménység annyi, hogy szinte nem illik bele az őszi időbe s úgy látszik, hogy annak a csóknak inkább tavaszkor kellene elcsattannia, mikor kikeletről, szebb életről, erőről s boldogságról álmodik ember és természet, nem pedig mikor hervad az élet.

S mégis nagyon jókor adják, mikor őszkor adják a szülői gyermekeiknek ezt a búcsúcsókot, mert nekem legalább úgy látszik, hogy e búcsúcsókon nem tavaszi rózsák, nem mezei virágok illata érzik meg, hanem kenyérillat; úgy tetszik nekem, mintha a szünetet váró s az iskolába intő búcsúzáskor a szülőt s gyermeket a megszegett friss kenyér párázata venné körül s ha szimbólumot keresnek neki, a csóknak is, meg pszichológiájának is, kifejezésre akarnám hozni azt az értelmet, mely a szülőben zavarosan, a gyermekben pedig sehogységen ébred öntudatra, hát nem választanék magyarázó hasonlatul sem csillagot, sem virágot, hanem azt hinném, hogy e csók szimbóluma a kenyér s pszikéje a kenyérillat.

S mikor ezt állítom s ily prózáinak látszó képet választok, nem akarom ezzel becsülni a szülői szeretetet s még kevésbé lefokozni eszménységét; ugyan csak ezáltal nem azonosítom az ifjúság buzdulását s lelkesülését a létért való küzdelem lapos érdekeivel: sőt ellenkezőleg, nekem ez a megszegett kenyér s ez a friss kenyérpárat az nagy kötelességet, tehát nagy eszméket juttat emlékezetembe s oly irányzatot jelent, mely csak azért látszik prózáinak, mert mindennapi, de különben fölséges, mint a nap sugar s nélkülözhetetlen, mint a lehelet.

Jelenti ugyanis e csók kenyérillata azt az aggodó szeretetet, mely a gyermek jövőndő sorsára gondol: neki pályát nyitni, őt diplomához juttatni törekszik, szóval, mely kenyeret akar biztosítani. A kenyérral azután természetesen be nem éri, hanem képzeletében a kenyérillat távlatá szélül, melyben a reménység himzi „bájos ecsettel” a fiú s a leány boldogságát, festi színesen, tüzesen a karrier, a hatalom, a szerencse álmoképeit. S természetesen ez is kenyér, csak hogy sok kenyér s hozzá vajás, mézeskenyér, de mégis csak kenyér!

S ezért a jövőndő, csak megálmodott kenyérért, gyermekeknek kenyérért törí meg a szülő a maga kenyérét s gyakran nem is törí, hanem egészen odaadja a magáét, megvonja magától, megvonja szájától azt a keserves kenyeret s gyermekeknek adja. Anyagi erejének végső megfosztásával, vagy ha nem is így, de

mindíg nagy áldozatokkal azon van, hogy iskoláztassa lányát, taníttassa fiát. A falusi és kisvárosi intelligenciának szülői szereteten, a kisbirtokosok, gazdasítztek, jegyzők, tanítók szülői gondjain s áldozatain bizony mindíg kenyérillat, sokszor, tán legtöbbször, keserves kenyértörés illata érzik meg s csak azon az áron képesek ők fiaikat, leányaikat városokba iskolába adni.

Már most kimondom, hogy nemcsak nem ellenkezem azzal, hogy ez a búcsúcsók kenyérillatú legyen, nemcsak nem szólok le a kenyérillatú törekvészeket: hanem inkább azt hibáztatom, hogy ez a kenyér után néző gond s ez a kenyérbiztosító törekvés nem elég reális. Örülnek a kenyérillatnak, ha igazán az volna; kívánám, hogy töltse ki a szülő lelkét; de sajnos, azt kell látnom, hogy a szülői csókban a kenyérillat sokszor csak ábránd és álom, — hogy a törekvés a gyermekenyereknek biztosítására önszaladás s nagy tévedés s következőleg, hogy az én képletes beszédben is e csók szimbólumát meg kell erre változtatnom s nem frissen szegett kenyérdarabról, hanem hiú álmok ábrándos éjében úszó holdvilágról, a csálóka holdnak karéjáról kellene beszélnem.

Látom ugyanis, hogy ez a jóindulatú, szülői szeretet gyakran mily esztelen, mikor nem tekinti sem gyermekeinek tehetségét, sem a maga anyagi viszonyait s a hosszantartó iskolázás tömélten költségeit, hanem nagyzóan helytelen pályaválasztás elé tereli gyermekét. Látom, mily kegyetlen, mikor éhezésnek, züllésnek teszi ki fiát s hősöpréskből élő technikust, népkonyhára vágyódó orvos-tanhallgatót, „ágyra járó” jogászt küld a fővárosba.

Legyen a pályaválasztás, legyen a kenyérkereset iránya reális; oly reális, mint a karaj kenyér s ne dobja ki senki a gyermekét képtelen s nyomorúságos vergődések útvesztőire. Az éhes diákok, a lakás nélküli joghallgatót kenyérillat nem környékezi. Tudom, hogy van, aki így is célt ér, de hányan vesznek, hányan züllenek el! A multban tán többen boldogultak, de most egyre kevesebben érnek célt és szent igaz, hogy egynek szerencsését kilencvenkilenc nyomorúsága környékezi.

Szeretném, ha az a szülői csók kenyérillatú lenne abban az értelemben is, hogy bele tudja csókolni az ifjú nemzedékbe a kenyérkeresetre ráképesítő munkának szeretetét s a kötelesség komoly fölfogását. Ne legyen a gyermek sorsa nélkülözés, de ne is legyen kényelem; adjunk neki annyit, amennyi az egyszerű, igénytelen léthez, a munkabíráshoz kell; csengjen füleiben az a fegyelmelőző s nevelő szó, hogy „nincsen”, minél gyakrabban s érvényesítsük Nansen szavát a nevelésben: „En magam gyöngé ember vagyok, de ami erő s kitartás van bennem, azt szigorú nevelé-

semnek köszönöm. Nem akarom épen mondani, hogy a neveléshez bot és büntetés kell; de azt hangsúlyozom, hogy oda is az kell, ami az egész életbe, t. i. nagy komolyság. A gyermekeket önmegtagadásra s arra kell nevelni, hogy segítsenek magukon. Varrják föl ők maguk a nadrággombot s cipőt-cszmát mindenki maga tisztítson. Azelőtt átlag magunknak kellett kis, apró-cseprő igényeinket kielégítenünk s az jó, mert erő, jellemet, egyéniséget nevel!”

Az okos pályaválasztás s a reális munka e kenyérillatú kapcsolatba kell hozni a többit, azt, amit a szülő szintén akar, sőt amit inkább kell akarnia, mint a kenyeret s ez a többi gyermek boldogsága. A szülői csók volta képen ezt áhitozza. Nem érné be vele, hogy gyermekekének kenyere legyen, ha boldog vagy legalább is boldogulni tudó ember nem válnék belőle. S ez a boldogság nem nagyon, nem is diploma vagy állás, hanem az embernek a lelkiállapota; nem pénz, nem rang, hanem lélek: hívó, tisztá, nemes, jóindulatú, kitartó, törekvő, türelmes, harmónikus lelkület. Ez az ideális fölfogás első benyomásra elvonatkozni látszik kenyértől s a kenyérkeresettől s úgy tetszik, mintha földfeletti magaslatoakra emelné az embert s feledtetne vele világot s létért való harcot; pedig dehogyan emel ki, dehogyan feledtet, sőt épen ott lenn, ott a világ harcterén, hol minden csak azt zúgja, azt suttozja, hogy „kenyeret, kenyérret!”, „tedd, hogy a kövek is kenyéreké legyenek”, — ott, hol az ember mindent feledne s áldozna föl a kenyérért, — ott hozza öntudatra, hogy a kenyérhez elsősorban lélek kell, — hogy az ember kenyérből meg nem él s hogy a kenyér is csak akkor ad életet, ha lélek van hozzá, mert „nemcsak kenyérből él az ember, hanem minden igéből, mely az Isten szájából jön”. Tehát Isten lelke nélkül éltető kenyér nincs; Isten szelleme nélkül kenyérillat sincs!

Ezt a kenyérillatot varázsoljuk bele a nevelésbe; ezt az üde, friss, de kemény lelket verjük bele ifjúságunkba. Neveljük úgy, dolgozni, fáradni, küzdeni megtanuljon, hogy a puhaságot s a szentimentalizmust megvesse s önmegtagadásában rászokjék az élet keménységére, Istenfélelem, önmeggyőződés, munkásság, igénytelenség, ez legyen szelleme; lelkesüljön a fölségesért, tisztelje az eszményt, törekedjék a jobb után. Ebből való az erkölcsi erő s a jellem; ebből az eszménységnek a gyakorlatiassággal való az a párosítása, mely a kőből is kenyeret teremt; nélküle pedig a kenyér is kövé, az élet is izetlen, unalmas napszámra válik.

Ime, a szülői búcsúcsók, melyértelmű imádság; Kenyeret adj, Uram, a mi kenyérünket; azt a titokzatos, mindennapi kenyérünket add meg nekünk s fiainknak!

Megreformálják a matyó népművészetet

A népművészetben kétségkívül legelterjedtebb és a legtöbbet gyakorolt munka a himzés. A világ összes népei a prehistorikus korig visszamenőleg himzésmintákkal díszítették ruházatukat.

Magyarországon Szent István hitvese, Gizella királyasszony himzettet legelőzött. Ő készítette a még most is teljében levő koronázási palástot. Többek szerint himzőiskolája is volt és állítják egy németországi kolostorban őriznek is a munkáiból egyéneányat.

A himzés fénykorát a XIV. és XV. században élte. A festéssel versenyezte és annak hatásait, szépségeit utánozva fejlődött. Még most is híres a „burgundi öltönyök” gyűjteménye, melyek Van Dyk festményei nyomán vannak díszítve. A műhímzésnek magas művészi színvonalra dacára néha izléstelenségig is fordultak elő, amit a nagy versengésnek és a mindent jobban természetességre való törekvésnek tulajdoníthatunk. Azonkívül sokáig inkább csak dilettánsok foglalkoztak a minták készítésével és néhány lelkiismeretlen gyáros kapzsísága folytán csúnyábbnál-csúnyább minták jöttek forgalomba. Az előnyömdés is terjesztette a többnyire groteszk, izléstelen német mintákat.

Nálunk Magyarországon Erdélyben és Miskolc környékén foglalkoztak főleg a himzésel. Mind-ezek között Mezőkövesd a leghíresebb a piratlan matyó himzéseivel. A selyemhímzés legszebb, legtekélyesebb példányait találunk itt. Ha a műhímzés terén, művészi munkában, emberi kezek tekéleteset tudnak alkotni, úgy a matyók bizonylag megérdemlik, hogy ezt mondjuk róluk. Elénk színek, a természet pontos megfigyelése, temérdek ósmagyar motívum, pompás harmónia, mind kiváló képességek. Ennélfogva a matyó kézimunka óriási keresletre tett szert. Európa minden részéről jönnek megrendelők, akik mind kizárólag matyó kézimunkát akarnak; ily módon a termelés is megővekedett és ma már közel száz-

ezer darab himzésmunka hagyja el hónapanként Mezőkövesdet.

Am a szomorú valóság, hogy az üzleti érdekek itt is felütötte a fejét és ez nem maradt nyomtalanul. A rengeteg utánzat, a túlfűtött munka folytán felületesen elkészített árúk kerültek forgalomba. És hogy a nagy keresletre, a kereskedők sürgetésére, sőt talán tanácsára is, hazug színekkel takarták el a gyors munkában elsikkadt művésziességet. Egyik a másiktól eltanulta s ma már ott tartunk, hogy alig-alig látni igazi himzés-munkákat. Mindinkább tapasztalható az a szomorú valóság, hogy a varrasszonyok az igazi matyó himzésektől teljesen elütő munkákat készítenek. Ennek tulajdonítható, hogy csaknem egész Magyarország, sőt Európa is tele van álmatyó-himzés-munkával.

Külföldről számos utazó jön, akik egyenesen Mezőkövesdre mennek. És mit látnak? Ahány asszony, annyiféle munka. Igyekeznek egymást túlicitálni. Tömegmunka mindenhol. Mindent lát, csak amiért jött, igazi szépet, magyart nem. Szomorú valóság, de a matyó munkák érte a világcipacn rendkívül leesett.

Ennek megállítására alakul meg most a Mezőkövesdi Múzeum Egyesület, amely egyetlen céljával tüzi ki a matyó művészet megemelését. Felvetik a régi tervet, Mezőkövesden műzeumot, régiségtárat létesíteni. Targyalást folytattak Miskolcon a vármegyei múzeum igazgatójával, Lessik Andorral, hogy a mezőkövesdi vonatkozású ottani tárgyakat felválta időközönként kölcsönödnék. A másik részét Mezőkövesden fogják beszerezni, szem előtt tartva természetesen, hogy a múzeum anyaga minél gazdagabb és ami a fő, eredetibb legyen.

Az anyagot — a háborúelőtti terv szerint — a helybeli gimnázium első emeletén fogják elhelyezni. Már a háború előtt foglalkoztak ezzel a tervvel, különösen amikor a gimnázium épülete elké-

szült. Azonban a közbejött akadályok, így a nagy háború lehetlenné tették.

Mindenesetre jó és értékes előlépésnek az a meggyezés, amelyet a Borsod-Miskolci Múzeum Egyesületet kötöttek a kölcsön ügyében. Noha igen fontos kellekfe hiányzik a vezetőségnek a keresz-

tülvitelre és ez: az anyagiak. Nem lehetetlen, hogy olyanformán, hogy az anyag egyik részét kölcsön veszik Miskolctól, a másik részét helyben beszerzik, megoldható lesz a Múzeum Egyesület ügye és ezzel sikerül visszaállítani a matyó népművészetet a régi békebeli nivóra.

Gerő László.

Kulturált magyar muzsika

Több századon keresztül élt a művelt magyarság körében az a téves hiedelem, hogy a magyar nyelv csak a paraszti beszéd számára alkalmas közlési médium, hogy csupán a primitív népi gondolatokat és érzelmeiket lehet vele kielégítően, azaz maradéktalanul kifejezni. A művelt ember differenciáltabb lelkivilágának tartalmát csak a nagy-kulturájú nyugati nemzetek valamelyikének nyelvén — francián, németül, angolul — közhölheti. Ezek csiszolt, pallérozott nyelvek, míg a magyar csiszolatlan, „pallérozatlan.”

A magyar nyelvnek ezt az elhanyagolt állapotát csak az örömvesszeink lájlalták. Hivatásuk szeretefőttől ösztönözve fáradságtalanul törekedtek e bajon segíteni nemzeti nyelvünk „csinosításával.”

Kívülképen a „nyelvújítók”nak nevezett írók gárdája — élükön Kazinczy Ferencel — vette magát nagy buzgósággal a magyar nyelv kifinomítására, hajlékonyabbá, árnyalatossabbá alakítására.

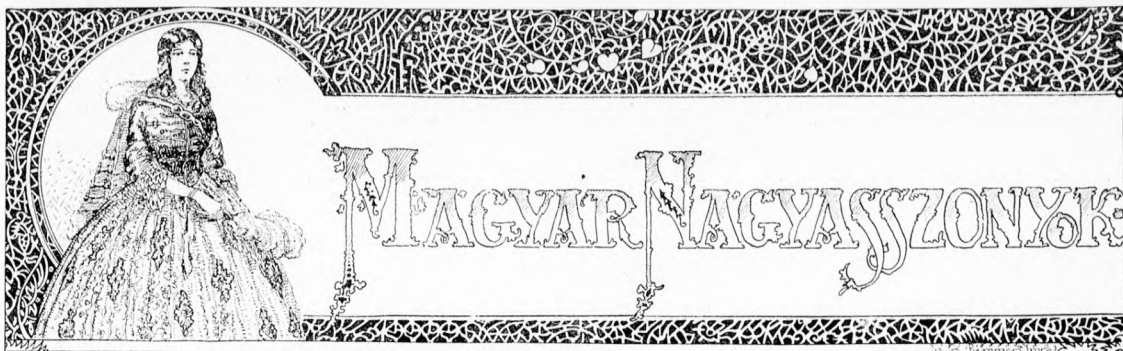
A magyar nyelvnek ez az egyenrangosítási folyamata a külföldi nagy művelt nemzetek nyelvével a két nagy költőóriásnak: Aranyának és Petőfinék korszarkos jelentőségű működésével zárult le. Azóta nyelvünket kifejezési készség dolgában egyenrangúnak ismerjük a külföldi nagykulturájú nemzetek nyelvével.

Ugyanílyan a helyzet, ha a magyar zeneművészet terén tapasztalható jelenségeket vesszük szemügyre. A zeneművészet terén ma tartunk ott, ahol régente a magyar nyelv tartott. A tanult zeneértők, a művelt zenei ízlésű magyarok nemzeti zeneiséget többé-kevésbé parlagiasnak, kulturálatlannak ítélik a nyugateurópai zeneművészet

kimagasló alkotásaihoz mérten. Mert az a tapasztalatunk, hogy oly természetűt mondanivalójuk számára, amely a muzsika nyelvén kíván megnyilatkozni, a magyar zenei idióma csiszolatlan, pallérozatlan.

Noha talán nem azzal a hátrátalanul lelkes buzgósággal, mint annak idején Kazinczyék tábora, mégis méltánylandó erőfeszítéssel fáradozik és fáradozott néhány érdemes zereköltőnk azon, hogy e téren üdvös változás következze be. A kulturált magyar muzsika kialakítására irányuló törekvés folyamata nagyjából ugyanazokat a fázisokat tükrözi, mint a nyelv pallérozásának folyamata tükrözött volt. Mint ahogyan „emitt a nyelv kiművelésének előbb a külföldies irányzatai „franciás”, „németes”, „deákos” iskolák alakultak, mielőtt a nemzeties irányzatot tért hódíthatott volna, hasonlóképpen találkoznak a magyar művészi zene kialakítására irányuló törekvésben is olaszos (Erkel), németes (Abrányi, Mosonyi stb.), franciás és dekadens ultramodern (Bartók, Kodály) irányzatok. Míg a nemzeti irányzat kibontakozást egyelőre még nem tapasztalhatjuk. Semmi kétségünk azonban, hogy ennek ideje rövidesen szintén elérkezik. A magyar zenei folklorisztika terén a közel-muliban Bartók, Kodály és mások buzgó-kutatásának eredményeképpen olyan értékes anyag halmozódott fel, hogy most már nem várhatólag magára soká zenei kulturánk terén sem a nemzeti fellendülés koronáimkor majd istenáldott magyar zeneeköltők teremtő fantáziájuknak kohójában a külföldi zeneművészet rekeivel egyenrangú művelkedő izittjűk a faji alkotó génusz csiszolatlan gyémántjait.

Ságody, Olmár.

Egy történelmi nagyasszony

Balassáné Fanchy Borbála

I. Ferdinánd, az örökösen pénzgondokkal küzdő király 1540-ben, 2000 forintért zálogba adta a Diósgyőr várat és a körülötte elterülő gyönyörű birtokot Balassa Zsigmondnak és nejének Fanchy Borbálának.

Minden időben, egy szép asszonynak sck hódolója és sok irigye volt. Mikor Balassáné özvegyi fátylát felvette, megérezte, hogy posicóját, vagyonát erős, kemény kezekkel kell megvédenie, különben kicsúszik a talaj lába alól. Fanatikusszeretettel csüngött birtokán, a remekbe készült királyi váron, melyhez annyi érdekes romantika fűződött. Itt vadászott a legnagyobb magyar király, Mátyás, a híres — nevezetes Uppang erdőségben, mely a Bükk hegység leggazdagabb, vaddús erdeje volt. És II. Lajos neje, a szépséges, szomorú Mária királyné itt élte le asszonyi éveinek legszebbjét, híres kökertjében, ahol a — krónika szerint — sok édes-bús órát töltött, lítkos könnyeket ejtve, sugaras mosolygásba vesző szép szeméből.

Történelmi patinája volt a várnak és az özvegy főispánné szívósan ragaszkodott birtokához. Büszke volt arra, hogy Mária királyné furdójének hírét az ország határain is túlvitte a fáma és elhatározta, hogy ezt a romantikus hírességet várat megvédi ezer ellességgel szemben is.

Erőslelkű, okos asszony volt Balassáné. Nem félt senkitől sem. Mikor ellenségei már nagyon szorongatták, akkor asszonyi diplomáciával Miksa királyhoz fordult támogatásért. Előzőleg azonban egy-két szekér borszállítmány ment a királyhoz, aki szivesen pártolta a szép özvegyet Zay Ferenc minden intrikája ellen, mikor a miskolciak — Zay vadaskodására 1551-ben javai ellen törtek, akkor ez a nagy energiájú asszony ezzel az új ellenséggel is felvette a harcot. A miskolciak lázadottak a földesúri iga ellen és le akarták rázni a jobbágyi terheket. Okos asszony volt. Sakk-ban tartotta örökké kellemetlenkedő szomszédját a török Bebeket, akivel

elhitette, hogy őszinte barátság fűzi hozzá. Asszonyi diplomáciája dőgig terjedt, hogy inkább engedte, hogy a rágalom nyelvére vagy a megfutó tüzként terjedt megéről megyére, várkastélytól-várkastélyig mintsem, hogy jogaiból egy gondolatnyit is engedjen. Pesti Ferenc a székesi kamara adminisztrátora szintén halálos ellenfele lett és az ő iniciatívájára nevezték el Balassa özvegyét a „török asszonynak”.

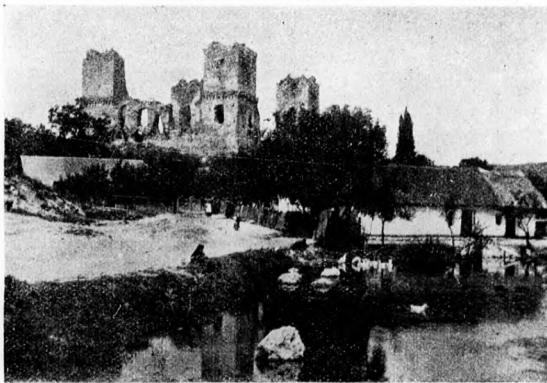
ra bízva gyönyörű várkastélyát és annak ezer kincsét — szembenézett a miskolci polgársággal, felvette a neki odadtott keztjét.

Iszkora Márton volt az akkori bírája Miskolc városának. Az özszezatározás alkalmából elfogatta őt Balassáné, amikor a miskolciak őt üldözöbe vették. Ezt a tüst, Balassáné női cselédségével, székre rakatta és elvitette a diósgyőri várba, ahol lecsukatta. De

birtokát, de — intrikus ellenfelei bárhogy is törtek asszonyi becsületellen — megőrizte férje nevének tisztaságát is.

Balassáné Fanchy Borbála szép asszonytette már elporladt a századok rohanása alatt, — de emléke a Bükk-hegység szívében fckvő Diósgyőr-vár minden kőköckájában él és az az égnek meredő négy csonka torony még sok büszke asszonnyalomról tudna mesélni. A váraknak meg vannak a titkoi, mint ahogy minden szép és büszke asszony szívében is van egy zárt kamara, melybe bele nem nézhet sem a kíváncsi krónikás, sem a prédára éhes rágalom.

Mók Fe ecz né

A DIÓSGYŐRI VÁROM.

Kételi mérgezett nyíl volt ez a támadás az asszonyi becsülete ellen, mert úgy a török Bebekkel való barátságára céloztak, mint egy Török nevű hűséges tisztjére, aki várának kapitánya volt és a küzdő, magányos asszonynak leghívebb, legönfeláldozóbb embere.

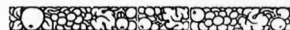
A miskolciaknak szálka volt a büszke szép várásszony. Ferdinándhoz fordultak protekcióért, viszont Balassáné Miksa király olaltalmazta.

Forró volt a hangulat Diósgyőr vára és Miskolc között. Egy egész város zúdult fel egy magányos özvegy ellen. Heves előcsatározások, állandó verekedések folytak. Egyik fél sem engedett. Borbála nagyasszony végre is megunva ezt a csetepátét, vitéz kapitányá-

most ő is fogoly lett saját várában, mert a feldűösödött miskolciak figyelték minden lépését és bosszút libegve életére törtek.

Lassan azután elcsöndesedett a harci kedv. Balassáné nem dobta el az özvegyi fátylát, magányos, küzdő, büszke asszony maradt hivatott megvédenie és páratlan okosságával a hatalmas vár és uradalom birtokában. Mikor érezte a végét — a kincstárba hagyományozta örjási vagyonát, melyért egész életét át szívós energiával, páratlan diplomáciával küzdött.

A romantikus miliő, Mária királyné legendás emléke, Mátyás király híres sólyommadarvadászatainak a krónikái, annyira elbűvölték ezt a lelkes nagyasszonyt, hogy kicsi kezével megvédte nemcsak

Gondolatok

— Péterly Tamás munkáiból. —

A vademberek értéktelen üveggyöngyökkel hivalkodnak, — a protekciós hivatalnokok cifra címeiben csillogtatják gyalogságukat, mert az ostobaság lényege mindenütt egy! . . .

— Az egymást gyilkoló vitéz testvérektől rémülve menekül — a dicsőség.

Mátyás király megtanult kapálni, mert tudta, hogy a tudatlan parancsoló meggyalázza a munkát.

A rádió lelki megnyugvást hozott az Isten féltő embereknek, mert bezibonyította, hogy a hang test nélkül is tova száll a nagy Minden-ségben, — tehát a léleknek is van testnélküli élete!

A magyar haza áldott göröngye valóban nem tehet arról, hogy csak némelyeket ápol, — mindenkit eltakar.

Az ember életének meghosszabbításán csak azok töpreknek, akik henyelnek és hivatásukat be nem töltötték.

A magyar rendőrség történetéből

Írta: Laky Imre.

A magyar rendőrség történetével Tisza Miksa rendőrőfőtanácsos is foglalkozik ezévből megjelent vaskos kötetében.

A vármegyék és városok levéltáraiból rendszertelenül összehalmozott anyag sajnos kevés világosságot vet a kérdés lényegére.

Tisza a hajdú szót a szláv haiducokból, a pandur szót pedig a görög pandore szóból származtatja le. Érdeemes volna a kérdéssel bővebben és szakszerűen foglalkozni, elég adatot lehetne hozzá meríteni a hajdúvárosok levéltáraiból és a Rákóczi-Thököli-korszak irodalmából. Annyi bizonyos, hogy szervezett városi rendőrség Magyarországon sem a középkorban, sem az újabb korban nem volt. A priscaldusok törvényszolgái voltak csupán, minden kezdeményezési jog nélkül s nem is hasonlíthatók össze p. o. az olasz inkvizíciók skbirr-jeivel sem.

A fallal, sáncokkal körülvett városok védelméért küllenséggel ellen a városi vagy várkatonák élén a várnagyhadnagyok és várkapitányok gondoskodtak. Utóbbiaknak különösen véghadnagyok zászlósköri hatalma s kiváltságai gyakran súlyos teherként neheztedek a város lakóira s a város fejlődésére, mely ellen haszontalan küzdelmet folytattak a tanácsbeliek. A hajdúvárosok történetéből látjuk azt is, hogy ott nem polgármesterek állottak a városok élén, hanem a hajdúhadnagyok vagy főhadnagyok, kiknek személyében összefolyt a polgári és katonai közigazgatás s gyakran az igazságszolgáltatás is.

A 16. és 17. században már a tanács mellett ott működnek a városi törvényszékek, város- vagy törvénybírák, kiknek cselások, poroszlok, porkolábok, börtönőrök, egyenruhás hajdúk a végrehajtó közegéi. Ezek vezetik a renitens, vagy citálásra meg nem jelent delikvenst bírák uraimék elé. E bíráskodás is az önkormányzati jogokból fejlődött ki, s legfőbb irányítója a polgárság szabad akaratából választott polgármester, illetve tanács volt. Sok efélyes polgármester, leggyakrabban a város hasznára, ép úgy kis királyja lett a városoknak, mint a megyéknek az alispánok.

Jóval a 48-iki forradalmak előtt a Bécsből irányított főispánok, majd adminisztrátorok, megkezdték a városokban nyugati mintára a rendőrségi intézmény megalapítását. Előbb csak ajánlják, majd rájuk oktroálják a közönség és béke fenntartására a rendőrkapitányokat. Debrecen, p. o. azt felelte adminisztrátorának, hogy nem helyes ezt a hatalmat egy kézbe adni, mert több szem többet lát, ép ezért jobb megmaradni a régi rend mellett. Hiába debattált, Mégis csak megkapta a maga rendőrkapitányát, ki a tanácsnak tagja lett, magasabb illetményekkel a tanácsnokoknál. Igaz, hogy ezt legalább maguk választották, de már az alkapitányokat és egyéb személyzetet az adminisztrátor, illetve főispánok nevezték ki. A törvényhatóság-

okról szóló törvény életbeléptetése után a helyzet megváltozott. Ép a vezető kapitányokat, illetve főkapitányokat nevezte ki a főispán, míg a rendőrség egyéb személyzetét a városok szabadon választhatták.

A városi bíróságoknak, amennyiben nem mint rögtönítélő bíróságok működtek, a hétszemélyes tábla, meg a kir. Curia volt a legtöbb ügyben felebbviteli hatósága.

A vármegyékben a közigazgatás és igazságszolgáltatás összefolyt a szolgabírák, alispánok és táblabírákból alakult bíróságok kezében. Karhatalmuk a hajdúk és pandurokból csendbiztosok és pandurhadnagyok parancsnoksága alatt álló kezdetleges gyérszámú rendőrcsapatokból állott. Ezek fizetése általában minimális volt. Nem csuda, ha pandurász történetében oly gyakran előfordul az eset, mikor nemcsak a közpandur, de még a pandurhadnagy, sőt a csendbiztos is összejártszik, egy gyékényen árul a rablók, zsványok, szegénylegények és orgázdálkak.

A diszruhás hajdúk, porkolábok ura és parancsolója választott tisztviselő, a megyei várnagy, kinek állása több tekintélynek örvendett, mint a csendbiztosoké.

A legtöbb vármegye statutumában nagyon meg volt szorítva a csendbiztosok és pandurhadnagyok intézkedési joga. Az ily megszorítások dacára nyomozásaik során nemcsak kihallgatásokat, de még az abban az időben megengedett oly vallatási eszközöket is alkalmaztak, melyek közül legújaborabb volt a guzsbakötés, meg a mogyorófalpálcával fűszerezett deres.

A 48–49-iki szabadságharc után letűnnek a pandurok a szereplés színteréről, helyüket elfoglalják a Bezirk-Richterek fenhatósága alatt álló vasasnémetek, meg cseh-morva zsandárok. Ők nem annyira a zsványvilágban, mint a nagyközönségben hagytak hátra szomorú emlékeket. Am amint Königrätz felől a hajnal derengeni kezdett, már a 60-as évek elején, a vármegyék egymásután feltámasztják a pandurságot s a csendbiztosok vezetésé alatt megvetik az alapjait a 80-as években szervezett és kitűnően bevált m. kir. csendőrségnek. A kigünvölt pandur, a gyüölött zsandár helyét elfoglalja a bár rettegett, de a kötszeteletet kivívott kakastollas csendőr, kivel egy korszak, a magyar betyár romantika korszaka nyert befejezést. A mai modern csendőr pedig felszerelve már a rendőri tudomány minden eszközével, az összes európai rendőrintézmények közt kiváló helyen áll.

Budapest rendőrsége sem régi, Fővárossá fejlődése előtt Buda és Pest régi szabad királyi városok széleskörű autonóm jogokkal voltak felruházva.

Falaikon belül polgárainknak védelméről, nyugalmaról, s az ucca rendjéről bakterek, éjjeli örök, városi katonák, ti-

zedések, s hadnagykok gondoskodtak.

Az elnyomatás korszaka alatt Bach kormánya úgy Buda, mint Pest városok rendőrségét a már fejlett Bécs városi rendőrség mintájára szervezte. Még főkapitányokkal és nagyrészt konstablenekkel is Bécsből látta el. Nem tűnt fel ez akkor jogsérelemnek! A két város la. kösságának nagyrésze német volt. Alig lehetett magyar szót hallani, s még a 80-as években is, egészen az 1886-iki országos kiállításig, a német szó, német cégfeliratok domináltak. Alig volt vendéglő, melyben a pincér nem „Was belieben?“-nel fogadta a vendéget s a fellendülésnek csodás korszaka kellett ahhoz, hogy alig egy évtized mulva már „nix deutsch“-csal feleljen a frakkos pincér a németet udvariasságból törő bús magyarnak. És még nagyobb csoda volt az, hogy pár év mulva ritkaságszámba mentek a német cégfeliratok, pedig alig tűntettek ellenük. De így volt. Szemünk láttára történtek akkor még csodák. Ma az is csoda, hogy annak a nevéit, ki mind az átalakulásokhoz oly lelkesen hozzájárult, a derék Frühlinsfeldet, kinek nevéről uccát neveztek el, Tavaszmező uccára keresztelte a hátal-tan utókor.

A Bécsből importált rendőrség inkább a kormány politikai, mint a közönség közbiztonsági érdekeit szolgálta.

A XXXIV. törvénycikk 1872-ben Buda és Pest szabad királyi városokat, Óbuda mezővárost, valamint a Margit-szigetet Pest vármegyéből kihalítva, Budapest főváros elnevezése alatt egy törvényhatóságá egyesítette. E korszakalkotó lépés rügöt adott a rendőri intézmény fejlődésének, mert hisz a régi, korhadt városi rendőrség sehoggy sem illt be a rohamosan fejlődő ifjú főváros duzzadó kereteibe.

(Folytatjuk.)

Pogány leszek

Felébredt bennem Ázsának
Dacos, visszhangzó rianása...
Csak Teértdé áldozok Hadúr!
Te vagy ki lelkeket kiássa,
A megtűpört magyar avarból.
Megtaladok Teértdé mindent,
Pogány leszek és bennem bizó,
Törhetetlenül magyar, turáni
ököl, kemény tettekre hívó,
A megtűpört magyar avarból.

Nem a papoknak szoltáros danája
Regösök kobza kell nekünk!
Turáni tűz, mely mindent összeéget,
Ami nem ér el büntető kezünk,
A megtűpört magyar avarból.
Avar alatt álmódú magyar hit;
Legyen valóság! Hadúr ostor!
Csattanjon át az évezredek átkon,
Legyen a vágyak győzelmi tora
A megtűpört magyar avarban.

Korniczky Dező.

Az aggteleki cseppkőbarlang feltámadása

Írta: Markó Miklós.

Csonkamaagyarország egyetlen megmaradt természeti ritkasága és kiránduló helye. Az idő vöfoga, valamint a világháborús évek után bekövetkező kommunizmus következtében számos elhagyott helyzetbe került, s az aggteleki cseppkőbarlangnak a tatárjárás óta ismeretes csodaszép világa már-már veszendőbe indult volna, ha Klebersberg Kunó gróf kultuszminiszter, Soldos Béla dr. főispán közbenjárására nagyobb gyorssegélyt nem utal ki 219 millió korona összegben, hogy annak segítségével a barlang ha nem is egészen, most már járhatóvá lett átépítve.

július 9-én volt csak, amely időre a nagyközönség használatára a barlang leírása és térképe is megjelent.

A barlang tulajdonképpen két részből áll: az ó- és az új-ágból. Az új-ágot 1831-ben Vass Imre megyei főmérnök kutatta ki alaposan és írja le mindkét ágnak pompás alakzatait, melyeket ékes görög és latin történeti nevekkel kereszteltek el, amit a két régi barlangvezető szajkó módjára mond el, az ó-palócos dialektussal óriási derűtséget keltve a látogatók között. A fővezető Kompektor Jóska, ki a sok földalatti járástól halálsárga, Aggtelek kiérde-

ó-bejáratnál kezdődik a barlang Pitvarnak nevezett része, melyet a kis- és nagytemplom nevű üregek követnek, melyek nagyság tekintetében felülmúlják a fővárosi redout nagytermét. Érdekes, hogy ha a kistemplomban egy karének felhangzik és a nagytemplomban hallgatjuk, leírhatatlan ünnepies benyomást tesz az emberre, különösen ha a gyertyákat vagy fáklyákat eloltják. Ez üregek után következnek a Paradicsomnak nevezett rész, hol egy vígan szökellő bővízü patak bukik elő, melyet Styxnek neveztek el s arról nevezetes, hogy mellékfolyójával, az Acheronnal soha ki nem apad, se pedig be nem fagy, ha még olyan kemény is a tél. A Paradicsom-részből Kossuth Lajos szobrához érnek a turisták, ott rendesen kalaplevéve éneklük kegyeletük jeléül a barlanglátogatók a Kossuth Lajos-névt; majd a Styx-patak hidján átmelve, az óriási táncterembe jutunk, hol az oldalokon asztalok és székek vannak elhelyezve s ahol gyakran vig táncmultság járja. A táncteremből kiindulva a szintén rendkívül tágas „Virágoskert”-nek nevezett helyiségbe lehet jutni, melynek fenekét hullámosan tekervényes és pikkelyes cseppkővek borítják. Hajdan vakité fehérek voltak, de a későbbben eltiltott fáklyák füstjétől oly kormosak lettek, hogy fehérszépességük egészen elenyészett. A nagyterem után egy festői sziklaomlás következik, melyet Dante poklának neveznek. Pokol után egy nyirkos, keskeny hegyzoroson lemezva, a fejedelmi látogatók emlékoszlopai láthatók, majd ezeket elhagyva, 60 lépcsőn kapaszkodva a Mória-hegyre jutunk. Innen lefelé haladva „a zsidó templomba” érünk, ahol temérdek fehér oszlop áll. Innen a Murányi várnak elnevezett részbe jutunk s lefelé menve szorosan a sziklák közt az ó-ág az úgynevezett Vaskapnál véget ér.

A képen látható *Petőfi Sándor* (középen), aki Szabó Gedeon aggteleki rektor kíséretében 1845. május 29-én meglátogatta a világhírű barlangot

Ez alkalmából nem lesz érdektelen megemlékezni a hatalmásméretű és természeti szépségekben bővelkedő cseppkőbarlangról, melynek főbejárata a gömörmezei Aggtelek községben van s mintegy kilenc kilométernyi hosszúságban nyúlik el a föld alatt. A barlang vége Abauj-Torna vármegye Jósvaló községében van, ahonnan 330 lépcsőn felmenve jutunk újra a napvilágra.

A világháború évei nagyon megviselték ezt a természeti csodát. A cseppkőbarlang vezetői mind bevonultak katonai szolgálatra s időközben a barlang felügyelője s az öreg Baksay bácsi, az aggteleki tiszteletes 1916-ban elhunyt.

Ma a barlang már IV. Béla idejéből ismeretes, a tatárjárás borzalmai közt bűvölyül szolgált a környékbeli lakosoknak.

Az aggteleki barlangot Gömör vármegye egykori főmérnöke: Rajz Keresztély mérte föl legelőször 1799-ben, majd pedig a múlt századból Bartholomaeides László híres történetíró közbenjárására, a vármegye akkori főispánja, Prónay Gábor meghagyásából és költségén. A 8667 méter, tehát közel kilenc kilométer hosszú barlang felmérése és alapos kutatása óriási munkát adott és így történt, hogy ünnepélyes megnyitása a következő évben, 1800.

múlt csizmadiamestere, de azért sok gimnázistát megszégyenítene, olyan szabatosn mondja el a görög mitológiai elnevezéseket.

Az óriási barlangot csak az amerikai Mammoth-barlang mulja felül nagyságra nézve. Az

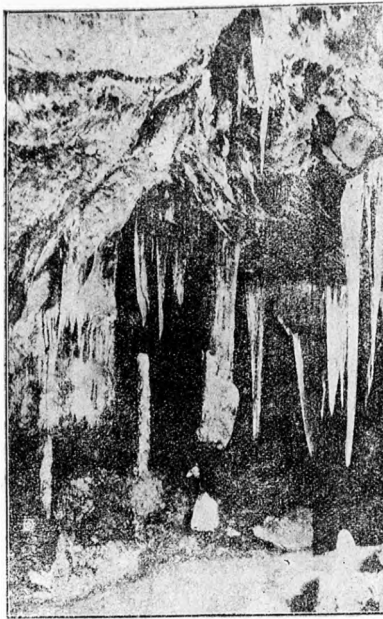

Budapesti hírlapírók 1907. évi kirándulási ebédje a barlang nagytermében. A barlangvezetők egy része fáklyákkal világít a társaságnak, mások pedig eközben lövéseket tesznek a barlang pokol-torkába.

mas; méltán adta a felfedező Vass Imre a Munkácsi börtön, a Cerberus feje és a siralomház elnevezést e részeknek. Vannak az óriási méretű barlangnak még több csodás szépségű mellékágai; ezeket számos helyen hason mászva kell megjárni, de a kitartó turistáknak fáradságát a nem mindennapi látvány sokszorosán kárpótolja. Legszebb itt e részen a ravaszlyuk vagyis a Retekbarlang. Boltozatain és falain érintetlenül ezer és ezer átlátszó fehér cseppkő-képződmény függ; csöveket, csapatokat, függönyöket, víz-zuhatakat alkotva és más előrem sorolható, csodálatosan élhető képződményeket látunk magunk előtt. Valóságos tündérlátvány ez a barlangnak, úgy, hogy a föld kecskéjén sehol sem látható ennyi szép köékszer együtt.

A barlang nagy termének és folyosóinak nevezetes szerepe volt, az 1848—49. évi szabadságharcban, mikor az osztrák seregek a branyiszközi hegyről február 5-én vereséget szenvedtek, visszavonulásuknál Enyikén Fiedler tábornok, Schlick altábornagy seregével egyesült és mintegy nyolcezer emberrel az abaujmegeyi Szin nevű helységein keresztül vonult február 21-én, ekkor esett útjába Aggtelek s minthogy a falu csupán 102 házból állott, a nagy hidegben mintegy haterce ember a barlangban töltte az éjszakát, ahol mint rendesen télen, akkor is igen enyhe idő volt.

A félszemű Schlick altábornagy, a hosszú teli estét arra használta fel, hogy kísérétével a

Az aggteleki cseppkőbarlang „szemirániuszi” függőkertje. Bejárat a „Dante pokol” torkába.

barlang legszebb részén óriási tábori tüzeket rakatott, mely pazar látványosságot mutatott a barlang boltozatairól lelógó ezerféle alakú kristálytisza átlátszó cseppköveivel.

Azóta a barlang ó-ága egész füstös, bár a Keleti Kárpát-Egyesület az 1880. évtől csupán gyertya és magnézium fénye mellett engedti megtekinteni, nehogy a fáklya még füstösebbé tegye.

1890. évben korszakalkotó újítás történt. Andrassy Manó gróf és néhai Schlosser Alberti berzétei vasgyáros a Keleti Kárpát-Egyesület segélyével áttörték a barlang új-ágát, amely óriási munkát Münnich Kálmán iglói bányagazgató önzetlenül vezetett. A nagyszerű új út vassinek által tartott boltozat alatt a föld mélyéből oly magasra megy ki, mely egyenlő a lipótvárosi bazilika kupolájának magasságával.

[A legnagyobb társaság 1881-ben látogatta meg a barlangot, amikor fővárosi hírlapírók, művészek és írók 500 főből álló társasága rándult oda.]

A budapesti—gömöri kör részéről e sorok írója a legközelebbi ülésen javasolni fogja, hogy a kultuszminiszter rendkívüli áldozatkészségét a kör azzal hálálja meg, hogy a barlang legnagyobb termét a Nagytemplomot „Gróf Klebelsberg fogadótermének” nevezze el és azt megfelelő domborműves emléktáblával jelölje meg.

APRÓSÁGOK NAGY EMBEREKRŐL

Lord Roseberg.

Lord Roseberg-től kérdezte egy barátja, minő jelentősége van ennek a szónak „memoria”.

— Memória? — felelte mosolyogva a híres lord, — az az érzés, mely úrrá tesz felettünk, mikor barátaink „eredeti” történeteit és élményeit hallgatjuk.

Lincoln.

Lincoln elnök egyszer elítélte egy történelmi könyv szerzőjét, mely nehéz, érthetetlen és fárasztó módon volt szövegezve. Egy barátja védte a szerzőt.

— Elnök úr, ennek a munkának szerzője, korának egyik legképzettebb írója. Mert nincs hozzá hasonló író, aki mélyebben tudna elmerülni a tudás szent forrásába, mint ő.

— Elhiszem! — felelte az elnök. De szárazabban sem jöhetne elő abból a — forrásból.

XIII. Leo.

Martin F. Townsend, angol ujságíró XIII. Leo pápáról a következőket írta:

— A vatikánban, a pápai trón közelébe egy számolyhoz vezettek és arra le kellett térdelnem.

A pápa hosszan nézett reám.

— Fiam, római katolikus vagy?

— Nem, szentatyám, én protestáns vagyok.

A pápa csodálkozó szíggal kérdezte: — De hát miért kerested az interjút velem?

— Szentatyám! — feleltem — azért kértem interjút tőled, mert egy igazán jó ember áldására vágytam.

XIII. Leo szigorú arca megenyhült, mosoly szaladt halovány ajkaira.

— Jól van fiam. Megkapod az áldást, de előbb kérdezz ki jól engem.

Napoleon.

A jénai csata után Napoleon Poroszországot elárasztotta csapataival és Potsdamba ellátogatva, megtekintette a porosz királyok temetkezési helyét. Nagy Frigyes szarkofágja a főhelyen állt a gyönyörű mauzeumban. Napoleon levett kalappal állt meg Nagy Frigyes kőkoporsója előtt és mélyen elgondolkodott. Aztán mutató ujjával a koporsó kőtalapzatának porába beleírta nevét és kisérőjéhez fordulva mondta.

— Ha Nagy Frigyes élne, én most nem állhatnék itt.

Never.

Madárijesztők

Sovány, kiégett dinnyeföldeken

Sötétlének, mint néma őrszemek —
Fából és kőből tákolt emberek —
Tolvajra lesve várnak szüntelen...

Csipogva szálló, pajkos madarak
Magszokták már a jámbor öreket —
Tréfalva kérdik: Lóttók-e öreg!?
S lapushájukra türe játszanak...

El-el nézem e turesa vázákat,
S eszembe — árva népem — csak te vagy,
Ki harci pózban — fosztott földeden —

Játéktegyverrel állsz türelmesen —
Oh sok hibájú, rongy ruhájú — Meddő,
Csatájú — Ócska, bus madárijesztő!
Vályi Nagy Géza.

Új élet

A szárnyamat letéphetik maholnap.
És összetörhet egy-két szikla súlya,
A fészketem vihar ha rontja, dűlja —
Mit bánom én. Azért enyém a holnap.
A múlt halott — nem ismerem. Nem áhit
A percek múlt kincséből a lelkem —
Nem fáj soha, ha szenvedésre leltem,
Máglyán elégni szép; a tűz világít.
Szikrárt sugároz szét haló porom,
Mj hamvadó testemből megmarad,
S fényt rejtetek a szétmállé korom.
Ütszéli árkon, süppedt sír alatt
Az én elégett, bus madárszívemből
Erős, zsibongó, új élet fakad.

Radó Ernő

MAGYARILÁNGOK

A Hallgatás Tornya

Valahol messze Ázsiában,

Hegy-óriások lábainál

Köve meredt szent fájdalomként

A „Hallgatásnak Tornya” áll...

Valahol messze — messze Ázsiában

A bus lélekharang olyan furcsán csendül;

Toronytetőn az új halott nyújtózik,

A völgybe hallgató, nyomasztó csend ül...

Arra felé Keletnek,

Olyan furcsán temetnek.

Köröskörül a gyászolók maguk,

És fent a tornyon vár az új halott:

Köröskörül fagyasztó néma csend,

A hegycsúcon vijjog csak élesen, —

A hegycsúcon csupasz nyakak kígyóznak,

Savószínű szemek lesnek a mélybe,

S egy pillanat alatt vadul visongva

Ezernyi dögmadár kering a légbe.

S míg összebújtak lenn a bus hivek,

Szilaj erővel, mint sötét nagy bánat,

Mely szétmarcangol egy emberszivet,

Lecsap az első szárnyas óriás!

S míg lenn tovább tart a nagy hallgatás,

Benépesül fenn a toronytető,

Egy-két madár fel-felszáll még a körbül,

Néhány pedig lomhán, megkésve jő

S a vijjogás egyhangú affá törpül:

Kipp-kopp-kipp-kopp...

Mikor a hold ezüstje aznap este,

A hallgatásnak tornyát felkereste,

A holt helyén üres csontvázra sikiott...

Arrafelé Keletnek,

Ilyen furcsán temetnek!

És megkövült szent fájdalomból épült,

A győztes épített számunkra tornyot,

Baljóslatun néznek le rá a Kárpát,

S a többi, tőlünk elszakított ormok

Ott fekszik már, enyészetre várva

A nagy halott, mi édes jó Anyánk,

Körülte állunk, milliányi árva

S a hallgatásnak átka tört reánk!

A hallgatásnak átka fekszik rajtunk,

És halk imát mormol zsolozsmás ajkunk;

Azt várva, tán magunk is elveszünk,

Meg-meg vonaglik két kulcsolt kezünk:

S ernaedten, nem törődve semmi mással,

Némán küzdünk a bánatorrással.

S már feltűnik a szürke ég alatt
A préda-éhes dögmadárscapat.
Visongva jönek négy égtáj felől:
Észak rablója itt kering elől:
Mohó étvágy pislog savószemébe,
Kutatva nyújtja görcsnyakát a mélybe,
S figyelve minden neszre, útra, rögre,
Vitézi mód lecsapni kész a dögrel!
A sűrüből még jönek dúvadak:
Egy rőt hiéna dél felől halad,
Kelet felől meg egy keshedt sakál,
S nyugat tájon hitvány kuvaszt lalál,
S már zúg a zaj: fogak bösz csattogása,
Ezernyi dögmadárnak vijjogása...
Poklok vadult zenéje mind a fülnek:
A holtrablók halotti torra gyűlnek!

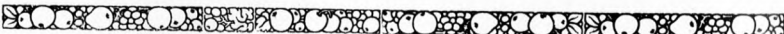
S mi hallgatjuk! Hát meddig, meddig még?
Sakál-leheletétől buzós a lég!
A hallgatásnak átka fekszik rajtunk,
És halk imát mormol zsolozsmás ajkunk,
Pedig bögni, bömbölni kellene,
Zúgni, mint a vihar, mint tengerár,
Minek nem állhat semmi ellene:
Legyen köszirt, vagy ócska kártyavár,
Egyforma könnyűséggel zúzza, rázza,
Mint zúgó férfi élet tombolása
A gyermekkor tűnő emlékeit,
Hát meddig, meddig állat még a hit:
A győztes, hogy igazságunk kulatja,
Hogy él még bennünk az irtalomrak magja.

Hogy a magyarnak is van meg barátja,
Ki lelki szenvedéseitől megváltja.
Magunk vagyunk itt loun, mint fenn az Isten,
És meglagadtak, mint őt, ép azok,
Kiket egy czredéven át mi védtünk,
Mi koldus — árva, büszke magyarok!

Magunk vagyunk, maradjunk hát magunkra!
A nap is egymagában áll az égen:
Nincs szükségünk kopottas csillagokra,
Önön tűzünknel fellelegszünk szépen,

Magunk vagyunk, mint szélvihar a pusztán,
Mely úgy bömböl, ahogy kifer a lorkán,
S bosszút lihegve fojt meg minden élet:
Ott ő az Ur, a vágató nagy orkán!
Legyünk vihar, a bosszú vad viharja,
S ha most fitymálva néznek a magyarra,
A cseh, a rác, s román: tiporjunk rájuk
S omojlon össze rothadó világuk!
Van még izmunk és van még láng a vérbe:
Adjuk magunk új, véres harcunk át,
Hogy tört üssünk a dúvadak szívébe,
S kitépjük minden dögmadár nyakát!
Vihar leszünk, a bosszú vad viharja,
Testvéreim, Isten is úgy akarja!
Szívünkben ég a tűz, karunk acél,
A régi nagy Magyarország a cél!
Üzenjük meg Nyugatnak és Keletnek!
Nálunk az ágyú szól, itt nem temetnek!
Győr, 1921. május 11.

Spáth Gyula,

Jiványi Jamshedji Módí

Dr. Jiványi Jamshedji Módí

bombay-i egyetemi tanár, parsi tudós a hún ös-történet kitudó kutatója. A Magyar Tudományos Akadémián a hún-magyar, rokonságról tartott nagy feltűnést keltő előadást.

Tó partján

Ott ültünk a parton
Lombsátor alatt,
Felhők mögé bújt el
Az égen a nap.
Körülöttünk nyíltott
Illatos virág,
Ráhajolt a vízre
Szomorúfüz-ág.

Fodros kis habocska
Kergetett a szél,
Elhallgattuk ketten,
Mit csacsog, beszél...
Lábaidnál szétört
Valamennyi hab,
Melyik közelebb ért,
Az volt boldogabb.

Volnék hullám én is,
Te meg habléány,
S biznád azt a könnyű
Habtestet redám,
Hullámkarjaimmal
Ölelnék át,
S elvinnélek bizton
Száz örvényen át,

Zoltán Vilmos.

Bozzay Margit

Egy régi, nemzeti kuriából, ahol a vidéki magyar ur-emberek életét élték, — valószínűleg táncoltak, kártyáztak, poharazgattak — került ide föl a rideg Budapestre egy szép, szobortermetű fiatal asszony, aki nem azért jött, hogy itt jól kimulassa magát, táncoljon s egy csomó fiatal meg öregebb úr fejét elcsavarja, hanem azért, hogy belekerüljön az

irodalom közepébe, maga is írjon, s megismerkedjék azokkal az emberekkel, akiknek munkáit otthon annyi szeretettel és álmódzással olvasságta. Minden családi tradíciója és minden logika ellen azt vette a fejébe, hogy maga is író nő lesz, bár aligha akadt valaki századévek óta a családjában, aki eféle ambíciókat táplált volna a lelkében.

Hogy keletkeznek az eféle nemes és szép lángok, azt épp oly kevéssé tudom megokolni, mint azt, hogy a múlt század tespedt, lomha, kényelemszerető Magyarországon. Kőlcsey Ferenc és utána egy egész gárda jött, melynek az igazi európai kulturához fűződő gyökereit nem lehetne kimutatni. Jöttek és itt voltak és lángra lobbantottak egy nemzetet, mely tudta és talán akarata nélkül szülte őket.

A mi új írónőnk, Bozzay Margitot, nem akarom e legendás nagyokhoz hasonlítani, de jövelele oly kevéssé magyarázható meg, mint amaz óriásoké, akik a nemzetet századéves álmából felrázták. Csupán azt akarom megállapítani újra, amit előttem már oly sokan megállapítottak: hogy a művészi hajlam melyet, az ismeretlen világból magunkkal hozunk, szükségszerűleg kitör akárkiből, bármily életviszonyok közt nevelkedett. Ezt a hajlamot épp oly kevéssé lehet elfojtani, mint a folyamat, mely messze hegyeken és völgyeken át a tengerhez siet.

Bozzay Margit még fiatal író nő, egy-két lap munkatársa, önálló kötete még nem jelent meg, de akik írásait olvasták, máris megállapították ritka kvalitásait; az írnőtudás igazi művészetét, a mindig nobilis, finom és előkelő gondolkodást, lelkének melegségét, fantáziája gazdagságát, amely még a beérkezettek közt is oly ritka a mai irodalomban. Író és újságíró egyszerre: kítőnőinterjújai vetelednek ötletes elbeszéléseivel, melyek már első olvasásra elárulják, hogy nem egy tehetséges dilettáns munkáját olvassuk. Mesterségbeli kész izig-véris író. A külseje után ítélve, arra volna hivatva, hogy finom társaságok, estélyek starja legyen, de őt az irodalmon kívül aligha érdekli egyéb. Huszonnégy óra helyett huszonhatot szeretne dolgozni napjában. Még sokat fog hallani róla az egész magyar olvasóközönség, bár egyelőre csak néhány lap olvasói ismerik. De ezek már most is tudják, hogy milyen fényes jövő várakozik rá.

Szomaházy István.

Ne féljeteK...

Ne féljeteK, — jön Csaba királyfi,
Etelnek mentő, hős királyi vére;
Vége láthatatlan tenger tömött sorokban
Nyomában néma tüzzellem hadak, —
Lebirhatatlanok, győzhetetlenek,
Mint a kimondott Isten akarat.
S még csak most jön az igazi,
Az égzengéses szörnnyű háború,
Mikor az égnek csillagos mezén
Feltündöklök az ő szörnnyas sisak,
S sebezhetetlen vad táltosokon
Felrohognak a bős hún hadak.
Amerre lát a riadt földi szem,
Mindütt tüzelők harcok fején
Ezüstös fényű, — csilló csillagok
Fényében villanó érc sisakhegyek, —
Páncélt átütő acél kelevéz
S szállfákól hasadt dárdák rengenek.
Ne féljeteK, — jön Csaba királyfi,
Etelnek mentő, hős királyi vére;
Vége láthatatlan tenger tömött sorokban
Nyomában néma tüzzellem hadak, —
Lebirhatatlanok, győzhetetlenek,
Mint a kimondott Isten akarat.

Remsey György.

Nem én haragszom

Ez a lant, melyet olykor
Fogcsikorogva pengetek,
Olyan, mint a megszegyenített,
Győzelen-győzött, lármas fegyverek.

Különös az idege, fája.
Nem tudom, hol vágta? Ki?
Gögös, mint egy Senkiktől győzött,
Lúdtalan-ludas magyar Valaki!

Valahogy itt van, kaptam.
Jött, mint a vér az erembe.
Gög volt az anyja, Düh az apja,
S egy árva fajta volt, ki szerezte.

Nem én haragszom: ez a lant,
Amikor néha megharagszom,
Ennek a dihe pattog ríkolva
Hegyeken, rónán, fűvön-haraszton.

Nem én kiáltok: ez a lant,
Amikor gögtől pattogós a szám,
Nem örökség ez nékem, se másnak:
Valami szentgye háborgás talán!

Máskézbe nem volt ostor, se semmi:
Uj ez a lant, melyet pengetek,
S olyan, mint a megszegyenített,
Győzetlen-győzött újhun-istenek.

Györfi István.

A barackfák gutaütéséről ír a „Növényvédelem” most megjelent augusztusi száma. Ezenkívül egész sereg értékes cikk van a valóban hézagpótló lapbna, amelyet Kerekes Lajos dr. a magyar mezőgazdasági szakirodalom egyik legkötőbb tollú reprezentánsa szerkeszt nagy tudással. A lap ismerteti a peronoszpóra és a lisztharmat közti különbséget, kitanít arra, hogyan értékesíthetjük a lehullott gyümölcsöt, érdekes képekben mutatja be a hawaii aszfalt-papírral befedett termőföldeket, cikket közöl a szőlő ősi rohadásáról, a káposztapillangóról, a verébkérdésről, a porcsávázószereket jelentőségéről stb. Az izléses kiállítású, dűsan illusztrált, havonta egyszer megjelenő, páratlan olcsó szaklap ára fél évre 25.000 korona. A kiadóhivatal (Budapest, VIII., Rákóczi út 51. IV. 5.) az érdeklődőknek kívánatra díjtalanul küld mutatványszámot.

Az örökifju Gvadányi

Fene legény Kelmed, Szendrő Kapitánya —
Már azt hittük: régen széthullt földi mása,
És most ifju-hetykén — nyalka bronzruhába
Al! ki Rudabánya széles piacára! . . .

Hiába süppedt be a hant sirja felett —
Kétszáz év múltán is alig öregedett . . .
— Rózsásak az orcák . . . égtiszták a szemek —
Ily délcég — svadronyos korában lehetett! . . .

Nagy kópé volt Kelmed — már tudtam haota —
Folyt ajkáról untilg szó, dal, tréfa, móka, —
De azt soha-soha nem gondoltam vóna,
Hogy kétszáz év múlva jön látogatába . . .

Kemoly örhelyéről fűrészszve néz széjjel —
Ósvényt világosít fűrge elméjével, —
Elandaltit pajkos, kalandos mesével:
Örök napsugaras lelke melegével . . .

S nem csak egyedül jött — illő grandezzával
Együtt érkezett meg nődrisúval,

Ki ott van mellette jó, fakó lovával,
Fakó lóva szügyén aranyos csótárral . . .

Jókor jött Kigyelmed, hires Urambátya —
Felfordult a világ — száz „új mód” járja . . .
Szegény magyaroknak lón nagy pusztulása:
Bizony nem ártana, ha rendet csinálna! . . .

Nyergeltesse tüstént táncos paripáját,
Kösse derekára rozsdás fringiját —
Meg ne retráljon, ha utját is állják,
Amíg el nem éri lényes Budavárát . . .

Hallgassa meg Kelmed, hogy terelérnek, —
Hire-harva sincs a szép, magyar beszédnek:
Izes szavainkból kihalpták az ércet,
Dali táncunkból a régi hetykeséget . . .

Rugtasson ki egyszer a köpromenádra,
Nézzen a sok puccos, kendőzött dómára,
Latrokra, centekre — s végtire meglátja,
Hogy szükség léssen a rozsdás fringióra! . . .

Akkor ám Kigyelmed ne ismerjen mókát:
Markolja meg egy-két ficsur bugyogóját —
Hiszen úgy tudom, hogy huszár ember volt —

Hát
Végeze is — amúgy huszárosan dolgo! . . .

Vagyon Kigyelmedhez még számos kérésünk:
Amit elraboltak adja vissza nekünk! . . .
Legyen újra magyar: hitünk, lelkünk, pérünk!
Meglékkult, megcsufolt, zamatos beszédünk! . . .

Adja vissza sok-sok ősi szokásunkat;
Hadd érezzük egyszer: magyarok vagyunk csak —
Adja vissza — sírva-vigadó dalunkat,
Fájó panaszunkat, magyar haragunkat! . . .

Vitéz Generális — ha romlásunk szánja:
Tanítson beinünk magyar imádságra,
Magyar imádságra, magyar igazságra:
Időtől nem felő, örök ifjuságra! . . .

Vályi Nagy Géza.

A „Nemzet” sajtóalapja

Bármilyen nemes visszhangot keltett is a Nemzet sajtóalapjának megteremtése a Nemzet lelkes olvasótáborában: ma már minden szépitgetés nélkül megállapíthatjuk, hogy nem vezetett a szándékolt célra. Távól áll tőlünk, hogy ezért akár általánosságban, akár egyenként, bárkinek szemrehányást tegyünk.

Jól tudjuk, hogy a kellő eredmény nem az akaraton, nem a lelkek és szívek nemes indulatán, hanem a szomorú és rideg gazdasági kérdéseken fordult meg.

Tény, hogy mindenki küzd, mindenki fuldoklik saját egyéni létének súlyos gondjai alatt és lelküknek nemesebb fellángolásait nem képesek tettkelvel is megpecsételni.

Ez azonban mitsem változtat a mi hitünkön, — a mi rendíthetetlen bizalmunkon, a mi kimeríthetetlen alkotó képességünkön.

Majdha az idők jobbrafordulása elkövetkezik: ismét kopogtatni tognak lelkes olvasó táborunk nemes szívében és megvagyunk róla győződve, hogy nem hiába, nem eredménytelenül!

Addig is haladunk tovább a magunk elé tűzött úton a saját erőnkkel, a saját tőrbetelben hitünkkel és hisszük, hogy a nemzetlentartó lelkes magyarság támogatásával biztos és nyugalmas révbe érkezünk.

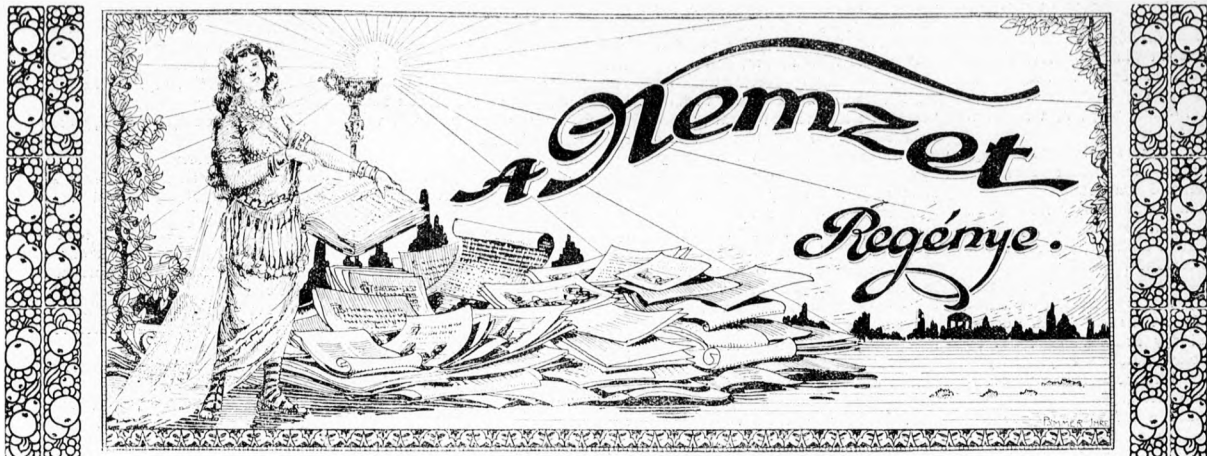
Eddig kimutatott összeg a Nemzet sajtóalapja javára K 12.750.000

Ujabbán befolyt összegek:

Hajas Pál birtokos	— — — — —	K 1.000.000
Kemecey János kántortanító	— — — — —	K 200.000
Bodor István jegyző	— — — — —	K 400.000
Kilita István megyei főjegyző	— — — — —	K 500.000
Bánhidy Béla városi tanácsnok	— — — — —	K 500.000
Kriegs Ulrik tanító	— — — — —	K 200.000
Alba Péter malomtulajdonos	— — — — —	K 500.000
Mikes György hadnagy	— — — — —	K 200.000
Kelen Pál csendőrorfester	— — — — —	K 200.000
Birkás Kelemen kisbirtokos	— — — — —	K 500.000
Tamás Elek pü. fővigyázó	— — — — —	K 100.000
Dr. Doroghy Kálmán jbiró	— — — — —	K 400.000
Happál Béla máv. hiv.	— — — — —	K 100.000

Összesen — K 17.550.000

A Nemzet sajtóalapja javára indított gyűjtést a Nemzet jövő szánában lezárjuk.

A KOMÁROMI RAB

Írta: Szegegy László.

(12)

... A véres kétségek és marangoló megpróbáltatások éjszakaiban világosság gyulladt fel bennem és a világosság sugárzó fényében káprázva olvastam el e nagy égi törvényt: Az Élet elpusztíthatatlan és örökkévaló!

... Azt kérítették barátaim hogyan? Azt kérítették barátaim miként? Azt kérítették barátaim: valóban van-e hát feltámadás a névtelen tömegsírok és a tenger alá süllyedt tengeraltájtárók áthatolhatatlan örök éjjeléből is?

... Igen: van barátaim!
... A teremtés fölött nem a Halál gondolata, hanem az Élet törvénye uralkodik.

... Az Élet pedig elpusztíthatatlan és örökkévaló!

... Hogyan és miként barátaim?

... Elfogom nektek mondani.

Égi törvények

Barátaim! Bizonyára akadnak köztetek olyanok, akik úgy érzitek, mintha már keresztül mentek volna az életnek számtalan korszakán, amelyekről azonban nem tudtok magatoknak tisztán számot adni, nem tudtok magatoknak világos, érthető képet alkotni. Úgy emlékeztek egyes eseményekre, mintha egyszer-már végig éltétek volna és úgy emlékeztek vissza egyes helyzetekre, mintha valamikor már jártatok volna ott. A szenvedések és örömök egyaránt régi ismerőseitek, az első családások keserű izét mintha már nem először izeltétek volna és mintha az első csók kéjtől már nem először volnátok mámorosak...

És valóban így van barátaim. Az élejtések csodálatos emlékezőképessége és, melyek állandóan magukban hordják számtalan előző életnek elpusztíthatatlan emlékeit, melyeket aztán az agy többé-kévesb-homályosan vagy világosabban visszatükröz az új öntudatban.

Az élettitkoknak legszebb titka

az, mely emberi elmét és emberi lelket egyáltalában foglalkoztathat és gyakran csak önmagunkba kell mélyednünk kissé, hogy e titkokban olvassunk.

En olvastam e titkokat és megfejttem nektek.

Az életnek e csodás második, vagy kettős öntudata nem más, mint isteni záloga annak a nagyszerű igazságnak, hogy — ma még csak homályosan, ködebburkoland, de azért mégis nemzedékről-nemzedékre egyre tisztultabban — magunkban hordjuk összes őseink múltját és öntudatát, míg végre valamelyik utódunkban újra egészen tisztán önmagunkra eszmélünk és egyetlen gondolattal átöleljük, egyetlen érzelmekkel átérezzük összes elődeink múltját és életét!

Ez az élettitkoknak legszebb titka. És ha Isten csodát tesz és az utolsó óra utolsó perceiben megmenekülünk innen: e titok valóban érdemes arra, hogy megfőjtégettel egész éltetekkel és egész léletekkel magatokba mélyedjétek.

Azonban én megígértem, hogy e titkokat elfogom nektek mondani.

Figyeljétek: Az Idő végtelen. A Tér határtalan. A Kezdetnek nincs vége. A Végnek nincs kezdete. A Legkisebbnek nincs oszthatatlansága. A Legnagyobbaknak nincs dimenziója. A Parányok a Szférákkal olvadnak össze. A Dimenziók ismét parányoska zsugorodnak. Az anyag csak formát cserél, de elpusztíthatatlan. Az Energia csak más energiákká alakul, de örökkévaló! Egyzóval: a Teremtés gondolatában nincs kicsiny, nincs nagy, nincsen körülhatárolt, nincsen véges, — a Mindenségben a Végtelenség és Határtalanság törvénye uralkodik!

Nos, mit gondoltok barátaim?

Egyedül az emberi élet volna elpusztítható, körülhatárolt és arasznyi létre szabott?

Nem, soha!

A végtelenség könyvéből

A titkok olvasásának még nincs vége.

Figyeljétek: Ki meri közületek mondani, hogy ismeri a végtelen nagy és végtelen kicsi örökös árapályát? És ki meri közületek mondani, hogy ismeri az okok és valóságok visszacsengését a létel mélységeiben és a teremtés harmóniájában?

Ki bírja meghatározni közületek egy atom hullámos ide-oda mozgását és végső célját? Ki tudhatja vajon közületek, hogy nem áttanának-e elő új világok az atomok láthatatlan vonzásából és tömörülési ösztönéből?

Ki merné vajon eldönteni közületek, hogy a Mindenség nagy gépezetében az ázalag vagy az Elefánt létele fontosabb-e?

És ki érti vajon közületek, hogy amidőn egy nagy teremtési elv, ezer látszólagos ellentétten át, egymással mindent egyensúlyba hoz: akárhányszor a kicsiny lesz a nagy és a nagy parányivá zsugorodik össze.

A győnge ember lélek többnyire megremül és meghátrál e problémák mélysége és magassága előtt. De azoknak, akiknek Istenhez szarnyal lelke a szférákig ér és elmerülnek a problémák mélységébe és fellemelkednek a relyetleki magasságába: a problémák mélysége nem félelem, hanem fenséges elemény.

Emberek, dolgok és atomok között csodaszertű összefüggések szövődnek és ezen kimeríthetetlen összhangban minden történés végső pontja: Isten!

A szunnyadó virágok talán az Ég sugárzó csillagszemei ébresztetik... És ki tudja, hogy viszonzást a virágok illata nem válik-e hasznára a távoli csillagoknak...?

A fény nemcsak nekünk világít, hanem a végtelenség felé röpti a Föld tükröképét, mert bizonyára ennek is célja van... Kérítették

milyen célja? Távoli csillagvilágok tökéletesebb lakói esetleg rajtuk tanulmányozhatják ösmúltjukat...

Csillagok láttok lefutni az Égről: és nem gondoloztok e tünemény miértjén? — Most kérítették hát miért? Mondjuk, hogy egy látszólag eltévedt meteor a Földre hull. Új vegyi anyagokkal termékenyíti meg a láradt földet és a titokzatos égi vegyészlet nyomában új csírázás, új élet és új gondolat támad...

A mindenségben semminek nincs kezdete és semminek nincs vége. Ahol bevégződik a telescopok világa: ott a mikroszkopiumok birodalma kezdődik. És nincs emberi tudás, mely eldönthetné, hogy a kettő közül, melyik világban lehet messzebbre látni?

Ha Istenről, Világról, Teremtésről, Szellemről van szó: rendszertrendvetlenül fordulunk el e kérdések elől. Miért? Mert meghaladják fogalmainkat, fölülmúlják értelmünk határait.

A lélek megnyilvánulásai ép ily megfoghatatlan összeköttetésben és érintkezésben állanak az agy határaival és csodás átalakulásai-val.

Élünk, de életünk örök relyetly, örök titok marad. Sejték és atomok százezrei és száz milliói, külön is élnek bennünk.

Azt kérítették milyen rendeltéssel barátaim? A sejtek egymással emlékeket közölnek, üzeneteket váltanak a multtal és hirt visznek a jövőbe... Sokszor ellentétes célokért küzdenek, de végül megbékülnek, mert valamennyien ugyanazon Élőfolyónak a gyermekei...

Ezen tünemény egy örökös, önmagára való visszatérés, mely száz életem, száz nemzedéken keresztül is megőrizi és megtartja eredeti énjét, bár időközben meg ezer és ezer új emléket és tapasztalatot szerez.

Ezt jól jegyezték meg magatoknak barátaim, mert ez a titok mélysége és haladkló életünk igérete...

... Igen, súlyos és képletes szá-

vakat mondtam. De majd megértitek!

Az Élet örökös kozmikai törvények szerint habzik, torlódik és hullámlzik az öröklet tengereiben. Ennek: egy-egy ilyen hullámvértesnek mülo-tünö, majd ujra feltámadó formáoltesse.

A lét nagy hullámvértese megmérhetetlen területet áraszt el termékenyítő áradásával.

Életünk, lelkünk: egy láthatatlan Törvény titkoskerü kisugárzása, mely önünk örökös megsokszorosítására ösztönöz.

E láthatatlan Törvény felhasználja életünk megteremtésére a látható és láthatatlant; nem enged elveszni egy ábrándot sem. Söt az ábrándokra különös súlyt helyez, mert az ábrándok létünknek örök-ké termő meglégáyai.

Ugyanez a láthatatlan Törvény sokszor nagy felkészüléssel egy véglényeséket teremt; sokszor meg gondatlanul, könnyedén morzsol össze csillagvilágokat. Látszólag céltalanul. A valóságban egy előre eltervezett egységves világeremtő eszme szolgálatában.

... Barátaim: mi vakon, bekötött szemekkel éljük életünket. Most a tenger alá vagyunk tettemre és perceink talán már megvannak számlálva. Ha kis villanykörtéink elaluznak és oxigénünk elfogy: örök sötétség borul majd szeminkre. De higgyétek el, hogy a tenger felszínén és az élet verfényében sütkérezve ép oly szörnyű vakságban élünk, mint a sírfenekén. Vagy ki tudja? Igazi látásunk talán épen itt kezdődik...?

Vagy valaha, míg a tenger színe felett, a napvilágos életek: megsejtették-e már egyszer, hogy Isten lelke hullámozva, rengve, szétáradva, a fényből anyagot és az anyagból eszmet alakítva, a mi lelkünk keresztül örökké árad tovább?

Ó Isten lelke! Ki a lét és nemlétszétosztva és mégis örök szétosztatlanságban lebegsz felettünk!

Ó Isten lelke! Ki élsz és tükröződöl az egymásra következő végtelen ivadéksorokban, egy szédítő életgépezet rendszerében illesztve minden tevékenységedet!

Ó Isten lelke! Ki a lét és nemlétszétosztva és mégis örök szétosztatlanságban lebegsz felettünk!

Ó Isten lelke! Ki a lét és nemlétszétosztva és mégis örök szétosztatlanságban lebegsz felettünk!

Ó Isten lelke! Ki a lét és nemlétszétosztva és mégis örök szétosztatlanságban lebegsz felettünk!

Ó emberi gépezet! Isten lelkének csodálatos parányi Micsoda saját-ságos összefüggéseiből, micsoda

csodálatos összekapcsolódásokból állsz, melyeknek első okozata egy sejtparány, végső állomása pedig a Világegyetem láthatatlan életkora!

... Barátaim! Testvéreim az életben és az elmúlásban! Foglalkoztatok-e már valaha azzal a gondolattal, hogy amint kívülünk van egy Végtelenség; vajon nincs-e ép úgy bennünk is? És ha így van — mert az Égi Törvény szerint így kell lennie! — vajon a mi másodlagos végtelenségünk nem egyszerűen csak folytatása az elsőnek...? Vajon nem éreztétek volna még soha, hogy a mi „én”-ünk végtelensége, parányi, de hűsleges tükre, — parányi, de tökéletes visszfénye a Mindenség végtelenségének? És ha igen: feltölgátok-e egyben, hogy amint, a mi parányi „én”-ünk eszméket, érzelmeiket vágyakat — és ezek között elsősorban a végtelenség vágyát — hordozza magában: nem hordozza-e még százsor inkább magában ugyanezen tulajdonságokat a Mindenség végtelensége is? És amint mi imádjuk és szeretjük Isten, mert lelkünk arra ösztönöz: vajon nem szeret-e ép így minket is a teremtő és dajkáló Első Végtelenség? Kérdés sak az: vajon van-e eszükünk arra, hogy a parányi második végtelenséget folytonos érintkezésbe hozzuk az Első Végtelenség? Kérdés csak az: Igen! Először az imával, mely a lélek adója az Istennek.

És másodsor: a minden bölcseséget és minden érzést magába olvasztó szerelmmel!

A Ma és a Holnap

De olvassuk tovább a titkok könyvét, mert azokban még sok ismeretlen igazság vagyon.

A Ma jelszava: győzni vagy meghalni!

A Holnap jelszava: szeretni és alkotni!

És meglátjátok Barátaim, hogy nemsokára a szelid Holnap fog győzni a véresen tomboló jelen fölött.

A Holnap sokkal inkább a szívek, semmint a véres diadaloké. Szeretni és gyermeknek adni életet: ez az egyetlen dolog, mely az örökkévalóságot elfoglalhatja és lelkünket teljesen betöltheti.

Isten nagyobbat nem tehetett azok boldogítására, kik szeretik egymást, minthogy őket egészséges, mosolygó gyermekvirágzással ajándékozza meg.

Isten az Ég és a Végtelenség teljessége; a szerelem, melynek nyei gyümölcse a gyermek: az ember és az emberi lélek teljessége. Ha az Isten csodát tenne és még egyszer kiszabadulhatnék tenger-alatti börtönömből, ha a gondviselés révén még egyszer megadatna nekem, hogy meglássam a ragyogó napvilágot: szeretnék így szólni mindazokhoz, akik a világ sorsát intézik:

Meleg szívek, bölcselő büszke elemek, véres diadalok koszorús hősei: Az Élet akarva akarja az Életet. Ne építetek hát a szent Törvény helyébe, a tudomány, önzés és dicsőség gránit tömbjéből "babyloni tornyokat, melyek végre is

egyensúlyt veszve, gyöngé kártyaváraként összeomlanak.

Tekintétek az életet, amint Isten alkotta azt: értékesnek, drágának és mindenek fölött hivatást betöltőnek, mely csak utódok nemzésében nyer husból és vérből való igazi teljesület... .

Tekintétek az életet eszmék gyümölcsének, mely égi Igéretünk függ az emberiség életfáján — és óvakodjatok időnap előtt letépni a még teljesen meg nem ért és nagy hivatások betöltésére váró emberi gyümölcsöket... .

Tekintétek az életet, mint egy láthatatlan folyamat, melynek árjai, a folyton tovább adott élet tápláló forrásából, egyre szélesebben és egyre hatalmasabb zúgással hőmpolyognak a fejlődés és folytonosság tökéletesbülés hatalmas Oceánja felé... .

Tekintétek az életet ivadéksorokban való örökös delejes áramlásnak, melyet véres erőzzakkal megszakítani sokkal nagyobb bűn, mintsem gondolatok, mert fejeteikre idézik az Oceán kereső véres életerekeit... .

Tekintétek az életet olyan Igéretnek, melynek utolsó életállomása átlátszó lesz a titkok titka, ahol egyetlen gondolatlat átöljék és egyetlen érzéssel átérezzük millió évek óta tartó életünket; — ahol ezer ivadéksorán keresztül millió ágra oszolva: újból önmagunkban egyesülünk, mint a láng, melynek minden szétlövellt fényugara újból visszatér és újból egyetlen lánggá egyesül!... .

Igen: ezt szeretném odakiáltani mindazoknak, akik a Világ sorsát intézik, mielőtt felszipantánam oxigéntömlőnk utolsó levegő kertyát; mielőtt örökre eltemet a titkos és örökösített hallgató hullámsír!... .

Barátaim jól figyeljétek: Az Ég az örökké élő lélek mellett megadta nekünk a husból és vérből való öröklet ajándékát is. Magunkra vessünk, ha ezt az ajándékot bűnös eltévelyedésekkel eldobjuk magunktól.

A Törvény ime ez:

A nőnek csak egyetlen szent és természetes hivatása van: anyává lenni. És a férfinek is csak egyetlen szent és természetshivatása van: az apaság.

Mindnyájan egy ismeretlen magasabb rendeltetés okából lettünk. Ezért mindnyájunknak híven be kell töltenünk a rendeltetést, mely a születés első lépésével kezdődik és az öröklet élet tökéletesebb továbbadására ér véget.

Ha így tesztek, ha hívek maradtok az égi rendeléshez: előj majd egykor az idő, amikor az ember az élet megszakíthatatlan folytonosságának a tudatára ébred és önmagában fog vissza eszmélni összes elődinek életére és összes elődinek életében ismét önmagára, míg végül teljesen megfogja érteni a régi törvényt. Az élet nem pusztul el csak generációt cserél! De, hogy el ne pusztulhasson, a generációk folyton egymásba kapcsolódó láncszemeire van szüksége.

Szeresetek, tökéletesedjétek és gondoskodjatok az élet folytonos

továbbadásáról, mert egykor el fog jönni az idő, amikor ezerszer meg-tökéletesedve, újból magatokra fogtok találni és nem fogjátok sajnálni, hogy tökéletlen régi énekek magasabbrendű új ént cserélt.

Higgyétek, reméljétek és így cselekedjétek!

Mert jaj azoknak, akik saját életüknek végtelen ivadéksorát erőszakosan tépték le az élet fájáról!

Jaj azoknak, akik csak a testet, a formát, a tüneményt szerették, de nem folytatták a folytatásra kapott életet!

Jaj azoknak, akik megölték a Jövőt: az Élet kapuján dörömlő gyermekeiket... .

Mert a halál az ilyeneknek csakugyan halál.

Mert az ilyeneket Isten, a lélek sirontúli életével nem ajándékozza meg.

Ók a százsoros és ezerszeres ivadéksorán keresztül sem juthatnak el oda, ahova testvéreink.

Ók a halál után a tökéletesedésre és önmagukra nézve csakugyan meghaltak! Mert sohasem juthattunk el a mindent teremtő és mindent beragyogó Bölcsességnek ama égi sugárzásáig, ahol önmagunkban minden előző meghalásunkból ismét feltámadunk!

Isteni Eszme — emberi eszme

Barátaim, ti akik most mindnyájan az élet és halál peremén vagytok, — ti akik a véres csaták előtt bizonyára mindennap foglalkoztatok a lét és nem lét kérdéseivel, a halál és elmúlás szomorú gondolatával, higgyétek és reméljétek!

Mert életünk rendjében csodálatos összefüggések vannak és életünk örökös alakulásában nagyszerű törvényszerűségek nyilvánulnak meg, melyeket csak egyetlen gyötető fogalommal lehet kifejezni: Isteni harmónia!

Barátaim: gondolkozzatok: Sokszor egy eszme, mely lelkünknek egy szikrája: ezer új eszmet szül; százezer irányban terjed tovább és milliók lelkét termékenyíti meg.

Nos, Barátaim: mit gondoltok: Mi történhetik ezután? Mi történik az Eszmével, mely lelkünkől kipattant és a lelkek labirintjában át útra kelt?

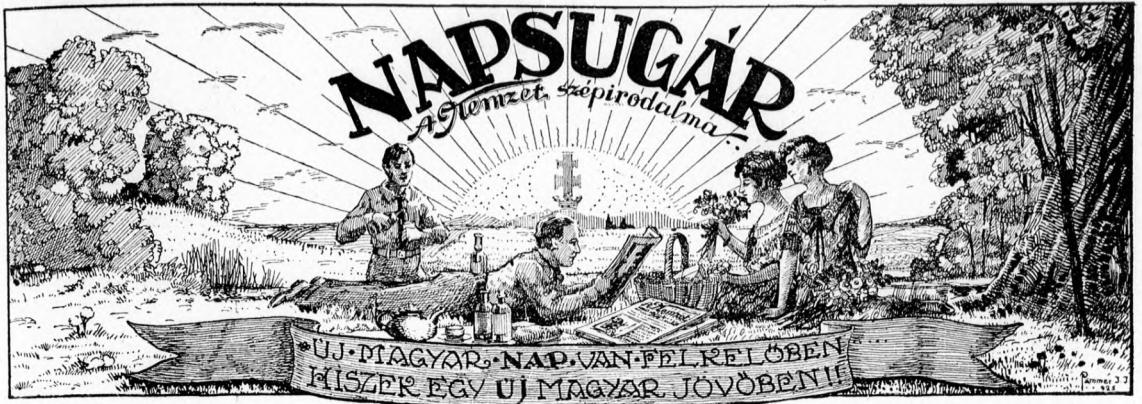
Mi történik azután mikor az Eszme millió irányban elágazott, miután csodálatos utját a lelkek tengerén keresztül megtette? Mit gondoltok? Elpusztul-e ezáltal az Eszme énie, az Eszme egységisége?

Dehogy is barátaim! Megifjodva, megerősödve és sugárzóbban, mint ahogy a mi lelkünkől elrepült, a lelkek tengerén keresztül újra viszszerül hozzánk és mi azonnal ráismerünk: ez a mi lelkünk szülőte, ez a mi nagygyó nót gyermekünk!

És megértjük, megismerjük ötfellegyük, átöljétek egyetlen gondolatlat, átérezzük őt egyetlen érzéssel!

Nos barátaim, mi az ember? Eszme! Eszme, mely Isten lélek-ből pattant ki és amelynek minden ember-éne százezer irányban elágazva: végül újra magában Istenben egyesül.

Folytatjuk.

A béke embere

Irta: Gárdonyi Géza.

En a béke embere vagyok. Soha nem bántottam senkit. Engem se bántott senki.

Lám, mégis milyen háborúba kerülhet az ember!

Valami szintársulat vetődik hozzánk, a szintársulathoz meg egy átutazó operaénekes asszony. Az operaénekesek mindig átutazóban vannak. Jön a direktor a boltomba és kéri a „Parasztbecsület”-et.

— „Parasztbecsület”, éppen az előbb adtam el, — feleltem, hanem, ha tessék, szolgálhatok mással: Itt van például az „Afrikai nő”.

— Hát még mi van?

— Mi volna más? Nálunk az operaforgalom nem olyan nagy, hogy mást is tarthatnék. A mi közönségünk többnyire csak regényt olvas, azt is fűzetekben.

Jól van: másnap hirdetik, hogy előadják az „Afrikai nő”-t. A kaszinó tömös-tömve. Az egész környékből ott van minden úr. Török kasznárnék is ott voltak, mégis rendelték az előszobában Monte Krisztót köve. Az „Afrikai nő” nyolc év óta hányódik a boltomban. Gondolom: megnezem. Az igazgató különben is hitelbe vette meg. No jól van: megkezdődik az előadás. En hátul állók és nyújtogatom a nyakamat. Mögöttem is állnak. Egy úr rálép a lábamra.

— Vigyázzon! — mondom, megfordulva.

Egy cvikkeres, harcsaszájú idegen, sovány, mint a karó.

— Vigyázzon maga! — feleli zordul,

— ne nyújtogassa a lábait!

— Azt tesszem a lábaimmal, amit akarok, — feleltem én is felbőzelve.

— Ön a lábával eszik, — szólt gúnyosan.

— Ön a kezével se, — jegyeztem meg, hasonlóképpen gúnyosan.

— Ne csaholjon!

— Csahol az úr!

— Pimasz!

— Szemtelen!

Nyakon ütött. En is öt. Azután, hogy elválasztottak bennünket, ő kiment, én pedig tovább élveztem az operát.

Mikor a függönyt leeresztették, két katonatiszt jött hozzám.

— Uram, — mondotta az egyik, — mi Borz Jenő gazdatiszt úrnak a megbízzottai vagyunk és önnek a nevét kérdezzük.

— A nevemet? Kinek mi köze az én nevemhez! — feleltem balsejtelemmel.

— Mondottuk, hogy Borz úr megbízzottai vagyunk.

— Nem ismerem őt.

— Akivel az előbb tetszett pofozkodni.

— Semmi közöm hozzá.

— Sziveskedjék egy szóra kijönni az előcsarnokba.

— Minek menjek én az előcsarnokba? Itt is jól érzem magamat.

— Mégis kérem, itt nem beszélhetünk.

— Arra nincs is szükség.

— Nincs szükség? Borz úr sértve érzi magát.

— En is sértve érzem magamat.

— Hát akkor ne tessék vonakodni.

— De én nem akarok kimenni. Végig akarom nézni az egész előadást.

— Hát akkor a lakása címét kérjük.

Volt anyyi eszem, hogy nem mondtam meg. Gondoltam mindjárt, hogy ezek duelláltatni akarnak.

Másnap mégis ott termettek.

— Borz úr elégtételt kér, — mondták ünnepiesen.

— Micsoda elégtétel? — feleltem bosszankodva, — azt hiszem, eleget tetünk egymásnak.

— Az nem úgy van, uram: tisztességes úri emberek éppen abban különböznek az alacsonyfajta emberektől, hogy ha egymást bántják, hát elégtételt is adnak egymásnak.

— És mi lenne az?

— Azt már a segédek határozzák meg. Nevezze meg kérem a segédeit.

— Nekem mindössze egy segédem van, ez az öreg itt, de ez nagyot hall.

— Nem üzleti segédekről van itt szó, hanem két olyan úri emberről, akiket ön megbíz, hogy ebben az ügyben eljárjanak.

— Az már más, — szóltam aggódva, — kérek egy kis gondolkozó időt.

— Micsoda gondolkozó időt?

— Mi üzletembek sohasem határozunk gondolkozás nélkül. Ismétlem: kérek gondolkozási időt.

— És meddig kíván ezen gondolkozni?

— Legalább egy pár napig. Ez az eset kiváló megfontolást kíván.

— Hát aztán hány napig kíván az úr ezen gondolkozni?

— Legalább is tíz napra van szükségem.

A hadnagyok erre összenéztek. Az idősebbik belenyúlt a zsebébe: kivett egy névjegyet és azt az asztalra téve, így szólt:

— Holnap délben tizenkét órakor a Turul-kávéházban várjuk a segédeit.

— Megálljanak csak, kérem! — kiáltottam.

De nem álltak meg. A vállukat vonogatták, a kardjukat csörgették a kövezeten.

A dolog aggasztóvá vált. Ha ezt tudom, nem adtam volna ki az „Afrikai nő”-t az üzletemből.

Atmentem a biztosító társasághoz. Gondoltam, annak a titkára pesti ember, az ért az éfele ügyekhez.

Az esetem elejét mosolygva hallgatta. Mikor azonban már a végét mondtam, merevegyenesen ült és ünnepies komolysággal nézett rám.

— Mit tanácsol? — kérdeztem, a beszédemet elvégezve.

— Semmi egyebet, felelte nyersen, — önnek meg kell verekednie!

— Még ogyszer?

— Még egyszer.
 — Semmi kedvem sincs hozzá.
 — Eszerint ön fél?
 — Persze, hogy félek. Csak nem gondolja talán rólam, hogy nem félek?
 — Amint tetszik. En ugyan nem engedném, hogy engem a lapokban meggyalázzanak.
 — A lapokban?
 — Ha ön visszautasítja a kihívást, Borz Jenő kijelenti a helyi Híradóban, hogy ön gyáva és gazember.
 — De én nem vagyok gazember.
 — De gyáva!
 — Gyáva. Ön azt mondja: gyáva. Én azt mondom: óvatos.
 — Nem én mondom, hogy gyáva, hanem az ellenfele.
 — Beszélhet, amit akar. Én Kneipista vagyok: hideg vízben fürdök és almát eszek lefekvés előtt. En vigyázok az egészségemre.
 — De mit mond a világ? Mit mond ön, ha a kávéházban senki sem szorít önnek kezét: ha a kaszinóból kigolyózzák és ha még az unokáinak is elomtatják, hogy önt valamikor egy Borz nevű ember legyavázta és tudom is én még hogyan lemicsovázta?
 — Mit tegyek, — hebegtem megrémülve. — Nem lehetne vele kibékülni?
 — Pofonok után?
 — Ő is pofon ütött engem.
 — Itt csak fegyverek beszélhetnek.
 — Fegyverek? De uram, nekem sohasem volt még fegyver a kezemben. En a kardot úgy fogom, mintha pisztoly volna, a pisztolyt meg úgy fogom, mintha kard volna.
 — Az mindegy. Ajánlom különben, hogy inkább kardra menjen. Az nem veszedelmes az életre.
 — Kardot fogjak? Egész életemben irtóztam a kardoktól.
 — Hát akkor pisztolyra, ha az jobban tetszik.
 — Hogy agyancsöljenek? De uram! Mi lesz akkor az üzletemből, a családomból?

A titkár hátat fordított és kinézett az ablakon.
 — Kedves jó uram, — mondom kétségbeesetten, — nincs valami enyhébb párbajeszköz, valami amerikai párbaj, ami nem annyira veszedelmes?
 — De van: öt-tíz évre.
 — Húsz vagy harminc évre!
 Felelet helyett átment a nagy hivatal-szobába és ott néhány paraszttal diszkurált.
 Megtörültem a homlokomat és utána mentem.
 — Uram, — mondtam, a vállára téve a kezemet, — megbízom önt, megkérem önt: legyen a segédem. Csináljon, amit akar. Egészen önre bízom az ügyemet.
 Éjjel nem aludtam. A feleségem azt hitte, lázom van. Az is volt. Folytonosan arra gondoltam, hogy egy nap mulva már gyászkeretben olvashatják a nevemet.
 Másnap délben a kávéházban ülve vártam a segédeimet. El is jöttek. Egy orvos is jött velük. A kezében börtáska. Kérdeztem, mi van abban? Azt felelte, hogy tü meg cérna. Majd csaknem elájultam.
 — Csak bátorság, — szolt a titkár. — Az a fő, hogy a kardot erősen fogja és a karját nyújtsa ki. A többit megadja a helyzet.
 Könnyű nektek beszélni a bátorságról, — gondoltam, — én is könnyen lennék bátor, ha csak nézni kellene.
 A kaszárnya vívőtermébe érkeztünk. Az ellenfelem már ott volt. Szivarozott.
 — Vetkezzenek, — szolt a hadnagy.
 Amitől legjobban féltem, bekövetkezett. Tehát egy gomb se lesz a testemen, amely megvédjen.
 Elkeseredetten húztam le a cipőmet.
 — Mit cselekszik? — szolt bosszúsan a titkár, — csak félig kell leveleznie.
 — Csak félig! Hát melyik felemet vetkezzem le?
 — A felsőt.
 Őszintén megvallom, jobban szerettem

volna a felső testemet ruhában hagyni. Az alsóval lehet ugrani is.
 — Borz nagyon fél, — súgta az orvos, mielőtt bekötötte a nyakamat. — Rohanja meg és ön a győztes.
 Rápillantottam Borzra. Láttam, hogy sápadt és épp úgy remeg a keze, mint az enyim. De hátha félelmében ő rohan meg engem?
 Fölállítottak bennünket, egymástól tíz lépésnyire. A vezérégéd azt kérdezte, hogy ki akarunk-e békülni? Ráfelelteni volna, hogy igen, de ő mindjárt ki-mondta a Rajta! szót és ezzel átadott a halálnak.
 A kardot mereven előretartva vártam. Gondoltam: jöjjön, aminek jönnie kell!
 Borz is állott. Azonban ő úgy hadonászott, mint a szélmalom.
 — Közelebb, uraim! — kiáltott a vezérszekundás.
 Nem vagyok bolond, — gondoltam. Jobb így messziről.
 — Közelebb! — kiáltotta a többi is.
 Nem tudom, hogy Borz mit gondolt magában, én örültem, hogy tíz lépésnyire is vagyunk egymástól, nemhogy még közelebb igyekeztem volna a kardja felé.
 — Uraim, — szolt néhány perc múlva a vezérszekundás, — sok párviaidat láttam már, de még ilyet nem.
 — Az mindegy, — vágott közbe az én titkárom, — úgy verekszenek, ahogyan akarnak. Az utóbbi időben fordultak elő hasonló esetek a pisztolypárbajoknál; a felek kiállanak, megmutatják a bátorságukat, de nem verekszenek. Béküljenek ki, uraim!
 A segédek kiállították a bizonyítványt, hogy az ügyünket lovagiasan elintéztük. A feleségem otthon hős gyánát üdvözölt. Mi pedig Borzsal délután felkötött karral jelentünk meg a kávéházban és méltósággal fogadtuk a gratulációkat.

Pedig szeretlek

... Hát e'hitted hazug szavamat:
 Hogy lassan elfeledlek én,
 Hogy elmosódik szívemben a képed
 Mint rózsás felleg az ég peremén?

— Hát elhitted, hogy a szerelmem
 Nem más, mint egy röpke álom —
 És ha hajnal hasad az égbe
 Elszáll messze — bárholgy fájjon...

— Hát elhitted, hogy nem szeretlek,
 És hogy jöttödöt nem is várom,
 Pedig szeretlek nagyon Téged
 Te vagy az életem, egész világom:
 Csákos, szerelmes, drága párom...

Anka Éva.

Ki tudja merre, hova?

Piros rózsabimbók feslenek,
 Mulik az éj, már a hajnal hasad,
 Nekem mégis oly sötét minden,
 S a feslő hajnal éjszaka marad.

Mondják: arany napsugár tüzeiben
 Csillog tündököl a közel és távol,
 Csak nekem szegény szenvedőnek
 Takarja szemem halotti fátyol.

Amerre sorsom vetett — útamon
 Fehérruhás lányok mennek tova
 S én szótlannal ballagok tovább
 Csak tovább, ki tudja merre hova...?

Halmos Sándor.

Csak én...

Csak én vagyok boldogtalan
 Az egész világon, —

Csak nekem nincs enyhe könnyem,
 Csöndes tiszta álmom...

Csak nekem nincs kiért küzdjek
 Élet-halál harccal,

Csak énhozzám nem jön senki
 Vidám, boldog arccal...

Csak engemet nem féltenek
 Nem vár soha senki...

Csak nekem kell minden álmom
 Sorra eltemetni...

Kovácsnay Erzsébet

Doktor Bakoff titka

Írta: Bónyi Adorján.

Doktor Bakoff megsimogatta a hosszúszűnyakú kristályüveget, jól bedugszolta, mosolygott és azt csinálta, amit soha életében: halkán dudolgot. Aztán gyorsan és szórakozottan az előszobába sietett, mintha menekülne az elől a hallatlan nagy boldogság elől, amit ez a mai nap jelent neki. Az inasa, Péter, felségítette a kabátját és Bakoff doktor egy perc múlva gondolatokba mélyedve ügetett végig az uccán öreg lábaival.

— Lám csak — molyogott és határozott belől a doktor, — megcsiptem. Mégvan hát a nagyszerű folyadék, az örök titok, én, doktor Bakoff Mihály orvos és vegyész ezennel hát megtaláltam az emberi boldogság szérumát. Különös: nekem csak negyvenesztendő kellett hozzá, hogy rájőjjek arra, amit évezredek óta kerestek és hajszoltak a többiek. Nyilván szerencsem volt. Mily ostobák az emberek! — Rövidlátó szemekkel végighunyorgatott a járókelőkön. — Egészen nyugodtan és közönyösen ballagnak útjaikon, holott én már dél óta kész vagyok a nagy művel és tudója vagyok a tudományok tudományának. Meg kellene éreznetek, ismeretlen embertársaim, hogy holnapról kezdve új idők virradnak a világra és ha csecsemőketek beoltjátok a szérummal, halálukig boldog emberek lesznek azokból. Ó, ti nem tudjátok, kicsoda doktor Bakoff, aki fehéren, öregén, szegényen itt sétál köztetek; ha tudnátok, vállatokra vennétek és örömeiket kiáltozva hurcolnátok őt végig a világon. No, nem baj. Majd holnap. A doktor Bakoff munkás verejtékéből készült első üveg oltóanyag is elég már, hogy vagy tízezer embernek boldogságot adjon. És...

Megállott, mert e percben arra gondolt, hogy a kristályüveget kinn felejtette íróasztalán. No nem baj, nem történhetik vele semmi, Péter derék legyen és különben is mindjárt hazatér. És holnapról kezdve rengeteg mennyiségben készítheti a boldogság gyógyszerét, úgyhogy millió és millió kisgyerek testébe nyomulhat majd be a vékony oltóútn keresztül az aranyélet megváltó nedve. Holnap, nem, még ma nyomban, bele-

fog jegyzetei összerendezésébe; negyvenesztendő e kusza följegyzéseim ugyan senki sem tudna idegen ember eligazodni, holott pedig fontos, hogy a szérum titka átadassék majdan az emberiségnek az idők végtelenségéig. S minden emberek örökig mentesek legyenek a szenvedéstől és tulajdonosai legyenek a feltétlen, tiszta, igaz boldogságnak.

Igy gondolkodott meglegedetten Bakoff professzor, tétován és öregén kóborolva az uccákon és tereken, szórakoztán, siketen, magabemélyedve és elbódulva a nagy örömtől, amikor egy uccaferdulónál egy villamos elűtötte.

Az ostoba villamos nekiment és keresztülgázolt doktor Bakoffon, összelapította, meghengerelte, kettétépte, elnémította és megölte a jó és bölcs öreget, aki sápadtan vitte magával a halálba az emberiség boldogságának a titkát.

Doktor Bakoff inasa, Péter, derék és szép fiatalember volt. Pontos, rendes és szorgalmas ember, előrelátó és tervezgető, kissé hiú, mint a csinos fiatal emberek általában. Egy emelettel lejjebb lakott a babája, egy szobalány, hasonlóképp derék és gondos lány, akivel úgy terveztek, még néhány évi szolgálat, takarékos életmód és aztán félretett pénzüknél vásárolnak valami kis üzletet, összeházasodnak és kétségtelenül igen boldog életet fognak élni.

Péter hosszan könnyezett és a szíve őszintén sajtott, amikor az öreg urát összegázolva, véresen és holtan hazahozták. Nyomban értesítette telefonon a rkonokat és minden szükséges intézkedést megtett. Miután azonban minden becületessége mellett Péter is ember volt mégis, gyorsan szétnézett a lakásban, hogy néhány apró emléket összeszedjen magának, mielőtt a rokonság megérkezik.

Összeválogatott egy pár jelentéktelen, kedves kis dolgot, átfutotta szemével a szekrényeket, a polcokat, az asztalokat. Az íróasztalon talált magának egy színes mutatót levélnyomót. Eltette: jó lesz a maga levelezéséinél, ha üzlete lesz. Aztán talált itt egy formás metszett üveget, amit nem látott a mai

napig. Megnézte, megszagolta. A vízszintű folyadéknak csodálatosan friss, üde, kedves, álmosítóan jószaga volt. Péter szerette az illatos dolgokat; zsebre vágta az üveget és azt gondolta, hogy jó lesz vele majd a haját, csinosan lefésült haját illatcsitgatni.

Igy került a világ boldogságának a titka Bakoff doktor Péter nevű inasához.

Miután a rokonok Péternek felmondtak, Péter új hely után nézett. Egy igen előkelő házhoz került, ahol nemkülönböztetve előkelő szolgálatot kellett teljesítenie. Úgynevezett legbenső szolgálatot.

Mindjárt a harmadik napon a ház asszonyának vendégei voltak. A teát Péter szolgáltatta fel. Fekete livrőben volt Péter, fehér keztyűben, csattos lakkcipőben és lesimitott haja erősen és üdén illatozott ama folyadéktól, amelyet a Bakoff doktor asztaláról csent el emlékül és amelyből öltözködés előtt pár csöppet szétkent mindenkor a vizes hajzatán.

Az egyik hölgy, kissé hervadó asszony, figyelmes lett erre az illatra. A rendkívül előkelő dáma abban a korban volt, amikor az asszonyok az élet örömeitől való végső búcsúzás előtt ezerszer idegességgel figyelnek mindenre, amely lankadó szívüknek még piros tűzeket ígér. Egy szokatlan szempillantás, egy kéz meleg tapintása, egy forró szó, egy különös illat elég és a szenvedély elcsüggedt korbácsai már megmozdulnak bennük. A hölgy megnézte a fiút, mélyen és sóvárogva szívta be az idegen, kellemes, rendkívül illatozó és félbolond táncolásban érezte a szívét tőle.

Pétert még ezen a héten háromszor akkora bér mellett házához vette a felingerült szívű hölgy.

Eleinte kényelmetlen volt Péternek ez a váratlan helyzet az új házban. De míg az embernek évek kellene hozzá, hogy jóvá verekedhesse magát, a tisztesség és erő bukásához igen rövid idő elég. Péter is hamarosan átment ezen a lelki átalakuláson. Nemsokára

már csak külsőleg volt szolgálja a háznál, valójában kezdett elhatalmasodni a kis palotában. Kezdték ur, igazi ur lenni. A betegen sóvárgó asszonyon keresztül uralkodott a dolgokon és embereken.

Pompásan élt, kiszolgáltatta magát, előkelő szokásokat tanult el, bőségesen és válogatottan étkezett, finom italokat iszogatót, drágán öltözködött, illatos és ragyogó volt, kezdte magát igen sokra becsülni és kezdte megvetni és lenézni az embereket. Pazarul bánt a pénzzel és ennél fogva a pénz elvesztette előtte értékét. A semmittevő életmód minden átká átfogta őt polipkarjaival és Péter nem tudta, hogy ettől soha többé nem fog szabadulni.

A volt kedvesével, leendő asszonyával durván szakított. Nagyszerű, egy ilyen finnyás és előkelő életet élő legény csak nem fog szóbaállani egy közönséges szobalánnyal... A lány ezzel eltűnt Péter életéből.

És Péter egyre kényesebb, pazarlóbb,

szarnokibb és egyre semmittevőbb lelt szerelmes úrnője mellett.

Történt pedig, hogy egy napon a kristályüveg tartalma elfogyott. Péter ettől kezdve francia brillantinnal szagosította a haját.

Amde az asszony azonnal megérzett valamit. Kutatott, figyelt, valaminek a hiányát érezte, valami nagyszerű, meleg és ingerlő dolognak a hiányát, amely eddig elbódította őt és odakötötte végzetesen, bűnösen ehhez a férfihuhoz. Nem tudott rájönni, mi hiányzik. Csak megdermedt, megfagyott belül, a lelkes vonzódás megszűnt, a férfi egyszerű idegennek lett, aki nem érdekli. Megundorodott attól, ami mostanáig kedves és egyetlen volt neki és Pétert egy szép napon kibóta.

Péter értelmetlenül állt meg kint a világban. Nem tudott többé mihez kezdeni. Nem tudott többé dolgozni...

Ravasz és utálatos útakon vetette magát utána a pénznek, amelynek bősége

elkényeztette volt és amelyet most már fáradtságos, lassú becsületes munkával sem kedve, sem túrelme nem volt megszerzeni. Egyszer aztán egy szennyes kis kávéházban hamis kártyázáson érték, lecsukták. Kiszabadult, egyre lejjebb szállt. Facér és sötét emberek közt élt, lerongyolódott, ivott. Szennyes lett, testben, lélekben. Egyszer, késő éjszaka, éppen azon a tájon, ahol valamikor a villamos elűtötte Bakoff doktort, a boldogság titkának feltalálóját, zsebkesévével néhány garasért leszűrt egy idegent a szerencsétlen Péter, az egyetlen ember, akinek a boldogság titka tulajdonába került. És ezzel eljegyezte magát a feyháznak.

Balga vagy, embertársam, ki az emberi boldogság titkán tündökölsz. Megtalálhatod: az első ember, akinek kezébe adod majd, ostobán és otrombán bizonyára a maga boldogtalanságát szerzi meg általa. Mivelhogy nem egyformán bölcsek, de egyformán gyarlók vagyunk.

Gábor bácsi huncutsága

Irta: György Lajos.

Gábor bácsi egy kicsit becsicscentett az este és szörnyűséges dolgokat álmodott az éjjel. Rossz kedvvel ébredt, de hát sürgős munka várt rá s nagy nekiházkodással a panglihoz telepedett. A tisztartó úr szízmáján dolgozott. Az egyik csizmára már a talp is rákerült s most a szögeket csapkodta befelé. Előbb akurátus likacsokkát fúrogatót az árral, aztán csirizbe mártogatót a faszöveget s végül következett az ütés a kalapáccsal. Erre kellett legjobban vigyázni. Ha nem sikerül a koppintás, eltörik a szög s új likat kell furni. Ilyenkor pedig volt nagy káromkodás. Mint most is. Sehogyan sem ment a munka. Kati néni, aki a konyhában kenyeret dagasztott, megelégedte a sok istentelenkedést és beszólt a szobába:

— Elhallgass már, te csúszájú! Nem félsz, hogy megver az Isten, ezért a sok szidalmazásért?

— De az árnyelűsét — pattant föl Gábor bácsi — még te is birizgálsz? Mi közöd az én dolgomhoz? Láss a magad dolga után!

Gábor bácsi úgy érezte, hogy ez a kis mérég egyenesen egészségre szolgált. Adta a főlháborodott. Letette a csizmát s pipára gyújtott. A pipa elalatt a mérget. Kitekintett az ablakon. Melegen sütött odakint a nap. Az utcán lajtos szekér döcögött lassan. Genercsér János, a felvégi sógor ült a bakon. Gábor bácsi ráköszöntött:

— Adj Isten, sógor! Mi járatban vagy?

— Adj Isten! Vízet viszek a szőlőbe, a permetezéshez.

— No, szerencsés útát!

A szekér tovább döcögött, Gábor bácsi pedig ismét lába közé szoritotta a csizmát. De sehogyan sem ment a dolog. Előbb csak hessegette a csabító gondolatot, de aztán megunt a kűzködést, földhöz vágta a csizmát, leoldozta magáról a zöldkötényt és kiszólt a konyhába:

— Kati! Add elő a tarisznyámat. A szőlőbe megyek!

Kati néiben egyszerűbe megfordult a világ. Mérgeesen nyitott be a szobába s kezeivel olyanokat csapkodott, hogy csakúgy porzott róluk a liszt.

— De a fene egyen abba a szőlőbe, elég volt már a naplopásból! Nincs elég dolgod? Holnap elküldenek a csizmaért. Kísül a szemem a szégyentől, ha megint hitegetni kell a tisztartó urat!

Gábor bácsi egy árva szót sem szólt közbe. Mikor aztán kissé elcsendesedett a hirtelen zivatar, csöndesen megjegyezte:

— Nincs itthon bor. Meg azután a hordókat is fel kéne tölteni. Azért a csizma is kész lesz.

— Kati néni menten replikázott:

— Hát tegnap mit csináltál? Hiszen tegnap is a hordókat töltögetted! Persze, a torkodba, te vén hazug! De én bizony nem kinlódok veled. Nem én! Itthon maradsz, vagy úgy elmegyek a háztól, hogy híremet sem hallod!

Gábor bácsiban megint ágaskodni kezdett a mérég.

— Kati, elhallgass, mert jó kedvemben találsz!

De Kati néni bizony nem hazudtolta meg asszonyi természetét. Addig beszélt, addig pörlekedett, míg végre is szegény Gábor bácsi nem tehetett egyebet, fogta a tarisznyát meg a botot és nagykeservesen búcsút mondott az ajtófélfának.

— Isten áldjon meg! Aztán az ebédet küldd ki az inassal!

Kati néni még egyet szaporázott, de Gábor bácsi hamarosan túljutott a veszedelmen. Csöndesen baktatott fölfelé a hűvös Székelyi-úton. Közbe-közbe nagyokat fűjt. Félúton megpihent egy kicsit. Éppen a Radosék prэшháza előtt. A prэшházaajtó nyitva volt, beköszöntött rajta:

— Adj Isten!

— Adj Isten! — szólt ki a gazda. — Hová ballagsz, Gábor?

— Csak ki a pincébe.

— Tán nincs otthon dolog?

— Dolog az volna, de hát igen megmérgeztet az asszony. Kicsit ki kell fűjnom a mérget. No, már megyek is tovább.

— Adjon Isten!

Gábor bácsi elköszönt és tovább ballagott kényelmesen.

Kati néni egész délelőtt mérgeledött. Szörnyen haragudott az urára. Egészen megkeveredett az ember. Az ördög bűjt belé egy idő óta. Itt hagyja a munkát és csak iszkri: szöklök a szőlőbe. Ó bizony nem küldi utána az ebédet. Koppaljon a gonosz!

Hanem azért úgy tizenegy óra fele mégis hozzáfogott a főzéshez. Haragja

is csillapodott. Déli harangszókor beszólította az inast, szatyorbá rakta az éjelt s útnak indította a gyereket.

— Aztán mondd meg a gazdádnak, hogy igyekezzen haza!

Gábor bácsi a préház előtt üldögélt. Végzett az ebéddel és csendes pipázás mellett szemlélgette a vidéket. Tüzesen süttött a nap, zöldelt a szőlő rindfenelé. A pince melletti úton ismerősök ballagtak. Néhányan megálltak a préház előtt s pár szóval letárgyalták a napi eseményeket. No, meg a szüreti kilátások is szóba kerültek.

Gábor bácsi csöndesen pityizálgatott. Ha megunt a rizlinget, fogta a hébert és változatosság kedvéért a sillerből szippantott egy korsóra valót. Így hűsölt, csöndes iszogatóssal a préház előtt. El is bóbiskolt egy kicsit.

— Körösztapám! Körösztapám! — kiáltott valaki — kifogyott a korszóból a bor!

Gábor bácsi fölpisnagott. Kacagó, vidám gyereksereg állt körülötte. Katonásdit játszottak a gyerekek és most a szőlőhegyen tartottak hadgyakorlatot. Galambos Jancsi, Gábor bácsi keresztfia volt a csapat kapitánya. Ő riasztotta föl az öreget.

— Ejnye, a teremburáját! — de megijesztettél, Jancsi!

— Nem is tudtam, hogy körösztapám olyan ijedős! — Felelt a gyerek.

— No, nincs semmi baj. — Hát aztán mi járatban vagytok?

— Megszomjaztunk, Gábor bácsi, egy kis vizet szeretnénk inni.

— Hát gyerekek, vízem az nincs. De boroskát zsviesen adok.

Igen szcmjasak voltak a gyerekek, így hát elfogadták az ajánlatot. Jancsi osztogatta szét az italt, apró poharakban. Itatás után a vén diófa alá telepedett a sereg. A nagy melegtől, no meg a boroskától el is lustálkodtak hamarosan. Gábor bácsi pislogva nézegette őket. A gyerekek gúlába rakták lapuskáikat s kardjaikkal a füvet nyiszálták. Külön csoportba telepedtek a sanitászok. Még hordágyuk is volt. Gábor bácsi pislogott, bóbiskolt csendesesen. Egyszer csak nagyot dördült az ég. Az öreg menten fölynitotta a szemét.

— Hü, a kutya-fáját! — még utóbb zivatar lesz. Jó lesz hazamenni.

A gyerekek is hamarosan talpra ugrottak. Jancsi glédába állította őket. Gábor bácsinak sehogysem tetszett a helyzet. Éktelen lustaság szállt a lábaiba. Feje is kódorgott szörnyen. — Ejnye, de jó volna, ha most hazavinné valaki! No lám! Hát mire valók a szanitécek?

Gábor bácsi sürüket pislogatott, jobk esze a terv ellen szavazott, hogy mégsem kéne ilyen bolondságot tenni. Viszont a bor egészen más gondolatokat diktált. Az el nem készült csizmák is beleszóltak a dologba. Igen furdulta a lelkiismeret. Tehát éppen itt az alkalom. Hazaviteti magát, beteg lesz vagy meg is hal, ha úgy kívánja a helyzet.

Bezárta a pincét, nyakába akasztotta a tarisznyát s a gyerekekhez lépett. — Hát, Jancsi! — Mentettek-e már embert?

— Még nem akadt dolgunk, körösztapám.

— Aztán elbirnátok-e például — engem?

— El bizony, körösztapám! De hát erre nincsen szükség.

Gábor bácsi megvakarta az üstökét.

— Hát csak azért kérdelem, mert igen nem jól érzem magam.

Jani tréfára vette a dolgot, de az öreg megtántorodott.

— Jancsi, Jancsi fiam! — vigyetek haza... Rosszul vagyok... Jaj, talán meg is halok hazáig...

Megijedtek a fiúk. Hiába élesztgették az öreget, nem tudtak lelket verni beie. Búcsúzóul csak annyit nyögött még a vén huncut:

— Jancsi!... Ne a Székelyi-úton, hanem a Palásti-düllön vigyetek am haza... Nem akarom, hogy meglássanak és megjijessék Kati nénédet...

Szomoruan haladt a menet. Fenemód süttött a nap s a gyerekek már alig bírták a terhet. Egymást váltogatták. Legalább segítene valaki! De Gábor bácsi végső akaratát teljesíteni kell. A Palásti-dülön pedig ilyenkor egy lélek sem jár.

Jancsi többször megnézegette az öreget. Ni, milyen vörös a képe! Bizonyosan a guta ütötte meg. Meghal, mire hazaérné. Vagy talán már meg is halt. Szerencsére, hogy már nincs messze a falu vége. Ott laknak Gábor bácsiék.

Gábor bácsi pedig jól behúta fejét és sunyított ravaszul. Sajnálta a gyerekeket, de hát végrekellett hajtani a huncutságot.

Már majdnem a kapuhoz értek, amikor hirtelen a menethez toppant a Kovács sógor.

— Kit cipelték, gyerekek?

— Körösztapámat! — felelt Jancsi. Rosszul lett a szőlőben.

Kovács sógor eléjük állt.

— PihenjeteK egy kicsit. Majd meg-nézem én, mi baja a sógornak.

Megijedt szörnyen az öreg. Mi lesz most? A sógort nem árnithatja, mert doktorért szalad, no meg a Kati is elől, meg a fél falu is. Legokosabbnak vélte a föltámadást. Nyöszörgött egyet, féloldalra fordult és keserveset sóhajtott?

— Te vagy az, sógor?

— Én hát! Aztán mi lett téged?

— Igen rosszul lettem. De most már visszatért belém az élet... Köszönöm gyerekek... Sógor, segíts fölkelni!

Gábor bácsi talpra állt nagy keservesen és a sógor segítségével a kapuig tá-molygott. Kati néni is előkerült hamarosan. Csak egyet pillantott az urára és nyomban átlátott a szifán.

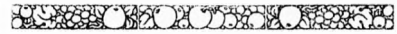
— No, megállj, te vén akasztófára-való.

Gábor bácsi úgylátszik, csakugyan beteg lett. Két hétig színét sem látták a szőlőhegyen. Az eset utáni napon doktor is volt a háznál. Kati néni azonban senkit sem bocsátott a beteghez. Nyugalomra van szüksége, így rendelte a doktor.

Persze, a doktor is csak porhintés volt a falu szemébe. Ámbár így is azt rebesgették néhányan, hogy berugott a Gábor a szőlőhegyen. Kovács sógor ugyan tiltakozott, hogy nem tőle ered a pletyka. Ő nem érzett semmiféle borszagot Gábor bácsin.

Isten tudja, milyen fenyegetések árán, de Kati néni áristomát kibőjtölte a gonosz. Kati néni a szőlő eladásával fenyegetőzött, mivel az ő nevében volt a birtok. Talán ez használt legjobban.

Amikor lejárt az idő és ismét kitárult a zsalugáter, két pár vadonatúj csizma és többrendbeli fejelés lógott készen a szegen.

Gondolatok

— Péterfy Tamás munkáiból. —

A magyar fölként vitézek, szántül hiszik, hogy ők megvédtek Magyarországot és én is elismerném örömet, ha császári parancsra, — a Lovcsent nem tévesztették volna össze a Kárpátokkal.

Csuhyságok előtt csak a szemünket hunyhatjuk le, a fülünket nem!

Hiszen szeretné a magyar haza minden gyermekét egyaránt, és a szegények sem kényszerülének éhezö kicsinyeiket külföldre! küldeni kenyérré, ha ebben a szeretetben a haza földjét megnem akadályozná — a telekkönyv.

Halál szaga van a kolduló nemzetnek — és ahol a gyermekek ezrei éheznek, ott már vonaglik a nemzet...

Beteg nemzet láz-mérőjét — éhezö gyermekszívek irányítják.

A káromkodás nem bánthatja az Istent, hiszen az árnyékot nem lehet megfogni és a szellem nem érinthető!

Aki egész életében bivalyfogatón járt, annak már az ökörszekér is haladást jelent.

Háromlábú széken ülő csizmadiától megne kérdezd, hogy látott-e már öt-lábú marhát?!

Jegyezd meg, hogy a jó gazdasszonyt nem hívja haza a szomszédból — a rántás szag.

A kihirdetett szép nő élete, a butaságnál kezdődik s az ostobaságnál végződik.

Battlay Géza Ovidius-fordítása

— Ismerteti: Pintér Jenő. —

A földre érve leemelte
Fejéről büvös fővegét.
Letette szárnyát. Vigan nézett
A rétek hátán szerteszét.
S mint pásztor (bár marhát csente)
Botjával a nyáját terelte.
Kezébe nádsipot fogott
S fűtt rajta pajzán dallamot.
Io vad örét megígézte
A sipből áradt víg zene.
„Ó bárki légy” — szcilt — „ülj csak mellém
E csöndes, arnyas szirtre le.
A legelő jó, szép a táj, —
Örvend a pásztor és a nyáj.”

Mercurius leült melléje.
Ömlött ajkáról a beszéd;
És leste azt a percet, Argus
Mikor behunyja száz szemét.
Argus már álommal gajlódott.
Néhány szeme be-becsukódott
De ám a többi, istenem,
Ébren vigyáz az őrhelyen.
És a ravasz, hogy öntudatlan
Álomba ne merüljön el:
Kérdézte társát egyre-másra
És várta, társa mit felel.
S mert sípja új volt, kérdezé:
Ki volt, ki sípját föllelé.

„Arkádiában, zöld hegyek közt
Nonacriának városa.
Hamadryák lakják az erdőt.
A fák közt illannak tova.
Közük Naias tetszett leginkább.
Syrinxnek hívták őt a Nymphák.
Satyrok, hogyha kergetik
Magukat bármint kelletik,
Megesalja őket nem is egyszer.
A földön élő istenek
Bármint szeretnék megölelni:
Magát Syrinx nem adja meg.
Ortygiát szolgálta ő,
S miként az; szűz maradt a nő.

Leplén is épp úgy, mint Diana,
Föltözve hordott mély redőt.
Ha ijjal látod őt az erdőn,
Latonának nézed őt,
De egyben egyik nem valának:
Ijja a szűz Dianának
A szinaranytól ragyogott.
Syrinxé esontból faragott.
Egyszer Lycaeuson időzött
S hogy onnan későn tért haza, —
Meglátta Pan, kinek fenyővel
Van átövezve homloka.
Megszólította a lányt legott.
A szűz azonban elfutott.

Miként az őz futott a lánka.
Erdőt, mezőket elhagyott.
Ládonhoz érve, a futásnak
Gátat vetettek a habok.
A víz nympháit kérte itten,
Segítsék által őt a vízen.
Meghallgatók testvérei

S mit kért, azt megfűtötték neki.
Nem látta mindezt üldözője.

Tüzeltek forró vágyai.
A parthoz ér. Már öleléstre
Vannak kitarva karjai:
S a lány helyett, a fák alatt
Ölel — hajlongó nádadkat.

Es míg sóhajlva ott kesergett
A zizegő nádak között:
A szellő szárnyán édes hang kelt.
S amint fülebe ütözött
A hang az istent elbájolta,
Eszébe ötlött művész volta
Így szól magában: a zene
Örökre egyesít velem!
S szolván, több nádesőt vett kezébe
És összerakta azokat.
S hogy elkészült, kész lett a sip is, —
Mely ilyen büvös hangot ad.
S hogy fennmaradjon hírneve:
A sípnek Syrinx lett neve.

Cylleneus még elmesélne
Argusnak sok történetet,
Ám ott settengett már az álom.
Becsukta mind a száz szemét.
Mercurius, hogy Argus álmát
Mélylyé tegye: a büvös pálcát
Szemhéjain elvonta s ott
Az álom mélylyé lesz legott.
Majd megragadta görbe kését,
Leszelte törzséről fejét, —
És Argus vére csörgedezve
A hegy szikláin ömle szét.
Fejét a szörnyűt megfogá
S a hegyről görgéti alá.

„Argus, heversz! Mj annyi áradt
Belőled: im a fény kimul.
Száz égető, éber szemedre
Egyetlen éjszaka borul!”
Ám látta Junó főt az égből.
A szemeket Argus fejéből
Kiszedte. (Száz fénylő szemet
Most páva farka billeget.)
Majd bős haragra gyúlt a szíve,
Iot elfogta félelem.
Keblére ült a sok Erinnys
És marcangolta szüntelen.
Remegve futkos, Atoson
Erdőn, mezőn, országokon.

És annyi tenger szenvedésnek
Hátára, Nilus, te valál!
Mert szentelt partjaidhoz érve
— Véléd, lesújtá a halál —
A sárgaszín homokra dülten
Ott összerogy megsemmisülten.
Majd gyötrelmében így kiált:
Ó Zeus, adj nekem halált!
... Hallá az isten főn az égben
S nejét kérlette szüntelen
Nyakát karjával átölelve,
Ó irgalom, ó kegyelem!
Tanuk a Styxenek habjai:
Hű lesz megint, a hajdani.

Junó szívében ellágyultak
A bosszú vad hullámai:
Képt a lányka visszanyerte

És lehullottak szarvai.
Nem volt rajt szörzet, mely befődje,
Szemének kisebb lett a gömbje.
Keskeny a szája. S ő egék!
Kinöttek vállak és kezek.
Kezén-lábán őt úira vált el,
Mely egy volt régen: a pata.
A kis üszöböl nem maradt más,
Csak a fehér szín egymaga.
Ajkárol úira cseng a szc.
Istennő lett a szép Io.

A szép Ionak Juppitertől
Epaphus lett a gyermeke
Szentnek tisztelték országzszerete:
Így szól a régi hitrege.
Egy nap hozzája közelítve
Ki egy volt véle korra, szívre
Phaéthon. Clyméné fia.
Szokása volt kérkedni a
Napistennel, ki atyja lenne.
Mivel beszéde hetyke volt,
Epaphus szívből megvetette
S azt hitte, mit beszél, koholt.
Azért, hogy megfenyítse őt
Megszcilitá a kétkedőt:

„Ó, balga! Mit anyád mond néked,
Minden szavát ne higgyed el.
S te nemcsak elhiszed, de folyton
Kétes nemzöddel kérkedel!”
Phaéthont csaknem szétvetette
Haragja. Arcát megfestette
A szgyen. Anyjához futott
És néki így panaszzkodott:
„Magad hogy méltón megbosszuijad,
Ki máskor nyilt, — hallgattam én.
De ily szavakra büszkeségem
S magam megsértve érezém.
Ha származásom isteni: —
Ugy bizonyoságot adj neki!”

Így szól, és anyját átkarolva
Merops eltére kérte őt
Mutassa néki, hol van atyja
S büntesse meg a kétkedőt.
Szava Clyménét meghathotta.
Vagy tán a bosszú indította:
Nem tudni. Ám a két kezét
A fényes napra tárta szét:
„Ó gyermekeim, e Nap fölöttünk,
Mely minket lát: a te atyád.
Ha nem úgy van, miként én mondom,
Ugy tüstént rejtse el magát;
S legyen utolsó az a fény,
Mit égi arcán látok én.

Ám hogyha kedved volna hozzá,
Nem oly merész vállalkozás.
Nincs messze, hoi feljö a tájék,
Megténné bizton bárki más: —
Eredj atyád magos honába,
A büszke márványpalotába
S kérdezd magát a szent Napot,
Hogy éltet néked ki adott!”
Hallván Phaéthon ilyen szókat,
Az arca rögtön felvidult.
Aethiop földön, Indián át,
Tüzesillagok közt átvonult;
S amerről int a napkelet:
A Nap házába érkezett.

A tanulatlan könyvmoly

Irta: Lukianosz. — Ford.: Rexa Dezső.

IV.

Annál könnyebb lenne az, hogy leszokjál a könyvvásárlásról. Azt vélem, már elég nagy tudóssá letél. Hát nincs nagyobb bölcsesség-készlet nálad raktáron, mint amennyire szükséged lehet? Az egész múlt minden jelsét betéve tudod. A régi idők történeteit ujjaiddal tudod elszámolni. A szónoklás mesterségének minden fogását tudod. A szépen beszéles minden szabályában otthon vagyés az etikai kifejezések egész tárháza birtokodban van. Egy szó mint száz a sok könyv felreпитt már a tudományok legmagasabb polcára és belőled a bölcsek csudapéldányait csinálták. És ha már te olyan szivesen ültetsz fel másokat, mi akadályozzon abban, hogy már most én üzzek tréfát belőled?

Szeretném tőled megkérdezni, — hogy valyon melyik e sok könyv közül néked melyik a legkedvesebb, melyiket olvasod a legszívesebben? Platót talán, vagy Anthistenészt, Antiochust-e vagy éppen Hipponaxot? Vagy talán ezek neked nem elég súlyos nevek és inkább a szónokokkal foglalkozol? Így talán olvastad Aeschinos Timarchos elleni beszédét? Avagy már talán unod is ezeket? Vagy talán már valamennyi könyvedet végig böngészted s már kétségtelenül ismered az egész Aristophanest és Eupollist s ez őbb fiúnak *Baptae* című darabját? Mond csak, ezekben nem voltak részletek, amelyek célzásokként hatottak rád? sohamem pirultál el azok olvasása közben — ráismervén e vigjáték alakjaiban önmagadra? Örök relytély marad, mi lehetett hajlandóságod rugója — hogy mégis vettél könyvet a kezvedbe? És melyik kezdede göngyölgöd ki a tekeréseket? És mely időben szoktál olvasni? Nappal talán? Pedig még nem akadt ember fia, aki téged nappal olvasás közben talált volna. Éjjel talán? Ho éjjel te egészen másfajta kedvtellessel üződ el az idő egyformaságát . . . Vagy talán előbb olvasnod kell valamit, mielőtt az éj homályát meglopod és kedvet kapsz az olyas mulatásra?

Felre hát könyveidről! Maradj csak ama egyetlen és leginkább kedved szerint való mesterségednél. De azt se üzd sokáig, de hozd vissza emlékezetedbe Enripides Phádra-jának ama szavait, amelyekben oly kelleltenül szól a női nemről: mondva,
O mily merész a család felelősé,
Hogy nem remeg, hogy cinkostársi
S a házfal beszélni fognak vét-
kiről.
(Enrip. Hyppolitos 417. s köv. vers.) (Csengeery János fordítása.)
Ámde ha erre fittyet hányva,
éleg rutul megmaradsz szenvedé-

lyed mellett, nos akkor tessék csak, vásárolj könyvet, zárkózz be azokkal házad legfelsőbb szobájába és sütkérezz szerzeményeid hiú dicsfényében. De azt alán elégedj is meg! Ne is szottyanjon kedved arra, hogy közeled hozzájuk, hogy megérintsd és kigöngyöld azokat, hogy a régiek szónoki remekéit és költeményeit — amelyek neked soha sem ártottak — nyelvedre vedd! — De hát minek is beszélek én neked? Jól tudom, hogy csak üres szalmát csépelek, hiába való fáradság ez, mintha egy ethiópiát akarnék fehérre mosdatni. Te majd tovább vásárolod a könyveket, aminek hasznát nem veszed és rád veti magát a hozzáértők gúnya: — a tanulatlan, akik azért gazdagítják könyvekkel magukat, mert azoknak tartalma becses és nem azért, mert drága a könyv külseje; és nem hiúságukat növelik általuk, de tudományuknak hasznára igyekeznek.

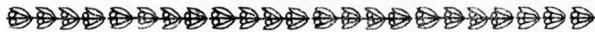
Persze, te nem így gondolkodol, mert tudatlansággal szegényed az az a nagy könyvtömeeggel eltartanak hiszed s nem veszed észre, hogy úgy jársz, mint az orvosok ama legesetlenebbje, aki tudatlanságát és balgaságát elrejtendő, elefántosot szelencékkel, ezüstből készített köpilyözökkel és aranyozott, gazdag díszítésű késekkel parádnak, de ha azokat használatbavenni kényszerülne, nem tudná, hogy mit kezdjenek e sok cifra homlival: ellenben az ügyes orvos, aki kitanulta jelesül a nagy mesterséget, megjelene finomra köszörült szerszámmal — bármennyire szondázatlan, nem tetsződik is külsejében — a betegét könnyen és biztosan megszabadítja fájdalomtól. Jól tudom, ez a hasonlítás nem elég komolyan hangzik: monok más: nézd csak be egyszer a borbélyo műhelyébe és legott látni fogod, hogy a mesterségekben járatosak közülük élesrevent nyírószerszamaikkal, bizonyos kisméretű metszőkésekkel kellő nagyságú tükrökkel mint ügyeskednek az állak körül: ellenben a konártók egy halom kést, fölöslegesen nagy tükröket szednek elő s hoznak, de ezekkel sem tudják ellepellenzi, hogy mesterségükben bosszantóan járatlanok. Nevethetnek mindég, mikor aztán látom, hogy egyetlen sikerült ezeknek az, hogy a szakállas közönség okosabbjai előbb rendszerint a szomszédjuknál szolgálatják ki magukat és aztán mennek el azok nagy tükre elébe s az előtt hozzák rendbe fűrtjeiket.

Te azonban könyveiddel mégis csak hajthatnál valamelyes hasznát, ha már magadnak hiábaavál: jó volna, ha másoknak adnád ölesőden azokat, olyanoknak, akik kérik tőled: de bezzeg te ezt sohamem tet-

ted s így csak hasonló lettél ama mesebeli kutyahoz, amelyik a jászolba ugrott és ráfékűt a szénára, mely neki eledle sohamem volt és a lónak sem engedte, hogy egyék abból, pedig hát a lónak való a széna.

Ezt akartam ez alkalommal nyilatni, minden szépités nélkül neked elmondani a könyveidről, volna még egyb mondani valóm is, de annak elmondását — ha megegyed — máskorra tartom fenn magamnak.

VEGE

CIGÁNYMUZSIKA

Rákosszentmihály csöndes esti uccáin sétáló párok élvezik az illatos, hűvösebb levegőt. A hagyományos holdvilág most sok ifju szívvel incelkedik. Messziről finom muzsika hallatszik. Villanyvilágos, akácok kertben Kolompár Lajos muzsikál. Az asztalok mellett alig ülnek néhányan. Rossz idők járnak ma a cigányra. Az érdeklődők a kerítés mellett hallgatják a muzsikát. Hát azt hallgatják is. Lajos kezében sir a hegédű, a baráda finom érzékkel, nagy figyelemmel ügyel primására. De mit ér a finom melódia, az érzés, a művészet, amikor csak a holdvilágnak muzsikálnak?

Beterek egy kicsit. Kolompár Lajos mosolygósan böffent felém. A bögös sunyit egyet. Hosszút muzsikálnak, azután lerakják a szerszámokat és elbeszélgetünk egyről-másról. Panaszkodnak. Rosszul megy nekik nagyon. Szegények ma az emberek, nem telik cigánymuzsikára. Pedig valamikor szép napokat éltek. Isaszegről származtak Szentmihályra, harminc évvel ezelőtt. Heten voltak testvérek. Hét fiu. Mindnyájan muzsikáltak és volt idő, hogy egyszerre egy bandában. Nyolcadiknak edesapjuk kezelte a nagybögöt. Két évvel ezelőtt halt meg az öreg. Az egyik fiú, Dezső, leginkább Budán muzsikált. Tehetséges ember volt. Régi szép és elfelejtett magyar nóták sirtak ujjai alatt. Szegény Dezső is elköltözött már az élők sorából. Megölte a tüdővész. Ma már csak két Kolompár muzsikál a bandában. Lajos a primás és József a bögös. Mindketten katonák voltak. Miska elesett a harctéren, a többit elvitte a tüdővész.

Tizenkét évvel ezelőtt Oroszországban muzsikáltak öt hónapig. Varsó és Lotz előkelő kávéházában húzták a magyar nótát. A háboru előtti boldogabb időkben idehaza is szép napokat éltek. Akkor még jobb dolga volt a cigánynak. Fridrich István kegyelmes úrnak

sokszor muzsikáltak. Emlegetik is sokszor.

Jött a háboru, jött minden: forradalom és szanalás. A régi mulatók urak előregeledek, de előregeledek a helyükbe lépő fiatalok is. A magyarról is elárult. Néger muzsikára ugrál a mai fiatalok nagy része. A társadalmi élet is elszíntelenedett. A kaszinóban néhány öreg úr kártyázik. Csak a műkedvelők csinálnak olykor nagyobb mozgalmat. Előadás után rendezés tánc következik. Ilyenkor Lajos bandája húzza a talp alá valót. De ma már a műkedvelési láz is alábbhagyott. Sokba kerül az előadás.

A cigányok is külföldre vándorolnak. Azt mondják, hogy most odakint nagy kelete van a magyar muzsikának, itthon pedig nem becsülik eléggé. Jó volna egy kis jó valutát hazá hozni . . .

Lajos primás szomorúan sóhajt és ismét kezébe veszi a hegédűt. Sir a magyar nóta, teli szívvel húzza a banda. A kerítés mögött szerelmes fiatalok suttognak egymással. Csárdás következik. A patgató, friss útemek illesztgetésre ingerlik a lábát, de közbeszól a — pénztárca. Jaj, ma nem telik ilyesmire . . .

Hazafelelenében még mindig hallom a muzsikát. Ugy kísér, mint valami árnyék, mint valami édes, kedves álom. Álom a multról, amikor hej! — más volt Nagymagyarország kedve!

Lehullott a rezgőnyárfa . . . Halkan, búvösen sir felém a gyönyörű nóta. Bizony lehullott a rezgőnyárfa levele, lehullott a kedv, az öröm s mi, szegény, mai magyarok szomorú avaron járunk. Csak a szebb tavaszok reménye tartja még bennünk a lelket.

Kolompár Lajos bandájának sorsa, szívük szomorúsága bizony, a miénk is. Mert csak hullana jobban az a régifátja, jóraváló bankó, hej, szivesen juttatnánk a cigánynak is belőle . . .

Fekete kenyér

Irt: **Börzsönyi Béla.**

Fáradtan, szomorúan lobogett a zöld üveg-nyakba szorított gyertya.

Imrey László lehajolt és nézte a lázasan hánykolódó gyereket:

— Aludj Péterke, apuka vesz neked holnap kicsi lovat, pompás nyereg lesz rajta, igazi papirpa lesz, úgy fogsz lovagolni rajta, hogy még Péterke felült az ágyon, négyzetendős élete minden komolyságát ajkára csucsorította és a kis emberek fölöttetek lenező hangján szolt apukára:

— Mindennap ígérte a lovat. Ne végy nekem, ha igazán szeretsz, olyan közönséges falovat, hanem vegyél mézesbábú lovat.

A gyerek szemei ragyogtak:

— Adj egy kis kenyeret apa.

Imrey, az *fró*, felhúzta térdére feszült, magát tükrörnek képzelte, fényesre kopott nadrágrajt és felállt a csöppnyi kis ág mellől. Megroppantak az izmok és a roppant embere haragos, sujkáló óriásnak látszott, ki mindjárt elsöpri ezt a hitvány világot:

— Mindjárt Péterke, — mondta biztos hangon és réveteg léptekkel ment a feketén ásitózó almárium felé, mely széles lapjával frásztalnak is szolgált és koldusi göggel helyettesítette az összes eladott bútorokat.

A padló nyirkosított az erős, akaratos léptek alatt. A férfi felrántotta az almárium ajtaját s a szekrény ástívoza nyitotta fogatlan száját. Üres volt ez a feketelő dohszajú száj és kenyérmorzsaak heverték benne. Kicsi kenyérmorzsaak, feketék, ízazi, nagy, édesbeli ösökről álmódózók. A kítátott, nagy almárium szája szögleteiben százfél futott és vígyorogni látszott:

— Ham, bekaplak te szegény ember.

Imrey nézte az almárium éhes torkát és melléhez kapott, oda, hol valami úgy, olyan nagyon fájt. Szerette volna azt a nagy, éles fájdalomat kitépni onnan és behajítani az üres fekete-szégbe.

— Apuka, kicsi kis kenyeret, a Péterke kenyérét kér, Apuka mért állsz ott, gyere már.

Pirosan, csilingelve szökkent a lázas, forró gyerekszó és visszhangos imbolgyása ránehezült az ember ágyára. Űde, virágos, édes gyerekszó hekulcsodolódott, belevésődött a gondolatokba és szétfeszítette azokat. A lüktető, kavargó gondolatok közt volt Duna-gondolat, revolver, kés, kővel-gondolat, pokoli tűz, kénköves-gondolat, földtörésető sárgaágyúleletes ördögi gondolat vagy ezernyi nyüzstöft, táncoló, rugdalógdzótt az ágyban s most a friss, úde gyereklángtól szerteszéjjel ugráltak a gondolat-szörnyetegek. Nem maradt semmi az aty kanyargó tekervényeiben csak valami nehéz, sűrű, tébolyi feketesség.

A szem düllédten bámult s az alsó szájszélek betegeesen megremegtek.

Egyzercsak belecapott a meredt szemekbe valami megbújó hófehérség, mely a szekrény felső polcán ámblyoskodott: egy fehérkendő, melynek domborodva szőleleskedő vonalai elárulták, hogy takar valamit.

Imrey reméző lélekkel nyúlt oda és lerántotta a kendőt, mely akkorát lengett, mint egy főlca-zászló. A fehér lengetésből kifordult valami barna folt és mekkoppant a padlón egy ötdinárúttól félkedezett, bújásbászradt kenyérdarab.

A gyerek egészen nekifeledkezett az aureolás árnyék gyönyörűségének, elfelejtette éhségét és párnás kezeccskéivel taptsikolt:

— Apa! Nézd csak az árnyékokat, olyan vagy a falon mint egy valóságos szentkép, akinek clyan kerek fényesség ragyog a feje körül.

Az apa lehajolt a földre esett, elszáradt kenyér után, — az a szentképek árnyék ott a falon összeesett. Főlemelte a kenyérkét és lefújta róla a port. A vizesüvegből töltött a csorbaszáju pohárba és beletette a vizbe a kenyeret. Azott a kenyérke és a vitzlő valóságos kenyérré részegedve nekifőfeszkedett, megdagadt.

Imrey két újjából fogót formált, nagy óvatossan kiemelte a pohárból az elbizakodott kenyérdarabot, rászórt a cukortartó aljában megmaradt csipetnyi port és odavitte a *süteményt* a gyerekeknek.

— Ó, ó, kenyérke, édes kenyérke, — gügyögte a gyerek, — olyan mint a mézeskalács, — és cserespe szájjel majszolta. Oldalra dőlt a nagy gyönyörűségétől és elaludt az elázott kenyérrrel, melynek édes zamatai barna lében lecsorgott piros szájakcsákról, átszivárgott parányi újjai között és bemaszaltotta a kis párnát. Szürke haja előre göndörödött ajkáiig és az arany fűrtök bearanyozták a kenyeret: — aranykenyér, aranyalma, aranydió, karácsonyi álom nyitogatta gyertyás, sugarazó fényét a gyermek hőtiszta álmaiban.

Imrey szeméből kibugyogant egy nagy és nehéz könnycsepp, olyan súlyos volt, mint az egész világ kipréselődött hamar egy másik könnycsepp is, ez már marta a szemét mint a lűg és a nehezen, szántva gördülő, aprón, élesen hasító sűrű felszakadt szivebelsejéből, árkok között marásával az arca, a testre, az életre.

Meőrskadvá dobta magát az almárium előtt álló székre. Az almárium széles lapja kinyulott és odakinálkozott a síró asztalaborulásnak. Benyomult a kemény deszke az ember mellébe és a két végső akkordot orgonázó kéz kilendült és lehullott, mint két sziventaláló madár. Görcsösen kapaszkodtak az ujjak a kemény, repedt deszkába, hajlított akarták a kemény fát, hogy szőletei meghajolni érdöztek és átalakulni kopogó, deszkahanéi koporsóvá. Hogy temetőné most ez az ember a halálba, milyen vágyakozó vágyódással!

Meőrrendült, meőrított a nehéz szekrény és frásztalnak szolgáló lapján felhalmozott frászcsmóból lehullottak a levelek, ezek a nyári fánszék ezen nem látott levelei hullottak a fekete tölbe.

Valami novella is lehullott. Régi, valamelyik lapban már meőrjelent, akkor is keserűen pénzt-csöppentő alkotás. Valami kísértetről szóló, közpériki történet.

Tétova, akaratlan utána nyúlt s az a szőszke, szines álomtakaróba takarózkodott gyerek felső-bajtott az álmóból. Az apa őstőtn, a gyerekek, réd véres vércsekkormókkal harcoló, meőrőytört apai lélek írt és mert új alkotásra képtelen az őstőytört lélek órányesen lemásolta a már meőr-jelent, régi novellát.

— Kít tetszik keresni?

A kopott esőköpenyes halkan válaszol:

— Egy novellát hoztam.

Az ifju titkár felnéz a jó öreg redakcióbeli frásztaltól és legyint. Aztón a plafon felé fűjja a fűstöt:

— Novella? El vagyunk, sőt túlvagyunk hhal-mozva novellákkal. Talán tessék valahova máshova vinni. Keresztjeitvny meg krolki, szines-riport érdeklí inkább a közönséget. Különbten te

nálunk csak beérkezett írók művei mennek. Egy Széplaki példáiul, vagy Pozsgássy Böme, egy Benevár Balambér, Gyepessy Flórián és hasonló nagy nevek.

— A titkár unottan mosolyog, aztán a kézira-tért nyúl, átveszi, meőrnézi a nevet, majd lassan, de meőrfontoltan, mint aki most csudik fel egy percre az alvásból, udvariasabb hangon szól:

— Ah, ah, Imrey László? Kedves kollégám rosszkor jött, mért nem hozott ideig nekünk. Szives örömet. Mégis . . . hát hiszen ismerem az írását, roppant különös, borongó, ilyen fáj-dalom talán nincs is a világban, — honnan is veszi ezeket az aláhúzottan mély, szociális problémákat? Nagyon, nagyon tehetséges ember, bravó kolléga úr . . . talán . . . esetleg hagyja itt . . . lehet, hogy egy hónapon belül lehozzuk.

— Nagyon kérem, — szól a fátvolozott férfi-béng, — ha meőrkapthatm a honoráriumot.

— Előre?! Ó nem lehet. Azt mondja a főszekesztő úr: szosse rolla. Mert tetszik tudni nálunk csak a meőrjelenés után fizetnek.

Imrey léleknek belső pincéiben hangcsen dö-römbölt valami meőrveszekedett kalapács. Egy halvány, beteg gyerekarcs szővődik aranyszéles hűléval a szívére és az aranyháló mindjobban belévigája éles szálatit, úgy fájt, nagyon fájt: kenyér, kenyér, mézeskalács, Péterke . . .

A titkár cifarettára gyűjt és elküldi a szol-gát a vendéglobo, s miközben selyembelésű ka-bátzsebéből kétéjjal rontia ki a kékhasú, ropogó bankókat, nem veszi észre, hogy szobor áll előtte, szobor, mely nehéz talapzatát a mély-ségbe mély, mostoha anyaföld penészes kripté-jába nyomja. A szobor él és fájt az élete, szemje üveves-merevén tapad a pénzre, aztán meőr-fordul talapzatán és kimegy az estébe.

Síró fájdalommal felhőrdült az ucca. A nyomor kibujik az odvából és nyomorpatkányok rázják a sziveket. Odabent az újsápalotákban forog az újsággép keretei és fogaival őrlí az eseményeket.

A „*publikum*” kezébe veszi a reggeli újságot.

Mi újságot is hoz a jó reggeli, ringó fűstben illatozó kavé, omplós-mazsolás kalács mellé ez az ízfató, papírlap.

— Öngyilkosság? Mindennap tuat. Nem érdekes, — mondják s azt mondanák: — Ki is volt az az Imrey László? Hja! az az író? Jó magyar író volt, hát ennek mi baja lehetett?

— Ejnye de furcsa exaltált csodabogarak ezek az írók! Egyik sem hal meőr normális, rendes polgári emberhez illő halállal, legalább is párnák közt, ágyban nem igen szeretnek meőr-halni. Bolond emberek.

De Imrey László nem lesz öngyilkos. Azért sem, azért sem, a *Péterkéért* nem!

Péterke alszik és álmodik. Alma mézesbábú papirpáján már kifelét az álmométről, — Isten áldjon aranyalma, aranydió, aranykenyér, hétéfű sárkány, — mindjárt reggel lesz és apuka felöltöztesíti Péterkét és reggelire habfehér, sűrű tejeskávét ad a nagy, virágos bögréből, — én édes jó Istenem ne engedje be a feketeszörnyű, szomorú halálmadarakat, a te áldott napudaras virágostertedbe, hanem reggelre terelj le a Péterkéeknek a nagy égi meözökről egy ezüstszőrnű, szelidszemű, duzzadt tőgyű, tejeskávét adó nagy Riskatehenet.

Elment az asszony

Irta: Huray István.

Komor, koratavaszi este. Az ég alja egyetlen széles, vérvörös csik. Siró, északi szél vág át a mezőn.

A falu végén kis kulipintyó roskad. Szobájában a tükör előtt áll az asszony. Szép, villanó tekintetű menyecske. Gondosan és tetszelegve öltözik.

A szélroham besúvit az ajtón. A gazda jött be. Szenet cipel és leteszi a tobagó vaskályha mellé.

— Valaki megen elemesztí magát — mormogja. — Kinyitja a kályha ajtaját s rak a szénből a tűzre. — Két éve, mikor a Pörge Pista főkötötte magát, épp így vereslett az ég alja. A szél is így veszködött.

Az asszony csinosítja magát, nem felel.

— De veszködött ott más is. Merhoggy asszonyép volt a dologba. Miatt történt. Suttogták akkoriba.

— Férfinép veszködik — dobja oda a menyecske. — Gyöngye legény, aki emmiatt elveti az életit. Jobb, ha pusztul.

— Kemény a szíved, Julis.

— Hát nincs vajbul.

Befejezte az öltözködést, kendőt terít magára.

— Terkához mégy?

— Ehen.

Bólint a gazda a fejével. Aztán meg szólal:

— Két éve, hogy elhattad a Terkához-járást.

— Lehet.

— Mikor az az itéletidő vót.

— Lehet.

— Mikor a Pista főkötötte magát.

Aznap.

— Lehet.

Rosszkedvű az ember. Összehúzza a szemöldökét.

— Most meg, két hete, újra kezdted.

— Igen.

Az égő csik egyre keskenyebb lesz az ég alján. Sötétedik. Az asszony meggyújtja a gyertyát.

— Te! — A gazda küzködik magával.

Mégis folytatja: — Akkoriba úgy néztek rám a faluba a népek, mint a belpoklosra. Két hete megen úgy néznek. Vasárnap, a templom előtt, mind az egész utánam fordult. A Barkó Pali szólt is.

— Neked?

— A többinek. De hallottam. Aszonta, hogy: megen készül a Julis kötele.

Eles nevetés csak a válasz. A menyecske keze már a kilincsen van,

— Hallod-i! Ne menj el máma. Rossz vége lesz. Az ördög settenkedik máma itten.

— Bizony, megyek. Talán itt üljek a sutton, a gondba? Nézzem a nyomorúságot? Megaszalódjak fiatalon?

— Csak máma, ne menj.

Nyitja az ajtót a fiatalasszony.

— Megyek.

— Te! — és hevesen eléje lép.

Az asszony kiegyenesedik.

— Hozzám ne nyúlj! — Farkaszemet néznek egymással. A menyecske szeme szikrázik, mint a parázs. Aztán kifordul az ajtón. Onnan szól vissza: — Venasszony!

Az ember még utána lendül, de meggondolja magát. Reszket az indulattól. Előveszi a dohányos-dobozát és cigarettát sodor. A gyertyánál rágyújt. Letörpül, aztán magasra lobbán a láng. Leül az asztal mellé és a gyertyafénybe bámul.

Igy múlnak a percek.

Az ajtón kopogtatnak. Bokáig érő felsőkabátban, fülég fölhajtott gallerral, belép valaki. Idegen. A fején prémsapka, csak a szeme és az orra látszik ki. Szerencsés jóestét kíván és éjjeli szállást kér. Megkapja, beljebb kerül. Csöndesen és zajtalanul jár. Letelepszik az asztal másik végére.

A házigazda borral kínálja. Isznak. Aztán csöndesen beszélgetni kezdenek.

— Van felesége?

— Van.

— Hol van?

— A faluba ment.

— Ilyen veszett időbe?

— Ilyenbe.

— Kihez ment?

— A Vég Terkához. Együtt járta vele az oskolát.

— Ejnye.

— Tán nem hiszi el?

— Nem hiszek én mán semmit. Csak valamikor hittem.

— Mikor?

— Amikor az én asszonyom is vizitbe járt.

— Kihez járt?

— A barátónjéhez. Akivel együtt tanulta az oskolát.

Kis időre megakadt a beszélgetés. A gazda bort öntött a poharakba.

— Gyakran járt?

— Akkoriban mindennap. Osztán elmaradt. Éppen ilyen ocsmány idő vót, mikor elmaradt,

— No!

— Valaki főkötötte magát akkor. Késsőbb tudtam meg, hogy miatta. Azér maradt el.

Elhallgatnak, isznak. Sokáig nem esik szó. De a vendég újra kezdi:

— Két év mulva megen folytatta. Így, tavasz felé.

— Hm. És osztán?

— Osztán járt, járt. És egyszer nem jött vissza.

— Nem-i?

— Nem. Elment egy legénnyel.

— Furcsa. És nem bánta?

— Bántam. Szép asszony vót. Feketeszemű, tüzes.

— Szerette?

— Tiz napig vertem a fejemet a falba miatta.

— És most?

— Most összeszorítom a markom: azér se hagyom magam. Leszámolok vele, magammal, mindennel. És megnyugszok. Kezdődik majd az élet. A második, a szerencsésebb.

— A' jobb lesz?

— Jobb. Az asszony elment, megjött a szerencse. Pénzhez jutottam. Másutt telepszek le. Más háza köll nekem, más földje.

— Szebb?

— Nem. De a másé. Azé az emberé, aki elvitte az asszonyomat. Mindene eladó. A házában fogok lakni, palotát csinállok belőle. A földje nekem fog teremni, a barma nekem fog dógozni.

— És az asszony?

— Az nem köll. Megtarthatja magát.

A két férfi elgondolkozik. A poharak újra megtelnek borral. Aztán csöndesen kérdi a gazda:

— Azér jött most ide?

— Azér.

— Itt van az a föld valahol?

— Itt.

— Hm. Sok pénz köll ahhoz.

— Sok. De van.

— Osztán... magával hozta?

— Magammal.

— Mind?

— Mind. Lefizetem egy összegben.

Megint elhallgatnak. A gazda maga elé mered. Kínozza valami, de nyugalmat erőszakol magára. Bort önt a poharába, iszik.

— Megéheztem, — mondja később az idegen. — Volna valami harapnivalója?

— Füstölt szalonna.

— Jó lesz.

A házigazda tányérra teszi a szalon-

nát. A kenyérből szelni akar a hegyes kenyhakéssel. De mozdulat közben megáll. A kére mered, aztán az idegenre. Pillanatnyi habozás után leszel egy karéj kenyeret s az elemősiát a vendég elé teszi. Az jóüzien falatozni kezd.

A házigazda komoran sétál föl-alá. Csak a szeme szögéből sandít a vendégre.

— Más embernek is elkéne egy kis pénz.

— Minek? Puccra, az asszonynak? Hogy többet járjon a faluba?

— Nem a. Hogy kevesebbet járjon. Hogy idekössem vele.

— Ha csak ez köti, menjen. Kár az olyan asszonyért küszködni. Nincs azon áldás. A szerence megjön, ha jönni akar. Csak nem köll erőszakolni.

— De ha itt van, megköll az üstököt főgni.

— Azt igen.

A gazda tovább figyeli az idegent. Egyre izgatottabb lesz. Mikor már az utolsó falatoknál tart, fölmarkolja a kést. Egy ugrással a háta mögött terem, galléron ragadja és hátrarántja. A kés villan és lecsap a vendég mellére. A gyertya fölborul, elalszik. Sötétség. Csak a kályhában izzik még a parázs, de nem világít. Dörömbölés, zuhanás. A vendég hörögni kezd.

— Megöltél.

— Meg, — hangzik rekedten a felelet.

— Tudod, kit öltél meg? Tudod, mi a nevem? Pap Gábor.

— Hazudsz! Én vagyok Pap Gábor.

— Te vagy. És én vagyok. Mindegy. Mer én tegnapd vagyok.

— Hazudsz!

— Az vagyok, az vótam. A jövő vótam, Pap Gábor. A szerencséd vótam.

A szerencsés Pap Gábor, aki lettél vóna.

— Leszek!

— Nem. Magadat ölted meg, Pap Gábor. Magadat, magadat.

A sötétségben hangos a zihálás. Azután tompa, mély sóhajjal nyög föl a gazda:

— Uram Jézusom, segíts!

Hosszú csönd ül le a szobára. Percek, vagy órák múltán fölszakad az ajtó. Az asszony jött haza.

— Na! Mér van itt sötét? Gábor!

Nem kap választ. Tapogatózik. Sercen a gyufa, pislog a gyertya lángja. Körülnéz. A földön Gábor fekszik. Az idegen nincs sehol.

Az asszony lehajol:

— Gábor! Hallod-i, Gábor! — Megériinti, aztán sikoltva hátrál: — Jézusom! Véres! Gábor, Gábor! Megölte magát, megölte magát!

A tisztartóék Lidikéje

Irta: Péterfy Tamás.

I.

— De édes, aranyos, drága minden-ségem! Lidikém...?!

A törvényszéki jegyző úr még a lábával is toppintott. Nem bírta visszatartani ideges hevességét. Megállt a hálószoba ajtójában. Lábszárait kifeszítette. Karjait keresztbefonta. És az ajkait ösz-szeszorította jó erősen, mert érezte, hogy mindjárt a káromkodás következik, ha vissza nem fojtja.

És az asszony?

Olyan, mint egy játékos boltban a drága francia baba. Tágra nyitlak ábrándos zemei... Rózsaszín pongyolában az alakja csupa üdeség, csupa formai szépség s egész valóján, mintha sugárserűen előmlene az ártatlan — butaság... Hiszen éppen olyan gyönyörű babával játszik, mint ő maga. Pici, sárga selyempaplankával betakarja... Rengő hullámos, szép bölcsődallal altatgatja az édeskét, a kedveskét, a játékbabát. És mintha haragudna, ha tudna a gyönyörű, játékos asszonyka, amért az ő szendergő kicsikéjét háborgatják... Még fölébred az aranyos csöppség, aztán nem bírja elaltatni?!

— Tente baba tente... Tele a kemence... Aludjál, mert haragszik az Endre bácsi!...

Szépén lefejtette. A merev babának pompásan lecsukódtak a mozgó zemei.

— Elaludt az édeske... Csend legyen... Csitt... Nehogy fölébredjen. Gyönyörűt álmodjon...

Ezeket suttogva, leheletkönnyűséggel ejtette ki a szépségesen szép asszonyka s lábujjhegyen, nesztelen lopozott ki a hálószobából s még idekint az ajtóban is suttogva beszélgetett az ifjú, duzzogó férjéhez:

— Már alszik a drága... Fölne eb-

ressze... Megne riassza, hogy szépeket álmodjon...

Forray Endre tótágast állott az ajtó előtt. Bámulva nézett a levegőbe, a semmibe. De úgy összeszorította az ajkait, hogy szólni sem birt. Most valóban mérges volt...

A csodaszép asszony gyerekes kedvességgel átkarolta a férfi nyakát s elvonta a hálószoba ajtója közeléből, aztán becukta az ajtót, mert alszik a baba... Ajkairól játékos zengéssel, gyöngéden jöttek a szók:

— Édesem... Maga az elébb mon-dott valamit...

— Talán mendottam... De nem figyelt rám... Észre sem vette, hogy szóltam — paraszolta szenvedélyesen, de mérsékelt hangon Forray Endre.

A gyönyörű asszony, mintha most ébredt volna fel, mintha csak az álmát csi-cseregné el, oly kedvesen beszélt.

— Nagyon kedves, igen édes volt ma a kis babám... Soká mulattam vele... Nem akart elaludni... Végre elszenderült a kicsiségem... De maga mit akart mondani édesem?

— Semmit!... Éppen semmit!!

— Maga haragszik? Miért harag-szik?!

Forray Endre idegesen, hirtelen előkapta zseboráját és nézte. Közben reszelve beszélt. Úgy jöttek a szavak az ajkáról, mint az elkopott lemezü beszé-lőgépről szokott recsegni a színész hangja. Mégsem kiabált, hanem csupán magyarázott, mint egy harmadrendű tanár...

— Délután öt óra... Ma jönnek látogatába a közjegyzőék. Ma jön Márky törvényszéki bíró a feleségével... Talán Józsi öcsémék is átjehetnek. Egyszóval: vendégeket várunk édesem... és te ját-

szol a babáddal... a játékbabáddal... a gyermekkori babáddal... Mintha asszony sem volnál! Mintha Gyepes-pusztán a tanyai gyermekek között élnél!... Egy úri nő?! Egy fővárosi, úri nő?!... Doktor Forray Endréné, a törvényszéki jegyző felesége...

Csengették. Vendég érkezett.

Forraynak ajkára dermedt a szó. Pedig még beszélni akart. Elakarta mondani, hogy mi lesz most?... Itt vannak a vendégek! A játékos asszony készületlenül áll... Éppen úgy vannak, mint a multkor a törvényszéki bíróéknál, ahol a vendégek előtt parancsolgatták a cselédnek, hogy hozzon teát... hozzon cukrot... hozzon mindent.

Lidike ártatlan édes mosollyal nézett a férjére.

— Endre... Ha szeret... Ne téljen Lidikétől... Bizza rám... Különb ícszek valamennyinél!...

II.

Az előszoba ajtóját nyitotta a cseléd. Behallatszott a hangja, amint beszélt jó hangosan:

— Csökkolom a kezeit nagyságos asszony!... Csökkolom a kezeiket!... Itthon vannak! Nagyon várták! Igen várták!...

Forrayék a vendégek elé siettek. Fogadták. Bevezették. Leültették. Az asszonyok dicsérték egymás ruháit, szépségét, az arcok üdeségét. Szóval: hízleltek pazarul, de a jóságukról egy kukkot sem beszéltek, mert az nem divat.

Lidike egy-kettőre ellátta a vendégeit. Boszorkányos gyorsasággal varázsolta az asztalra a minden jókat. Aztán a megrakott asztal mellett, a csokoládéskávé édes zamatja, az illatos tea szürcsölgetése s a pompás házi sütemények ropogtatása közben igen jól

megértették egymást... A városi dá-
mák gyorsan összebarátkoztak a gyepespusztai tisztartóléannal...

III.

— Mama!... Édes mama!...
— Mi baj van drága vejem uram?
— Az uccán fogok futni édes mama!
Érezem, hogy megőrülök!
— És miért édes vejem uram?! Én segítélek, ha tudok...
— Lidike... az a drága Lidike!...
— Mi bajt csinált az én egyetlen gyermekem?

Forray föl s alá sétált a tisztartóék belső szobájában. Nem bírta elmondani egyhelyben állva a panaszát. Úgy lépkedett, mintha parancsszóra tenné és beszélt, panaszolt:

— Játsszik... játszik... játszik!... Babával játszik este... Babával játszik reggel... Babával játszik délelőtt... S még délután is, amikor vendégeink vannak a háznál, e'szikik a vendégektől, az asztaltól pár percre a babájához...

Az öreg tisztartóné túlvilági boldogsággal mosolyog.

A veje folytatja a menő-jövő mozgás közé beosztott panaszt.

— Őrülte visz a játékaival!... Neki az Operában nem tetszett a balerina, mert annak az arca hosszúkás és az ő babájának kerek... Előtte a közjegyzőné nem szép asszony, mert barna és nem szőke, mint az ő babája, a játéka-

bája... Neki az egész világ játéké... Babajátéké!

— Milyen boldog, aki még tud játszani! — sóhajtott a gyepespusztai tisztartóné.

IV.

A következő héten Lidike látogatott ki Gyepespusztára.

— Édes lányom! Drága gyermekem! Ne panaszkodj! Szokd meg! Ott minden van a nagyvárosban! Ott a kultúra... Színház. Zene. Fényes ünnepségek. Korzó. A napnak minden részében mulatságok... Itthon?!... Emlékszel-e, amikor először és utoljára voltál bálban?! Ott is fagygyúgyertyák égtek, füstölögtek, mert eltörtél a nagy, közegeő petroleumlámpa ivergése nem hozhattak másikat a városból... Téged Lidikém ott fény és pompa vesz körül... Ne játszál babával...

— Lemondjak a babázásról?... — kérdezte könnyező szemeit törülgetve Forray Endréné.

— Le!!...

— Édes anyám akarja. Én szót fogadok...

— A férjed kívánja...

V.

A családi élet legboldogabb ideje a házasság második éve. Gögicselő gyermek picit ajka csúcsosodik, szóra formálódik és egy szót próbálgat gyűgyögve, édesen kimondani, míg végre kiejti: mama!... Azután következik a: papa!

Ketten lesik. Ketten hallgatják. Oh, van-e ennél szebb, gyönyörűbb zene a világon? A családnak az aranyos mindensége beszél...

A törvényszéki jegyző mégis kiutazott Gyepespusztára az anyósához. Panaszkodott. Keservesen panaszkodott. Elmondotta, hogy Lidike már nem játszik, de költelezik. Havonta új ruhák, új cipők, új kalapok...

Minden héten meglát a kirakatokban valamit, ami szép, ami divatos!... És ami neki jól áll... Csakis neki áll jól! Mindenki látja, mindenki tudja, hogy neki áll jól...

A tisztviselői fizetés tiszzeresse sem volna elég arra, hogy mindent megvegyünk, ami Lidikének jól áll... Részben sem lehet kielégíteni az igényeit!

Az öreg tisztartóné csendesen, szólnélkül hallgatta végig a panaszt. Ezek a vidéki, egyszerű asszonyok nagyon értelmesek. A divathoz nem értenek ugyan, de sokat tapasztalnak, sokat megfigyelnek és előről-hátulról ismerik az életfolyását. Amikor már kimerült a panaszos, a tisztartóné is szólt valamit a vejenek...

— Maga is csak egy városi ember édes vejem! A háború előtt, a régi világban nem jöttek ki a városi, kényes urak falura, pusztára, a trágyabűz közél!... De újabban kihozta magukat is a gyomruk! Bizony-bizony kár volt az én anygalomnak, egyetlen Lidikémnek a játékát elrontani...

A tulipánkirály

Írta: Zoltán Vilmos.

Az amsterdami Damrak, a holland főváros üzleti negyede felett megkondult a harangjáték, mely kilenc órát jelzett. Az uccákon szorgalmas kereskedőnép hullámzott. Legnagyobb volt a tolongás a tulipánbörze előtt, 1640 nyara volt s a tulipánörület elérte telőpontját.

Torenoliel, a kézbesítő elhagyta a városházat s elindult der Sand, a tulipánkirályi üzletpalotája felé. Fizetési meghagyást vitt a nagy kertésznek hatalmas összegről.

Előkelő ház volt van der Sand palotája, melynek üzleti részében száz irnok bonyolította le az óriási forgalmat, a tulipánkereskedelmet az egész világgal, mely este-lenül hódolt a tulipánörületnek. Hatalmas folyamban ömölött a pénz az exotikus virágért cserében van der Sand pénztárába, palotája, csodakertje egyre bővült s gazdagságáról legendák keringtek. Nem csoda. Ez a cég volt az, mely néhány évvel előbb forgalomba hozta a „Liefkin tengernagy” nevű tulipánfajt, melynek egyetlen hagmánya 4700 hollandi forintba került, most pedig izzalomba hozta a „Parangon császárt” nevű csodatulipánal, mellyel a cég botanikusai hétfői keresztezési kísérletekkel hozták létre s melynek virágzását a

közelbi hetekben várta van der Sand.

Torenoliet csak nehezen juthatott a nagy kertész színe elé, aki fejedelmiileg berendezett s nagy holland mesterek képvél díszlett irodájában ült íróasztala mellett. Szó nélkül kifizette a 30.000 forintos fizetési meghagyást s Torenoliet visszament a városházára. Thomas van Sand, a tulipánkirály pedig élénken vitatkozott Jacopo Zenardelivel, a ház főbotanikusával, aki hivalkodva dicsekedett, hogy a „Parangon császár”, az általa kitenyészett csodatulipán milyen remek lesz. Csakhogy a féltve dédelgetett virág már két nappal előbb kinyílt s van Sand már látta a virágot, mely egész jelentéktelen, silány volt és semmivel sem indokolta a hétfői gondot és túlzott vára-kozást.

És annál jobban megdöbbenette a tulipánkirályt, mert konkurense, a Eaorleni Stevaert ugyancsak a közeljövőre ígérte „Papagályvirág” című tulipánjának megjelenését, melynek képét Pieter de Ring, a híres festő már meg is festette és kiállította.

Van Sand egyelőre elhallgatta az olasz tudós előtt a kudarcot, melynek nyilvánosságára kerülté üzleti bukását fogja jelenteni, de

elmondta a rettenetes titkot fiának és társának, Claes van Land-nak, akit a hír valósággal lesújtott.

De mást is elárult van Sand a fiának. Azt, hogy a tulipánbörzének délelőtt átutalt 30.000 forint az utolsó pénz volt, mellyel a cég rendelkezett s hogy a kassza immár üres.

— Jövőre zárunk — szolt Sand a fiához. — Hacsak el nem utazol Haarlembe s feleségül nem kéred Stevaert leányát. De hozományul ki kell kötnöd a „Papagályvirág” és „Stevaert tengeragy” tulipánok anyahagymáját.

A fiú kétségbe volt esve de a végzet segítségére sietett.

Még aznap délután viharos ülés volt Amsterdamban városházán. A köztársaság tanácsa ülésezett s a prokurátor mennydörgött:

„A tartományok javáért követelem, hogy ez üzelmeknek végük vettessék. Nem sikkasztotta az egyébként oly becsületes Mynheer Dirksz, nem elszámította magát a tulipánjaival? Nem omlanak-e össze naponta hatalmas vagyonyok e mánia sacrilegia miatt, melyet maga az ördög támasztott a tulipánokkal. Javaslom, hogy ezentúl egy tulipán ára ne lehessen több 50 forintnál!”

A javaslatot elfogadták s e pil-

lanattól kezdve Amsterdamban tulipánkereszei koldusok voltak.

A váltalokon rülpheni és bredai tüzezredek álltak.

Hollandia megszabadult egy átkos lidérről.

Z. V.

TARDOS KRENNER VIKTOR, szobrászművész, akiről a 19–20. számban írott cikkben fényképét tévesen közöltük.

Teleki Blanka

Irlta: **Dr. Deák Imre.**

(1807—1862.)

A magyar nevelés apostola, a lelkes honleány megérdemli, hogy felelevenítsük emlékét, mikor az eddig elzárt bécsi levéltárak anyaga napvilágra kerül, világos képet nyernék nemcsak a nagy események hátteréről, de a sirba hullott személyek hazafiúságáról, — vagy árulásáról is. Az a kép, amelyet Teleki Blanka gréfnőről megalkotott a nemzeti szellem 70 év előtt, talán még erősebb konturokkal, de változatlanul fog megmaradni ezentúl is. Az ő nevéhez nemcsak leánynevelő-intézetek alapítása fűződik, de ő megmarad a Szilágyi Erzsébetek, Rozgonyi Ceciliák, Zrínyi Ilonák gloria-fényében is s ezentúl még élénkebben áll előttünk nemes, bánatos alakja, — akit a katonai uralom legvadabb erőszakos durvasága sem bír magyar hazánk imádságot elántorítani.

Az a vadregényes táj, ősi kastély Hosszúfalván, Erdély határan, az a szögör, minden fényűzést nélkülöző, a divatot, kicsinyességeket száműző nevelés, melyet a jómódú grófi szülők adtak gyermekeiknek, örökre az intenzív munka rabjává tették a fiatal grófnőt. Nekik nem okoztak soha gyönyörűséget a külsőségek, benne mindig hivatásának lángja égett. Az addig elhanyagolt női nevelés képezte gondoskodása tárgyát, annak apostola lett s mikor az eszme kifejtett már lelki szemei előtt, azt nemzeti tartalommal töltötte meg s így állt a nagyvilág elé. Többször tett tanulmányútát, járt Szász-, Bajor-, Olaszországban, végigjárta a képtárakat, beleszeretett a festészetbe is, de művésze ennek csak akkor lett, mikor megjárta Párizst s Leon Cogniet művészi ihlete is behatolt lelkebe. A zene is imádata tárgya volt. Teljesen felkészülve lépett 1846 őszén a nyilvánosság elé. Nem érezte annak a szükségét, hogy intézményeket utánozzon, lemásoljon: békét hagyott a multnak, a régi vagy idegen előítéleteknek, nem rúta fel a sok elavult intézmény önzönvélőlti porát, hogy élelését elhomályosítsa, hanem tűz eszével azt tette, azt követte, mi leginkább vezetett célhoz. Sugárzó lelki hatalommal bírt. Nem szorult fejelemre intézetében, sem más külső kényszereszközökre. Érezte, hogy a szögör csak a száraz lelki fegyver, hogy a sok szabály, szidás, büntetés csak külsőleg hat, de elkiseríti a fiatalok ragyogó, boldog napjait. E helyett vídamságot akart látni maga körül. Mindig növendékei közt volt, nevelt, oktatott, szinte anya is volt. Tanárai is úgy dolgoztak, mint ő — főként a szabadságharcban oly dicső szerepet játszott Vasvári (Fejes) Pál a történelem tanára. Sajnos, csak 2 évig végezhette ezt az apostoli hivatást, mert a nemzetek fejezert kellett ragadnia a felzigatott rablók ellen, — védeni kellett a hazát. A grófnő is természetesen mindenét a hazának adta, nem kímélt áldozatot, mikor a hősök szolgálatáról volt szó s mint ápolónő Nagyváradon a kórházban végezte hivatását. A legszomorúbb napokban, a bukás után pedig, aki csak hozzáfordult, akinek csak tehetett, letörülte a könnyeit, segített, pénzt, ruhát osztogatott s menekülteket rejtegetett. Természetes, hogy állandó megfigyelés alatt állott Pálfalván, leveleit átvizsgálták s mikor a „kompromittáló adatokat” összegyűj-

tölték, melyre a vizsgálat támaszkodhatott, 1851 május 13-án letartóztatták s Nagyváradra vitették. Itt a vizsgálatot Mascheck rendőrigazgató vezette, kinek részletes jelentése a bécsi udv. levéltárban megmaradt.

Klasszikus tanúbizonyság ez az okmány az erőszakos csoportosított vádak felépítése tekintetében. A vádoló írat magyar fordításban így hangzik: 340—G. szám.

Nagyméltóságú Uram!

A cs. kir. 5 kerületi katonai parancsnokság s cs. kir. 3 hadseregparancsnokság részéről hozzáérkezett megbízatás alapján réam ruházta az itt letartóztatásban levő gróf Teleki Blanka vád alá helyezésének folyamatát, — és ezen ügyben felhatalmazdott ígen sokféle ügyiratot átszámaztatta.

Bár a sokféle igazgatási munka s a nagyon is korlátozott számban rendelkezésemre bocsátott munkaerő sörökba szorítanak, mégis úgy hiszem, hogy ezt a fáradságra érdemes munkát nem utasíthatom vissza, midőn egyrészt a rendőrhatalom már allásánál fogva arra hivatott, hogy a törvényt megszegésnél az előnyomozást végezze, másfelől azonban az a körülmény, hogy én már előbb ezen vizsgálatra vonatkozó bevezető munkálatokat ki-

s az idegen népekben irántuk szimpátiát kelteni, továbbá a fiatalságot kommunista és socialista ifjúsági iratok terjesztésével megfontani s mindezek által egy jövőendő forradalmat előkészíteni. Erre mintául kellett volna vennie a francia iratokat és pedig Ledru Rollin, Micheles, Quinet stb. műveit. A szövetség már megkezdte működését, tagokat toborzott: ezek egyike a közbenjárásra letartóztatott Lövey Klára már küldött is be egy fordítást az előttem teljesen ismeretlen írótl, névszerint Monstier vagy Monstar művéből.

Nagyméltóságú Uram! Mindezekből meg lehet ítélni, hogy milyen nagyfontosságú a munkálatok további folytatása és arra nézve, hogy szilárd alapot nyerve kiderüljön, hogy Teleki Blanka a fentemlített Mazzini-féle egyesület elvei és szabályai szerint működött-e vagy pedig eltekintve a külföldi propaganda tendenciájától egy saját szerű hazafias végcél és eszerint egy teljesen önálló irányt követett-e.

Végül engedje meg Nagyméltóságod sajnálatlalt legmagasabb tudomására hoznom, hogy itteni helytartósági tanácsos, Szentpályi leánya tagja ennek az egyesületnek s így abba a keblemetlen helyzetbe kerültem, hogy nyomoznom kellett ezen családunk mármarosai birtokán könyvek és iratok után.

Engedje meg Nagyméltóságú Uram, hogy határtalan tiszteletemet és nagyrabecsülésemet kifejezhessem.

Nagyváradon, 1851 július 25-én.

Mascheck, rendőrigazgató.

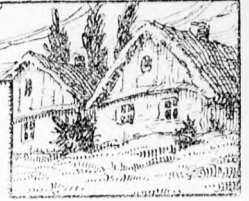
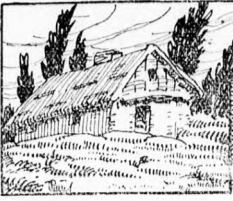
Nagyváradon, majd Budapesten folyt a vizsgálat 2 éven keresztül, míg végre az ú. n. Neugebäudeben 1853 június 22-én kihirdették az ítéletet. (megjelen a hírlapokban.) A haditörvényszék Teleki Blankát 10 évi várfogságra, társnőjét, Lövey Klárát pedig 5 évi várfogságra ítélte. Kocziny Ferenc és Dr. Wesselényi Miklós fogsága helyére, Kufsteinba szállították a bíres „Császártoronyba”, majd 1856 dec. Láibachba a „Citadellá”-ba, hol Batthyány Lajos első miniszterelnökünk volt 49-ben fogságban. Rendkívül sokat szenvedett a grófnő és társnője, mert minden kínymel megvontak tőlük, s az egészségtelen börtön, a dohos levegő és a sötétség erősen megtámadta szemeit és kedélyét. De erélye, lánglelke nem tört meg, a retentenes, idegsorvasztó magányban sem csüggedt, bizott mindig a haza feltámadásában s ez a tudat adta az erőt, hogy kegyelmet nem kért soha. 1857 május 13-án szabadult ki a börtönből, — most már gyenge, meggyötört, össze-tört egészséget igyekezett helyreállítani. Sem ennek, sem lelkének nem tehetett jót az akkori hazai levegő, — külföldre ment: de a hatalom urai gáncoskodtak, útleveleink tárgyalása mindjohabn húzódtott, mindig olyan időben érkezett, mikor már alig használhatta fel. Kedélye mindjohabn megtört, újabb és újabb csapások sújtották, míg végre az isteni gondviselés elhívta a földről. Növérének halt meg Párisban 1862 október 22-én. Nemeslelkű, magasztaló szelleme kialudt örökre, de hazánk martírjai sorában mindig az első közt fog helyet foglalni.

dolgoztam, minden előzményről tudomásom van és ez szolgált alkalmat befolyásolomra hathatós voltára. Kötelességem az utasításnak haladóktalanul megfelelni. Nem szabad Nagyméltóságod előtt eltitkolnom, hogy az ügy igen nagyfontosságú s terjedelmes, úgy, hogy ezzel érdemes lett volna egy ügyes rendőrtisztviselőt önállón megbízni.

A vizsgálat állása annyira kialakult, hogy az itteni haditörvényszék szerint Teleki Blanka az élen egy, a külföldi propagandával szoros összeköttetésben levő forradalmi egyesület létesült fiók egyesülettel, melyhez hasonló volt már a galíciai forradalom kitörése előtt.

Az ismeretes, hogy ennek a Comitének a feladata különösen Babcoff, St.-Just, Robespierre, Considerant és Trondhoin iratainak, valamint a vörös hírlapi cikkeknek a nép nyelvére való alkalmazása volt. Grün, Mieroslawski, Comossi, Ruffoni voltak a vezetők Mazzini tanait tartván szemük előtt. Ezekről az emberekről Teleki Blanka irataiban csodálatosképen nincsen szó, — azoknak tisztán csak az a tendenciája, hogy a forradalomban elítéltek és kivégzettek életrajzaival a népből a hazafiasságot akarja felébreszteni

Ha a lángok összeérnek

Írta: Molnár Endre.

A Laborcmenti vár ódon falán a kalendárium az Ur ezerhétzázharminadik esztendejét mutatta, benne, a falak között pedig nagyvígvan mulatoztak az osztrák császár korhely, istentelen zsoldosai. Mert tellett idejükből bőven mulatozásra és kockavetésre. Portyázások, hadbaszállások régóta nem fárasztották őket. A rebellis magyarok, — kik sehogysém voltak megelégedve az új renddel, szétszakadoztak, ctitinedeztek. Beették magukat a közeli vége-láthatatlan nádasokba s ott bujdokoltak, mint a toporlyánok. Pedig nagy vala közöttük az elkeseredettség még mindig. Dehát a hosszú bujdokolás s a nádasok vészese lehellete be-rozsdásította fringijüket. Nem voltak verekedő kedvében. Nyugtón dorbézolhattak tőlük a telhetetlen, iszákos zsoldosok.

Hát folyt is a bor vége-láthatatlan. A to-kaji hegyek nem bírtak annyi bort termelni, hogy elég legyen a feneketlen torkú, lomha katonanépneknek.

A korhelykedésben Linczer, a hosszúlábú kapitány járt elől a példával. Hétszámra nem lépett ki Cékus uram korcsmájából, hol öb-lös önkupákban a legzamatosabb borokat mér-te Juliska, a korcsmáros tündérszép leánya.

Linczer, — mikor hosszú lábai csukladozni kezdtek a mértéktelen dorbézolástól, gyakorta próbált szepet tenni Juliskának. De a lány rendszerint kinevette a puffadtképű, részeg zsoldos tisztet.

— Majd ad magának a mátkám, csak ne nyughasson, — ütött a selymáskodó tiszt kezére. A részeg kapitány felvetette fejét:

— Hát ki a te mátkád, szép leány?

— Kelemen, a bujdosó kuruc vitéz! Ma még bujdosó, de holnap már szabad, nemes ember.

Linczer reszelős hangon nevetett:

— Nem jön mátkád vissza soha a bujdosásból. Azért vagyunk mi itt!

Ismét a lány gömbölyű dereka után akart nyúlni, mikor felvágódott az ajtó, s egy sá-padt, ijedtképi zsoldos rontott be. Annnyira sie-lt, hogy majd felborította a tiszt aranyló bor-al telt önkupáját. A kapitány védőleg feszít-te tenyerét a drága kincs fölé, mikor megszólalt:

— No, mi baj, jó vitéz?

A zsoldos fuldokolva kapkodott a szavak után.

— Kapitány úr a kurucok . . .

Linczer ingerülten vágott közbe:

— Mj van a kurucokkal, nyógd ki már, te tökfilkő?

— Itt portyáznak a vár alatt. Sokan le-hetnek, Estenden a nádasban apró tüzek gyúlnak ki, s azok körül mind kurucok vannak!

A kapitány nekitámaszkodott az asztalnak s feltápászkodott. Nehezen sikerült, mert mind-két lábát fogta már a bor. Katonája segített neki. Nagynehezen feltámaszkodott egyik örtoronyba s a magasból szédül, zákányos fejfel nézett el a messzeségbe.

Nem sokat látott. Az éj fekete kendőt szőtt a lap fölé, amelyen csak itt-ott tört át halványan a víz csillogása. De amint szeme hozzá szokott a sötétséghez, a nádasban messze, szer-teszét száz meg száz fényes pontot fedezett fel.

Ah, az a tökfilkő mégis igazat beszél, — hunyorgatott a sötétségbe. — Azok a kurucok őrtüzeit. De majd holnap szétverem a cu-darokat.

Visszafelé baktatott, de amint a lépcsőn befelé támogott, szinte beléütdött két sötét alakba. Azok is a tüzeket nézték.

Ha ezek a lángok egybeolvadnak, akkor vége lesz itt a német császár világának, — dörmögte egy mély férfihang.

Zengő, meleg leányhang felelt rá:

— És akkor hazajön Kelemen is!

A kapitány megismerte a beszégetőket. Cékus uram volt a leányával. Eléjük lépett:

— Csakhogy azok a lángok nem találkoznak össze sohasem, jó ember, — köszönt rájuk. — Mert még holnap szétverjük őket.

Cékus hirtelen megremegett. De erős hangon felelt:

— Megvállik, kapitány!

A tisztet elföntötte a mérég:

— Lecsukatom, Cékus uram, ha így beszél.

Már nyult is sipja után, hogy jelt adjon öreinek, de a lány megfogta a kezét.

— Ne siessen, kapitány úr! Ha a lángok nem érnek össze, meghallgatom magát és felesége lesznek.

A mámoros ember melléből édeskesen búgtak fel a szavak:

— Hát erről azt hiszem, már holnap beszélhetünk. De most sietnem kell. Riadót fujatok reggel.

Meghajlotta magát s letántorgott a meredek lépcsőkön. De alig tűnt el, ismét egy sötét alak állt meg a lépcsőn. Forgács volt, a zsoldos hadnagy. Az apja még Thköly uram ármádiájában vitézkedett, de ő az osztrák császár hű emberének bizonyult. Hadnagyságig verkedte fel magát.

Athajlott a könyöklőn és hosszan, mozdulatlanul nézte a távoli tüzeket.

— Feltámadt benne a kuruc vér, — súgta oda leányának Cékus uram.

Valahonnan, a tüzek tájáról halk zenezőt hozott magával a szellő.

— Tárógat és zöl, — markolta meg lánya karját a korcsmáros.

Forgács vitéz még mindig ott állott a könyöklőnél. Hangtalan sírás rázta egész testét. Zokogott.

II.

Mánsnap reggel a várban hosszú idő után ismét felvijogtak a hadikürtök. A mámoros-fejű zsoldosok ijedten figyeltek fel a régen hallott hangokra. De nem sokat gondolkozhat-tak azon, hogy mi történt. Sorba állították őket és neki vezették a nádasoknak.

A város lakossága a falakra tödult. Onnan figyelték a nádas. Rövid ideig tűzfegyverek ro-pogását hallották, azután megint csend lett. Dél felé pedig, már véresen, megfogya kez-dtek visszazállingózni a zsoldosok. Haragosak voltak és igen szitkozódtak. A kurucokat szid-ták, akik rongyos, foszlott mentéjükben és rozsdás fringijaikkal is jobban verekedtek, mint ők s Forgács hadnagyot, aki katonáival együtt átpartolt a rongyosokhoz.

De a bor hamar befogta ocsmányi száju-kat. Hiszen a vár megvédő őket s a kassai ka-pitány is elindult töméntelen hadaival, golyó-spuskáival és ágyuival megsegítésükre. Linczer kapitány is borral gyógyította bosszúságát. De ma már csendesebb volt. Mogorván kopogott

— — — a Cékus uram vendégfogadójá-ban. Látszott, hogy fölötébb szűgyen! a csu-fos vereséget. De azért ivott becsülettel. Egészen részeg volt már, mikor jelentették, hogy a kurucok már a vár alatt csörtetik szablyáikat. És ott van közöttük Forgács had-nagy is.

A kapitány a részeg emberek ingerültsé-gével csapott az asztalra:

— Békét hagyjatok nekem!

— Kapitány úr, az egész ország részeg, ha a rongyosok támadni próbálnak, nincs aki fel-tartsa!

— Mit bánom én!

A hírnök megcsóválta a fejét, a tiszt po-dig tovább ivott. És mellét simogatni kezdte a szerelme.

Mindegyre a Juliska dereka után kapko-dott, de a lány kiköltött nehézkes karjai közül:

— Kapitány, — mondotta, — a kurucok tüzei már egybefolytak. Már csak egy nagy ör-tüz ég, de az itt, a vár előtt! Vigyázzon ma-gára.

A tiszt arca mégjobban elvörösödött, mikor ezt rikácsolta:

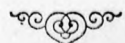
— Még fenyegetőzni mersz? Megcsapollak, te kigyó!

Sipja után kapott, de megtántorodott és behullott az asztal alá. A bor lefogta, nem en-gedte megmozdulni. Pedig kiúnt a kurucok már erősen döngöttek a kaput.

Nem állott ellent senki. A részeg zoldo-sok bambán nézték, mint vezet-i be Forgács vitéz a rongyosokat a várba. És mint gyúl ki a várókán a kurucok tüze.

Egy csapat rongyos Cékus uram korcsmá-ját kereste meg. Kelemen vitéz vezette őket. Félerregtük a részeg zoldos tisztet és bort kértek. Juliska pedig szinte repült a boldog-ságtól, amikor bort vitt megtért mátkájának.

Ezerhétzázharminadik években. S a ma-gyar föld felett a szellő bontani kezdte a fe-jedelem Szűzmáriás zászlaját.

Benke Judith

(Jókainé Laborfalvy Róza)

A nagyemlékű magyar költő-hercegnő életének legszomorúbb napjait Benke Judith hitvesi hűsége aranyozta be. Akihez láthatatlan, bűvös erő kötötte a költőt a sirdombon túl is!...

Tündöklő csillaga volt a Muzsák virágos templomának. Vadnay Károly szerint, az avasalji metropolis a magyar tragédiának hősnőjét adott Jókainéval.

Laborfalvi Róza hervadhatatlan művésze Déryné neve után van bejegyezve Magyarország színészet-történelmében. Atyja: Benke József, *Feszty Árpádné* szerint oszlopa volt a magyar kultúrának. Nemes családból származott. — Több nyelvet tudott s előbb a tanári pályára lépett. Shakespeare-rajongó lett s azután a tanári katedrát felcserélte a théatrummal. Kelemenék úttörő első társaságában, mint drámai színész és főrendező szerepelt két hosszú évtizeden át. Aztán visszament újból a katedrára.

Benke József, mint színész, házasságot kötött Rácz Zsuzsánna színésznővel. Tíz gyermekük született. Benke felesége elhalt, felesége után pedig egymásután a gyermekei. Az utolsó, mint jezsuita-növendék örült meg. Egyedül Judit leánya maradt életben, akit apja már tizenkét éves korában a maga kenyerre keresésére a világba bocsájtott. *Feszty* szerint Benke még egyszer megnősült — elvett egy parasztleányt. Azután második felesége is elköltözött. Benke pedig később, amikor től idején Miskolcra gyalogolt Bécsbe — hazajövet tudógyulladást kapott s ő is elköltözött az élők sorából.

Benke József, mint színigazgató is működött, mielőtt leányiskolai tanító lett. 1815-től 1820-ig pedig egy Miskolcon működő pesti társulatnál játszott. Ekkor vett búcsút a színészetől s Miskolcon leányiskolát nyitott, melynek ő volt az igazgatója. Nyugalombavonulása után Diósgyőrbe költözött s ott halt meg 1855 augusztus 15-én. Hamvait pedig behozták a miskolci mindszenti temetőbe. — (Halála után 27 év múlva: 1882-ben.)

Benke József sírjára — leánya Laborfalvy Róza egy díszes emlékkövet állított a következő sírfelirattal:

Itt nyugszik az Urban
Laborfalvi
BENKE JÓZSEF
tanár
Meghalt 1855 aug. 15-én
életének 76-ik évében.
Emlékét siratják
hálás leánya
Jókainé Róza
és
Dr. Huray Istvánné Jozefa.
Áldás hamvaira!

A miskolci színjátszó társaságunk Benke mindj vezértárgya volt. Az 1861-iki színházi leltározást Benke készítette el. 1819-ben pedig a kassai német vendégzereplők miskolci játéka ellen egyenesen vétőt mondott — a magyar színészet fejlődése érdekében. P. Török Damascenus conventualis miskolci minoritának 1818-ban Miskolcon a játékszínről kiadott nagy feltűnést keltő röpiratára is annak idején Benke József adatai érdemleges válasza, mert Szendre dr. megállapítása szerint az atyáskodó szerzetes vádjainak az élet néhány évvel több ugyancsak miskolci író: Benke József, a volt színész s az időszertani leányiskolai tanító iparkodott elhárítani a „Tudományos gyűjteményekben” kiadott és megírt bírálatában.

Benke Miskolcon akkor búcsúzott a Muzsától, mikor 1820-ban Miskolcon operaelőadások voltak és Kilenyi Dávid fényes ajánlata Dérynént is távozásra készítette az Avas-aljatól.

Benke székely szülőktől származott s Laborfalván született. Papanak készült, de törvénytiszgő magaviselete miatt kizárták s az első erdélyi színjátékosokhoz szegődött — vándorkomédiásnak.

Benke, mint normáliskolai tanító, Miskolcon 1832-ben röpiratban sürgeti Miskolc után a pesti nemzeti játékszín felállítását. A magyar színműrodalomnak is lelkes munkása volt. Eredeti színdarabot azonban keveset írt, mert több színjátékot inkább magyarsított, vagy átfordított, azonkívül ifjúsági meséket írt.

Benke József Miskolcon a Kun József- és a Hunyadi ucca találkozásánál lakott egy ma nem létező öreg házában. Itt született a legjelesebb magyar drámai színművésznő. (1817. április 8.) A mindszenti plébánián keresztelték: április 20-án s Palóczy László volt a keresztapja. Döbrentei Gábor a kis Benke Juditot a Muzsa szolgálatába állította s Déryné elragadtatással beszélt a kis színésznövendékről. Kántorné dajkálta a Muzsa berkeiben s azután a kis Judit lett Kántorné utóda. — Az 1837-es években Egressyvel járt Miskolcon, 1857-ben pedig Latabár alatt szerepelt a miskolci második új színház ünnepélyes megnyitásán. Utóljára is Miskolcon lépett színpadra (1883.) s ugyanekkor érte meg ötvenéves jubileumát és királyi kitüntetését. — A „földön járó csillag” — ahogy Jókai nevezte — a költőkirály kíséretében jött le szülőföldjére, ahol az aranytollú költő: Lévy József köszöntötte.

Benke József Döbrentei inspirálására Kántornéhoz vitte egyetlen, 12 éves leánygyermekét: Juditot. Kántorné nevelésében részesült és megtanulta a legegységibb házidolgokat.

Feszty Árpádné szerint — Jókai órák-hosszat beszélt róla átszellemült arc-

cal, aki neki „Istennő és Magyarország szépsége volt”.

Laborfalvy Rózát, — kinek ezen művészi nevet Kántorné adta — megítélték, hogy a városligetben lovagolt. Szígligetjével, Lendvaynéval és Prielle Kornéliával barátkozott. A tudásvágy és a dicsőség volt a szomszja s nem vágyott másért, csak a tiszteletért.

Feszty emlékiratai szerint sorsa a forradalomban összehozta Jókaival, akinek a felesége lett. Jókai ezen házasságát Petőfi is ellenezte, mert Laborfalvy Rózát öregnek tartotta Jókaihoz.

— Mennyi dicsőség, ünnepeltetés, szerencse részese lett! Férje a legnagyobb költő, — írja *Feszty* — minden kívánságát teljesítette, szerették egymást és mégis, talán sohasem volt boldog. Nem tudott az lenni, se mást azzá tenni, otthont teremteni. Tragédia volt.

Laborfalvy Rózát legkedvesebb emléke Lendvay Mártonhoz fűzte. Aki iránt — *Feszty* szerint — óriási szerelemben élte ki magát, a Lendvay csak rövid ideig viszonozta.

A Jókai-családnak különben összeütközés köve volt egy sápadt, szegény, fiatal leány... Petőfi is erre céltett, hogy várjon Jókai pár évig és vegye el a lányát... Aki Laborfalvy Róza nem engedett az deszkákra, akit inkább apácaéletre kényszerített. Mikor meghalt a 24 éves leányzó, csak egy „bizonyos arckép” hirdette emléket a falon — a Jókai házban. — Nem szólt róla több senki.

Laborfalvy Rózából később pedig mintaasszony lett. — Amint *Feszty* írja — Jókaiól nem lett volna Jókai Laborfalvy Róza nélkül, aki többször szüggérta beteg, fáradt férjét az energiájával.

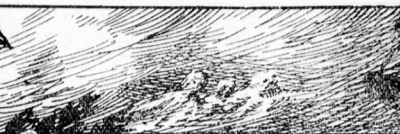
Házasságuk alatt az is megtörtént, hogy Jókai egy 18 éves fiatal leány iránt szerelemre gyuladt s már válásról gondolkozott. A felhő azonban elsimult.

Jókai a negyvennyolcas időkben a lángelkű szabadsághősökkel együtt szerepelt s 1849 októben 6-án ő rá is ki volt mondva a halálos ítélet. Elbujdosott a Bükkben — Tardonára s Laborfalvy Rózát Pesten hagyta.

Mikor pedig Laborfalvy Róza a mártírok hulláját tolokocsin vinni látta, Jókaira gondolt — és megöszült a haja.

Toth Kálmán.

A nyomorék

Írta: Kiss János.

I.

Emberhez illik, felszáll a pótkocsira. Csakugyan szerencsésen el is kísérte Ellyt egész hazáig — de titokban.

II.

Fennt állt Elly a Ferdinánd-hídon és betenézett a távoli vöröslő alkonyatba. A hid alatt vonatok fűtyültek és tolatnak nagy pöfékeléssel, néha egy-egy kavics élesen csiszordult meg kerekek alatt. Elly messze-messze nézett, de azt sem tudta hova, mert gondolatai távol vittek őt ettől a helytől. Eszébe jutott a tegnapi esti kaland és szinte sajnálkozott magában, hogy nem ösmerkedett meg a jökepi fiatalemberrel.

Lassú léptekkel sétált le a hídról. Leant az utcán már majdnem sötét volt, s a lámpagyújtogató hosszú botjával gyújtogatta a gázlámpákat. Autók robotgattak, villamosok csilingeltek, az emberek rohantak és Ellyt is magával vitte ez a rohanás.

A sarkon nyomorék, katonaruhába öltözött idegsokkok rokkant állott. Katonasapkás feje folyton mozgott, mintha csóválná, mintha szörnyülködne azon, hogy ilyen nyomorúság is megeshetik valakivel.

Piros tölzött autó robotgott elő örült, verefagyasztó, bugással és szegény nyomorék katonára még jobban megijedt és botra támaszkodva teste úgy remegett, mint a nádszál a szélben.

Az emberek réá sem néztek, pedig úgy látszott, mintha szeretné, ha átvezetnék ezen a tumultuson. Azonban ő sem szólított meg senkit, hanem mintha egy bizonyos személyre várt volna, aki átfogja őt vezetni.

Csakugyan amint meglátta Ellyt, felragyogott a szeme és alázatosan szólítja meg:

— Drága kisasszonykám, vezessen át az átjárón, szegény nyomorék katonára vagyok, kitért rajtam megint az az átkos roham, nem tudok átmenni.

Elly megsajnálta:

— Nagyon szívesen, várjon csak, megfogom a balkarját.

És czezz Elly kezdte vezetni az átjárón és nem is vette észre, hogy a tegnapszi fiatalember is ott van mindenhol a nyomunkban.

Mikor átérték, a katonára hálálkodni kezdett:

— Isten áldja meg drága kisasszony, itt van ebben a házban a lakásom az udvarban, az Isten is megáldaná, ha még odáig elvezetne.

Elly kissé különösnek találta a kérést:

— Na jól van, gyerünk csak tovább. És azaz vezette tovább a reszkető nyomorékot a piszkos kapu alatt, furcsa ellentétet alkotott a nyomorék ember és ez a virulék, üde, dőlécek leány.

Miklós is kissé csodálkozva követte őket tovább és azt gondolta magában, majd ha Elly kijön a kapu alól, ő köszön és hozzá szegődik, mintha csak véletlenül találkozott volna. Kíváncsian ment előre és benézett a ház udvarába.

Itt vagyunk — szólalt meg most a katonára és kulcsot vett elő zsebéből, a keze, hogy ne látszólt bele a zárba.

Elly kinyitotta az ajtót. És ekkor érezte,

hogy villámgyorsan hátulról valaki karonragasztja és belöki a szobába, majd az ajtó zárja csavart mögötte.

Miklós mikor benézett az udvarba, hirtelen meglátta ezt a jelenetet és mint egy örült rohant előre az ajtó elé, de már elkéselt.

Ellyt, mikor berepült a szobába irtó rémület érzés szállta meg és hirtelen hátraugrott. Ott állott előtte a nyomorék kaona, kiegyenesedve, reszketés nélkül, erőteljesen és miközben kezeit széttárta az ajtón, reá mosolygott a leányra.

Az ajtón borzasztó dörömbölés hallatszott:

Azonnal nyissa ki — ordította kívülről egy férőhang.

Elly már se látott, se hallott, kábultan állott, kiszolgáltatva a gonosztevő kényének, aki már Isten tudja hány leányt kerített már így a hálójába.

A katonára egy pár széklet és asztalt tolt az ajtó elé, közben iszonyúan káromkodott, majd újra mosolygóra fordult Elly felé.

Kisasszonykám most meghálalom a magam módján a szíves támogatását — mondta rémes mosollyal.

Elly mintha kijézanodott volna irtózáttal kiált felé:

— Mit csinált nyomorult, miért tart itt engem.

— Ó, semmit, csak egy fél órácskáról van szó anygalkám. Erresszen el . . . Segítség! . . . Segítség! . . .

Gazember nyisd ki az ajtót, rád töretem — üvöltötte kinnt a férőhang — és egyszersmind nagy ütések zuhantak rá a recsegő, ropogó ajtóra.

Elly rémülten küzdött a katonára ölélése ellen, de ez mindjobban magához szorította és megakart csókolni, húzva őt magával a sarkban álló szennyes ágy felé.

Erresszen el nyomorult — rikoltzott tovább Elly és közben mivel a katonára a bütykös kezét szájára tapasztotta, azt iszonyúan megharapta.

A katonában irtó, állatias düh csapott fel és a szerencsétlen leányt iszonyúan homlokára sújtotta.

Nesze te . . . — lihegte — és azután üveges szemmel bámult a földön vergődő Ellyre.

Elly ettől kezdve már csak homályosan látta a gyorsan pergő eseményeket.

Az ajtó hatalmas recsenésével szakadt be, a hasadékból több férfi látszott, legelő a tegnapi esti megmentője: Miklós.

A katonára revolvert húzott elő.

Ah hát te vagy az úrficskám — ordította gyúnyosan és zsebéből előhúzott revolverét lövése emelte.

Elly kiáltani akart: Vigyázzon. De egy hang sem jött ki torkán.

Nagy kavarodás és ordítás támadt 3 vagy 4 lövés dördült, két férfi is fetengett a földön véreben. És azután tovább már nem látott Elly semmit.

Elly akkor találkozott először Miklóssal, amikor este 9 óra tájban egy házi bálszeru uszonnáról ment hazafelé, a sötét Kőlarago utcán. Csak a körútig akart gyalog menni és ott villamosra szállni, hogy haza jusson a Podmaniczky utcába.

Szép tavaszi este volt. A lenge szellő végig fujdogált az utcán, besurrant még a kapuk alá is, magával hordozva valami kimondhatatlan illatot, vagy talán csak könnyebb levegőt, amit az emberek úgy hívnak, hogy „tavasszal van valami a levegőben.” Az utca kihalt volt, de már régtől kopogott egy pár férfiláb Elly nyomában.

Elly nem is nézett hátra, csak sietett előre ki a körút felé, de hirtelen megtorpant. A sarki kocsmából egy töpörödött, részeg hordár tántorgott ki az utcára és hirtelen megállott, már amennyire tudott egyenesen állani. Elly előtt. Elly is kénytelen volt megállani.

Borgözös lehelletet a fiatal leány arcába fújva bőfögte ki:

— Szép kisasszony, hadd nézzem meg az arcát — és már nyult is Elly felé, hogy megcsipje az állát.

— Ne nyúljon hozzám — kiáltott Elly irtózáttal — részeg gazember, hagyjon békében, mert rendőrtér kiáltok.

El akart futni, de a deliriosus hordár ott ingadozott előtte, hol jobbra, hol balra tántorgva és az útját mindig elálta. Mindez egy épercet sem vett igénybe, de az elég volt arra, hogy a mögöttük jövő férfi utól érje őket.

— Álljon csak félre, barátom — szólalt meg egy férőhang a hordár mellett.

A részeg üvölteni kezdett és fenyegetve mutatta ökleit a férfi felé:

— Barátja a kutyának, mit avatkozik bele a dolgomba.

Azonban a férfi nem felelt, hanem megragadta a hordár vállát és a fal mellé pendített. Alkozódva és káromkodva csúszott le a fal aljába a nyomorult alak.

Lágy hangon és meghajta magát szólalt meg a férfi:

— Kisasszony, folytathatja az útját, na tetszik.

— Köszönöm, hogy segítségemre sietett.

És Elly csak most nézte meg jobban a fiatalembert. Szép nyulánk alak volt, kellemes vonású arccal, elegánsan öltözve.

Kedves Nagyság, ha megengedi, hazakitérem, hogy ne érhessek ilyen maleurók.

— Köszönöm, de itt vagyunk az állomásnál és én villamosra ülök.

— Nagyon szép az este, kár villamosra ülni — kérlelte a fiatalember Ellyt.

— Nem — intézte el határozottan Elly, aki nem szeretne az utcai ismeretségeket még kapuzárás előtt otthon akarok lenni. Isten önnel még egyszer, köszönöm a segítségért.

— Oh, nincsen mit, kezeit csókolom, Elly felszállt a villamosra, de azt már nem látta, hogy Miklós is, mint egy jólnevelt pesti fiatal-

III.

A hús reggeli levegő beözönlött a Hűvös-völgyi szanatórium tárt ablakán. Ott fekszik immár két hete Elly, eleinte súlyos beteg, de most már lábadozó felében.

Elly most ebredt fel, gyönyörű aranyszínű haja szétterült a párnákon, áttetsző fehér arca is olyan szép volt, hogy talán még most szobá- nek látszott, mint mikor először találkozott vele.

Miklós, igen, dr. Pál Miklós, minden nap ilyen tájban meglátogatja őt és Elly magában számitgatja, vajjon mikor jön már?

Biztosan most száll fel a villamosra és robotg ki a Hűvös-völgy felé.

Kis idő múlva gondolja magában, most érkezett meg a végállomásra és jön fel a szanatórium felé.

De hirtelen nyílik az ajtó és Elly felta-

maszkodik az ágyában. Az ajtón belép Miklós elegánsan, frissen, nagy rózsacsokorral a kezében. Odalép az ágyhoz és kezét csókolja Ellynek.

— Kezeidet csókolom Ellykám, hogy érzed magad?

— Most már egészen jól Gyönyörű nap van, úgy vágyom lemenni a parkba és színi a jó levegőt.

— Elég erősnék érzed magad drágám?

— Őh persze, hiszen már egészen ellaposodom ebben a sok fekvésben.

— Hát akkor öltözz fel kicsim gyorsan, beküldöm a szobalányt, Miklós távozik.

Elly hamar felöltözik, de bizony nagyon támoely és ilyenkor mindig nagyot nyílik a fejébe. Miklós újra bejön, hogy letámoegassa Ellyt.

— Oh de gyöngye vagy még — nevt Miklós és nem tudja megállni, hogy csókot se-

nyomjon a leány aranyphés nyakszirtjére.

Hát így támogatsz? — kerdezi Elly is kacagva és lesétálnak a gyönyörű parkba. Egy-más mellé fekszenek a nyugágyban és Elly egy darabig szótlan marad.

— Te — kiált fel hirtelen — hogy lehet hogy azon a napon te olyan hirtelen ott tettem a segítségemre.

Miklós mentegetődik.

Véletlenül arra jártam és azonnal megismertelek, hogy te vagy, a múlt heti szép ismeretlen. Láttam, hogy bemész a kapu alá azzal a gazemberrel és önkéntelenül is utánad eredtem; kívülről láttam azt a jelenetet. A házmaster és még két ferfi siettek segítségemre és azután a többit már tudod. Két embert súlyosan megsebesített az a barom és eszem is majdnem agyonlött.

Oh szegény fiacskám a szívem megszakadt volna — és azzal magához öleli Miklós fejét.

Peter Tausend, a híres író

Irta: Zoltán Vilmos.

A háború első évében a lapkiadók az általános üzleti bizonytalanság miatt kissé meg voltak rémülve s honorárium dolgában siettek életbeléptetni az úgynevezett „háborús menetrend“-et. Ez abban állt, hogy a tárca-novellákért járó s akkor szokásos negyven-ötven koronányi tiszteletdíjat húsz-harminc koronára redukálták.

Valamennyien túltett azonban egy azóta megszűnt szépirodalmi lap kiadója, aki az írók körében tüneményes népszerűtlenségnek örvendett, mivel valósággal nyúzta őket. Őt és tíz koronát fizetett egy-egy közleményért, versekért kettő-hármat s nagy író, de még nagyobb stratégia volt az, aki ki tudott belőle húzni tizenöt koronát. Tudnia kellett mindenkéltől azt, hogy a „szerkesztő úr“, aki valamikor kereskedősegéd volt, az irodalom dolgában teljesen járatlan, s bármily képtelenséget — csak mennél nagyobb legyen — el lehet vele hitetni.

Epp ezért rendszerint ilyenekkel állítottak be hozzá:

— Hoztam egy novellát. Ez meg fogja nyerni a Marcibányi-nagyjutalmat. Már intézkedtem.

— Itt van egy nagyszerű vers. Calderon fogja lefordítani franciára, aztán megjelenik a Manchester Guardianban.

— Ez az elbeszélés első díjat nyert a kalkuttai akadémián, ahol a Nobel-díjat osztogatják. Azt hiszem, szerkesztő úr meg fogja ragadni az alkalmat, hogy magyarul elsőnek közölhesse...

Ehhez a derék szerkesztő-kiadóhoz beállított egy délután egy jövevű írónk. Novellafordítást hozott. „A jün-nani sárkány“-t, melyet Pierre Mille, az ismert francia novellista írt s melynek érdekfeszítő tárgya röviden az volt, hogy valahol Kínában egy magas hegy tete-

jén francia mérnökök hatalmas forrást fedeztek fel, melynek erejét gépüzemek hajítására akarják felhasználni. A vízi erőmű, melyet kulik százai építenek, már csaknem kész, mikor a babonás kínaiak, akik attól félnek, hogy a vizeket örző sárkány megharagszik a háborgatás miatt, szétrombolják az erőművet, miből óriási katasztrófa keletkezik, mert a felszabadult víztömeg magával sodorja a mélységbe a mérnököket és kulik egyaránt.

Mikor az író belépett a szerkesztő szobájába, melyben néhány előtte ismeretlen úr tartózkodott, a szerkesztő felugrott s kezét védőleg maga elé tartva, siránkozó hangon felkiáltott:

— Már megint! Ma nem veszek több kéziratot. Epp az előbb volt itt a Peterdi Andor és megnyúzott. Vettem tőle két verset...

— De szerkesztő úr — szólt elpirulva a neves író, akit bosszantott, hogy masok előtt rápírtanak — én valami különlegességet hoztam. Egy szép francia novellát.

— Franciát? — vágott a szabába a szerkesztő. — Hát nem tudja, hogy a franciákkal háborúban vagyunk? Csak nem közölök francia novellát. Különbön mutassa.

Az író átnyújtotta a kéziratot.

— „A jün-nani sárkány“. Irta: Pierre Mille.

Csakugyan francia. De ki az a Pierre Mille? Sohasem hallottam a nevét.

— Az egyike a legjobb francia novellairóknak.

— Nekem mondja? Az egy tehetségtelen kezdő! De különben is francia dolgot nem közölök. Még ha németet hozott volna. A németek barátaink és szövetségeseink. Azt megvettem volna,

— Topp! — szólt az író, kinek e pillanatban valami ötlete támadt. — Tudja mit, szerkesztő úr, hozok én önnek egy jó német novellát. Ezt meg adja vissza.

A szerkesztő, akit bosszantott, hogy elsőltá magát, kénytelen-kelletlen ráállt. Az író hazament és otthon az volt az első dolga, hogy a kéziratából szép gondosan kivakarta a címet, papírvágó kése csontnyelével szépen elsimította a vakarást és ezt írta helyébe: „A vizek szelleme. Irta: Peter Tausend.“) Egyebekben egy betűt sem változtatott a kézirat s még a francia személyneveket is meghagyta.

Másnap beállított a szerkesztőhöz.

— Jó napot, szerkesztő úr! Itt a német novella!

A szerkesztő átvette a kéziratot, megnézte a címet, aztán nem várt nyájassággal így szólt:

— Na látja, ezt már szerelem! Ez egy becsületes német novella, nem olyan pikáns malacság, amilyeneket a franciák írnak. Aztán Peter Tausend! Az egy nagy író! Nekem a legkedvesebb íróm. Csak a múlt héten olvastam egy regényét német eredetiben. Na és mit adjak önnek ezért?

Az író habozott.

— Hát... talán... talán a szokásos tizenöt korona nem lesz sok...

— Tudja mit? Húszat adok! — szólt a szerkesztő önzertes nagylelkűséggel és már szedte is elő a zsebből a pénztárcáját.

A legközelebbi számban megjelent a novella. Olvasható az illető folyóirat 1914-es évfolyamában.

*) A „Pierre Mille“ szó szerinti fordítása.

Hejnye, kedvesem

írta Paulini Béla

Rinaldó ifjusága

A rétet, mely ott kellemeteskedik a szérüskert megett, bizonyára azért nevezték el Selyemrétnek, mert csillogó pázsítja, mint szelíd selyem simul szülőjének, az anyaföldnek kebelére.

A réten, köröskörül, sárga asztaatok gubbasztanak, várják sorsuk beteltét: mikor áll eléjük a cséplőgép, hogy éhes dobjalva nagy gyorsan falja fel — kévenként — az egész asztaogot.

A nap már elleküdt a domb mögött, aludni ment, megszürrül a fű zöldje és az asztaog aránya, a gőzgép utolsók szusszant, mára vége is a munkának.

János, a gondos masiniszta — ki legénykorában, mint egyszerű béres, ökröket csaléhajszolt, hogy több nagy tudományosságra tegyen szert, kitanulja Pestnek városában az ilyenfajta gőzmasina minden csinját-binját — megtörülgeti a gőzgép izzadt hátát, dugattyúit, csapágyait friss olajjal itatja meg s kerekeken járó házikójába tér.

— Valami kis döglött húst ettem — mondja utóbb, amikor újra megjelenik a kerekeken járó falház aajtájában s elégedetten törülgeti a bajuszát. Mert valóban döglött állat húsát ette vacsorára: vajjon nem döglött-e meg a télen a sertés, melynek húsából készül a szárazkolbász? Persze, hogy megdöglött szegény, ha leszűrták.

Akkor már csillagos az ég.

— Na, hát meséjjen valami kacsafantost, János bácsi — üti fel a fejét egy legény a fűből.

— Azt, azt, a Rinaldót . . . — helyesel a lajtos.

János sercint egyet, aztán kezdi:

— Hát úgy született kérem, az a kis peckó, hogy vót egyszer egy öreg hajóskapitány. Hanem az öreg hajóskapitány elfelejtett rendes időben megházasodni. Vagyis jó öreges vót, amikor szerencsétlenségére elvett egy fiatal leányt. Hát ahogy elvette, mindjárt be is költetett neki rukkónyi a hajójával, mert kitört a tengeri háboru. No, jól van, hát kitört és eltartott egy évig.

Valami repülő állat suhant át a fejünk felett, csillagok alatt. Alighanem denevér . . .

— Egy esztendő mulva hazajön a kapitány, hát egy kis gyerek ridogál az ágy sarkában. „Ki gyereke ridogál ott?” „Hát a mienk.” „De az enyim nem, én el nem fogodom”. „No, jól van — mondja a menyecske — má csak megvallom, kinn sétálgattam a télen a Duna szélibe, nagy vót a havazás, osztán egyszerre csak nagy hópóhóly esik elélem, hát az vót ez a gyerek”. „Hát csak kizsúdsz el a gyereket jó hosszú útra, mert elviszem” — monta a hajóskapitány. Sír, rítt az asszony, de aztán csak kettétörött egy ezüstgyűrűt, annak a felit rákötötte a gyerek nyakára.

— A fél ezüstgyűrűt . . .

— Persze . . . Aztán fogta az öreg Rinaldó a csecsemőt, elindult véle. No, jól van, mentek, mendégéltek. Talán a hetedik mevében lakott egy gazdaember, ahhoz vitte. Sok pizt adott a gazdának a gyerek mellé, de azt is meghagyta neki, hogy jól gondyát vessejje ám, vagyis, ha abba a korba kerül, küggye uskolába, no, jól van. Azzal hazament. „Hát tette a gyereket?” — kérdezte a felesége. „Na, látom, mégse hazutáltál” így a kapitány, „mer azért, hogy csakugyan hóbul való vót a gyerek. Mer amint mentünk, nagyon süttött a nap, aztán egyszer csak elővadt a gyerek”.

— Hát ez csakugyan kacsafantós — véli a lajtos és tömködi a pipát. Valahol messze bagoly huhog.

— No, ahogy nyótt, nyótt a gyerek, a gazdaember felesége csak aszonta az urának, „de most már adjuk ám uskolába azt a gyereket.” „Nem adom én...”, mondta a gazda, „minek köccsük a pizt palatáblára, irkára, óvasókönyvre, ezér az idegeny gyereker, minek?” De csak, de csak, addig óbégatott az asszony, beadta a gazda a kis Rinaldót az uskolába, no, jól van. Hát a gyerek csintalan vót, az igaz, egyszer fejbeverte a harangozót a gyertyagyújtogató bottal, örít is a gazda, na „ügy-e montam, nem való ez uskolába, ki vele hát a hegyre, örizzen kecskét.”

A fűben apró méces gyullt ki: szentjánosbogárka ütött tanyát.

— No, az erdőbe sok vót a rabló, de a Rinaldó gyerek meg nem ijedt túllük. Ha valamelyik el akart rabuni egy kecskét, csak odaszólt a gyerek a kutyanak, „Bodri te, vízszik má, hegyibe.” Nagyon tetszett is ez a rablóknak, vagyis hogy ilyen bátor a gyerek . . .

János, két kézre kapva a fakannát, ivott egyet. S nagyon sok csillag ül már az égen s mintha valamennyi kíváncsian figyelne Jánosra.

— Egyszer meg ippen délután vót, csak látják ám a rablók, hogy valami kapitány lovogál át az erdőn. No, neki iramodnak a rablók, hogy majd megkoppaszttják az uraságot. Hanem a kis Rinaldó csak elibük állott „majd inkább én...” „Jó napot!...” „Jó napot!” „Há mén?” „Valami gazdaembert keresek és ezt meg ezt.” „Mit akarhat ez a kapitány az én apámtul?” Mert a Rinaldó gyerek nevelőapját kereste a kapitány, aki nem vót senki más, mint maga az öreg Rinaldó, de persze meg nem ismerte egymást öreg, meg gyerekek, mer azér, hogy ippen tizenhócc esztendővel azeölt látták egymást utójára. „Na, jól van, maj megmutatom!” És nem üti agyon a gyerek az öregot, hanem vezeti a gazdához.

Nótázni kezd egy prücsök, hanem ez sem zavarja Jánost.

— A kapitány bement a konyhába, a gyerek be a szobába, elbujt az ágy alá, onnadj hallgatódzott. Hallgatódzott, hallgatódzott, hajja ám, hogy a kapitány kezdi perváni a gazdát „attam nektek nagy csomó pizt, nem attátok uskolába a gyereket.” „De attuk, csak kivettük.” No, megint jó csomó pizt adott a hajóskapitány a gazdának, de leikire kötötte, hogy ne örizzessen kecskét a gyerekekkel. Azzal fölül a lóra, alomars!

— Elment?

— El . . . Sebes vágatást. Hanem a gyerek is, elő az ágy alul . . . de iszen gazda, te nem is vagy az apám, mégis kecskét örizztecc te énvalem?” Azzal csak fogta ám a kis Rinaldó a székot, neki a gazdának, na, ellazsnakuta jól, azzal ki az erdőbe. Oda a rablókhoz. „Mégzúnt a pásztorkodás!” kiáltotta oda nekik „én is beallok rablónak, vihettük már a kecskéket lakodalmi díjul.” jól van, de egypár gyakorlatot köll még csinányi!” monták a rablók „hugyan tud vígezni a rablókötélességet, az a fő.” Hát oan jól csinnyáta, hogy megválasztották vezérnek.

— Hejnye!

— Na, hát emberek, most pediglen az lesz az első dollog, hogy megdorgáljuk azt a gonosz nevelőapámat! De meg is dorgáták ám csakhamar, összekötözték a kezit, meggyújtották a házát, bele a tűzbe a gazdát. Hanem a feleségit ne bántották, azt megölette, megcsókóta a Rinaldó gyerek „ez jó vót én hozzám, de most azért elváunk örökre, mer rablóvezér lettem én máma.”

— De minek is bántotta vóna.
 — Egen... „Hanem, te, Annuska, te gyűssz velem”, mondta Rinaldó a gazda leányának, aki nagyon szip leány vót, szerette is a leginke. Rinaldótul nem is hit a leány, mert azt ösmerte, hanem a többi százötven rablótul fit, mer azokat nem ösmerte szeginy. De azér csak vitték, Maj meg szokja a rabló illetet az is, no, nem szokta meg, meghott ijettibe.

— Ésszóval kampec neki — nevetett a lajtos a füben.
 — De a mesének is mára — bólintott János.
 — Nagyon szip vót — hálalkodott a lajtos.
 — Igazi kacafántos! — toldotta meg egy kocsis a szót.
 — No, köszönjük is János bácsi — illedelmeskedett az egész hallgatóság.
 — Lesz mese hónap is?
 — Csakis lesz... Hónap pediglen az gyün, hogyan folytatta Rinaldó, micsoda tréfákat tudott véghölvinni rablóvezér korába. Mer tudott öleget.
 De János is tud öleget, csakugyan az össze Rinaldó-

tudományok tudora és ötven esztendő alatt csak összemesél az ember egynehány Rinaldóra valót, de össze ám; es-ténként, amikor elfeküdt a nap a domb mögött s kigyultak a csillagok, meg a szentjánosbogár...

A legény elnyult a füben.
 — Csak ezek a haszontalan firgek ne vónának — kapott most tarkójához János. — Mer ezek rosszabbak, mint maga Rinaldó...

„Szunyogok”, „kacafántoskodtak” János füle körül.
 Hanem a szentjánosbogár is eloltotta a lámpást. Vagy elballagott, hogy a prücsöknek világítson: jobban lássa a kótát, ahogy muzsikál. Mert a prücsök még egyre muzsikál.

Hagy muzsikáljon a bumfordi, akár hajnalig; János semmiképp sem törődik véle.

— No, jockakát agyon az Isten emberek.

— Jockakát...

— Agyon az Isten.

Es János bemén a kerekas házikóba.

A kuttyája eliszkol, nyulászni.

Pesztonka királykisasszony

Ugy történt, mint a mesében.
 ... Tündérnek, királykisasszonynak született, de a sors mostohán bánt vele: Pesztonka lett belőle. Az Élet számozott, hajszolt, mellőzött, agyongyötört pesztonkájá.

Várt szegény Pesztonka és álmodozott. Várt a mesebeli királyfira, aki egyszer csak aranyos-üveges hintóban eljön érte és elröpíti őt messzi-messzi égi fényes várkastélyba.

Várt szegény Pesztonka. Várt. Teltek, multak az évek, de a mesebeli királyfi csak váratott magára. Csak nem jött.

Szegény Pesztonka már-már kezdett belenyugodni sorsába, amikor egyszer csak hirtelen vihar kerekedett.

Mesebeli vihar volt; egyedül Pesztonka körül tombolt. Más észre sem vette. De Pesztonka egyszerre csak érezte, hogy a vihar magával ragadja, szárnyaira kapja és viszi őt a magasba; ismeretlen régiókba, csodás új világokba, amilyenekről azelőtt álmodni sem tudott.

... Tündérmezőket látott: teleszóva illatozó, beszélő, éneklő virágokkal, amelyek fölött szikrázva táncolt az aranygémántos napsugár.

És a virágok milliói fölött himporos szárnyú, hamvaslila nagy pillangók kergetőztek, melyeknek tündérfejük volt.

... Zenét hallott: égi csengettyük tündér muzsikáját; agyali zenekarok álcmbaringtató csodás melódiáját, melynek ütemére lilafátyolos tündérlányok táncolták rímekbe csendülő tavaszi táncukat.

És látta az Élet szépségét; látta a boldogság delibábját; látta a jószág hullámvásását és érezte a szerelem magasztosságát és költészetét.

A vihar ragadta tovább.
 Lenézett a földre és a Föld fölött vergődő fehér szárnyak felhős erdejét látta.

— Mi az ott? — kérdezte bámulva Pesztonka — és a vergődő fehér szárnyak felhős erdejére mutatott.

— Ezek — bűgött titokzatosan a Vihar — földi nők lelkei, akik hattyú alakban szállnak a Szenvedélyek és Vágyódások Szigete felé.

— De hiszen — szólt csodálkozva Pesztonka — valamennyinek libaszárnya van...

— Úgy van — zengett ércesen a vihar — a földi nők majdnem valamennyien libaszárnyakon repülnek — hattyúalakban is...

— És én — kérdezte szorongva Pesztonka — én is hattyú vagyok?

— Hattyú vagy — süstörgött a vihar. — Te vagy a legszebb hattyú; a legkecsesebb, a legszebb, a legfehérebb... De clykor fekete hattyú is vagy, ha Te úgy akarsz. És ilyenkor Te vagy a legszebb feketehattyú...

— És... és — kérdezte szeptegve Pesztonka — én is libaszárnyakon repülök?

— Nem! — viharzott diadalmasan a vihar — Te: az én szárnyaimon repülsz.

Repültek tovább éteri magasságokba. Már ott voltak, ahol a Mindenség szívének napja szögázik; ahol a Szférák örök teremő sokában ölelkeznek össze; ahol a szomjas emberi lélek elmerül a földöntúli boldogság és gyönyörűség mennyei tengerében.

— Célnál vagyunk! — akarta diadalittasan zenéni a vihar...

— Vissza — vissza a Földre — esdekelt elhaló hangon Pesztonka.

— Mért kívánkozol vissza? — duruzsoltla megdöbbenve a Vihar.

— Szédülök — nyögött Pesztonka — mert a Szférák magassága nem nekem való...

— Megszokod — dörgött rá haragosan a vihar.

— Nem hallok! Mert az isteni orchester, amelynek ezernyi billentyűjén láthatatlan angyalkezek játszanak, nem az én füleimnek való...

— Játszál te is rajta — próbált enyvelgni a Vihar, — akkor a Szférák zenéje még tökéletesebb lesz...

— Nem látok!... A földöntúli fény és ragyogás teljesen elkápráztatott... Olyan vagyok a ragyogás és fényesség sugárzó közpcntjában, mint a vakpincébe tévedt árnyék...

— Akkor nem vagy pesztonkaruhás királykisasszony — zizegett félelmetesen a Vihar. — Akkor valódi Pesztonka vagy...

— Csak vissza — vissza — esdekelt elhalón Pesztonka, mert ez a tisztult, éteri világ idegen nekem...

... A vihar ujra karjaiba kapta Pesztonkát és elkezdett visszafelé örvényleni.

Gyorsan, mint a villámlás tüntek el a mennyei tájak és mintha csak álom lett volna minden: néhány villanas után már a tikkadt és szennyes földi légkörbe érték vissza...

— Itt mégis csak jobban érzem magam — sóhajtott boldogan Pesztonka. Ez a világ mégis csak inkább az én világom...

A vihar fájdalmasan bűgött, örvénylett és drága terhét óvatosan, dajkáló szeretettel visszahelyezte a Földre, a porba...

A vihar ezután még sokáig csapongott és örvénylő fájdalmába ronggya tépte a fellegeket, melyek eltakarták előtte az Éget és a csillagokat...

Majd házakat döntött össze és százados fákat tépett ki tövestől, míg végre megnyugodott és visszaszárnyalt a neki való éteri magasságokba.

— De Pesztonkát nem ragadta magával többé soha!

— — — — —
 A Vihar a költő lelke volt!...

— — — — —
 De ki volt Pesztonka?!

— — — — —
 (sz. I.)

Feladatot teljesít és lelkes magyar-
ságáról tesz tanúságot, aki a
„Nemzet”-nek híveket szerez.

A HÉT KÖLTÉSZETE

SZIVEK HARCA

„Kél és száll a szív viharja,
Mint a tenger árja...”

VIHARZÁSOK.

BELSŐ VILLÁMLÁSOK.

A sok fájás, mely lelkemben rekedt:
Most felhő gyanánt száll fejem felett.
E felhő most a lelkem — mindenem;
Búm, öröm és talán — Istenem...
E felleg nem tűnik el nyomtalan;
E fellegnek sok, nagy viharja van...
A mult kárpítja sokszor megreped
És haragvóra gyújtja lelkemet.
S felgyúlt lelkem villámlik, menydörög:
Éltem egén ekhözva dübörög,
Vagy elfáradva: földre záporoz
S a szomjas földön áradást okoz...
Így születnek meg gyakran verseim,
Könnyzáporos fájdalmas rimeim;
Villámló-dörög költőharagom:
Tetemre hívó gyújtó bánatom!

TÉPELŐDÉS.

Az óra immár este hatra jár:
Szalad, rohan a vén Időbatár.
Déli háromtól szólan itt ülök,
Mert egy asszonynak írni készülök.
Fáradt vagyok még nyulni toll után —
Megrettenek: — mi lesz majd azután:
Ha menydörögve csattan egy lakat:
És lelkem zárja újra felszakad:
Ha sorsom elzár, titkos, mélytől
A sok rém újra mind előkerül...?

Asszonyom nos: mily hangon írjak Önnek?
Vad szárnyalással vagy hangján bús közöny-
nek?

Gyűlöljem Önt vagy megvetéssel sújtsam?
Vagy ajkán újra hódolásra nyújtsam?
Legyek kóborló, zordon, vad lovag?
Vagy legyek kedves, gyöngéd, olvatag?
Vagy emmagammal kárhozatba döntsem
És bűneit vad, zagyva rímbe költsem...?

A lelkemben most két érzés csatázik:
Még nem tudom, hogy úrrá melyik válik?
Megírjam-e hogy Ön... Ön... mily bukkott?
Hogy érenyével tenni mit szokott?
— Vagy eltakarni élte sok-sok árnyát:
Önre terítsem lelkem szent palástját...?
— Döntöttem már. Mit teszlek: tudom:
Lelkét így is, úgyis... megalkotom!
Homályban semmit-semmit nem hagyok —
Ügyész, védő és bíró — én vagyok!

A Vádló:

A lelkem kétség, szegény égeti:
Vakságomat vajon mi mentheti?
„A közönséget közel ne ereszdi!”
Nemrég úgy-e még Önnek irtam ezt!
És — ó mily gúny! — és ó mily fájdalom!
A „közönséges” Ön volt Asszonyom! —
És Ön volt — igen: — hisz vérzik még a seb —
„Közönségesnél” — „közönségesebb!”
És én... és én... a tanácsló veréb...
Önt emeltem — ah! egyre közelebb! —
— Szörnyű lecke volt. Többé nem teszem...
Mint Isten büntetését — úgy veszem...

A Védő:

S közelében a tündérbüvkörök?
És véle átélte égi gyönyörök?
Ez mind semmi? Ezt mind feledte már?
Hátha a szive most is — Önre vár?
Hátha „mást szolt”, mit amit érezett?
Hátha a szive titkon vezetett?
Hátha vaskényszer üzte másfelé?
De szívet mégis Önnek szentelé?
Hátha... hátha... a szív oly mély titok —
A régi láng még újra fellobog?
— Szívárvány leng az Élethíd felett —
Ne mondjon hát ily gyors ítéletet! —

A Vádló:

Hányszor kelt ajkán hazug szívdaigály:
„Hangom zenéje bús szívébe száll...”
Hányszor mondta: „Királya én vagyok?”
„Hogy lelkem, mint az Északfény ragyog?
Hányszor mondta: Ne lássak rémeket?”
„Álmodjak csak csodásat — szépeket” —
Hányszor mondta: álmodón reszketeg:
„Mint hárfa húrja szíve úgy remeg”
„Reszket benne egy édes bús zene;
Mintfogya égi bús dal zengene.”
Hányszor mondta: „e bús dalt ismerem:
„Az ön lelke játszik a lelkemen”
...Tetemre hívom hazug szavait:
Mért tépte szét egy költő álmait?
Nem féli-e a bosszúzó Egét:
Ha szíve olykor engem emleget?
És nem fél-e, hogy olykor éjfelen
A költő lelke zordon megjelen?
Szemében vád — ajkán bőszi indulat:
És összezúzza Önt a büntudat?

Vagy összezúzzák multja árnyai: —
Egy ösedöntött Menybolt romjai...!?

Tetemre hívom újra bűneit —
És megvetem csak hazug könnyeit!

A Védő:

Sülyedő hajón fáradt vészjelek;
Csillagtalan boros nagy éjjelek;
Marcangoló vágy, véres, bús körök:
Fékevesztett bús — vad ösztönök;
Képevesztett üres vakkeret;
Vagy kibérelve: lelkiismeret:
A vádlónak hű tükörképe ez:
„Lelkén családás könnye rengedez.”
És szúr jobbra és vág balra vadul —
Vagy olykor, mint a párdúc meglapul...
S játszva „hósi” megalázott büszkét:
Szörja-hinti lelke látás üszkét...
Átkoz szívet, lelket, Földet Egét
És sárba von egy drága szent nevet...
— — — — —

Vádlo uram: im Isten a tanunk:
Egyetértünk, ha más is a szavunk!

A Vádló:

Mért játszik bírói így a védelem...?
Más fegyvere hát nincs már ellenem?
Ha védő egyben Bíró is lehet:
Védő: védjen, De Bíró ne legyen.
Ily jogbitorlást többé ne tegyen...
... Kí volt? Mj volt? a Vádlott énnekem:
Ne használja fel senki ellenem!
Angyalnak láttam egykoron — talán —
S elbrándoztam egy-egy szép dalán.
A Kezdet volt... Vagy tán inkább Vég...
A Nappal volt... vagy még inkább az Ég.
Ó volt számomra az egész világ: —
S a valóságban e nő csak — lápvirági! —

A Védő:

Ah „Lápvirági!” E gyalázó szavak:
A vád fejére visszahullanak...
Ah „Lápvirági!” Mily esztelen beszéd!
A vádló bizton elveszté eszét! —
— Ó látom Öt borongón — álmatag...
Sebet ütöttek lelkén vak szavak...
— Ó látom Öt! Nyilsebzett kismadár...
Egy értő szóra jaj! hiába vár!

— Ó látom Ő! Ó látom Őt... Igen...
S mint én látom: nem látja senkisémet!
Elmondtam: de elmondani nekem?
Hiszen a Vádlo úgyem érti meg!
Mégis... mégis... pár szóval — gondolom —
Hogy ki e nő: elkéne mondanom:
— Színe, színének — és lénye Napnak:
És sugárzása — halhatatlannak!

A Vádlo:

Mézédes fehh... cukros zivatar...
A Védő szava engem nem zavar.
Beszéljen csak... üvöltőn „égi nőt” —
Majd én mindjárt híven jellemzem őt!

Szemében fény... Rejtélyes csillogás: —
Üres sükettség! — Nem több. Semmi más!
Ajkán a csók, a szó, mind-mind csalárd,
A hazugságban nem is ismer határt.
Szíve sikátor. Üres barne zug.
Az egész élte kendőzött — hazug!

A Védő:

A vádló szó: a Vádlo árnya csak.
De leperégnék Önörl vadszavak.
Ó tudom Önnek szárnya hóféhér:
Szeny és gyalázat lelkéhez nem ér!
De a durva szó mégis csak fájhat —
Ó hagy osszlassam el hát — az árnyat ...

Istenem: vesszött futattak Önnel:
Ó hagy gyógyítom be csóközönnell
„Üres sükettség?” „Hazug csillogás?”
Az Égre nem! Ön nem lehet hibás!
Ki említ „szívet” — „üres sötét zugot?”
Istenemre: a vádló hazudott!

A Vádlo:

Figyeljen Vádlot! Ujra én jövőök.
Megtértálak csunyán az ördögök...
Angyalnak láttam... Ördög volt pedig:
S angyalnak láttam majd esztendeig...
Ó szegény védő! „A szárnya hóféhér...”
Szembebe vágom: Ön... Ön... csak ledér!

Nos: mért süti le „ragyogó” szemét?
Mert lelke, mint az Éj: oly vaksetét!

Vágya: karvaly, mely mindig lesben áll.
És éhes ölyvként prédájára száll.
Gyönyört kínál. És buján csalogat.
Mindig akad horogra áldozat.
És karma lyukat váj a szíveken...
És ragódik a felfólt tetemen...
S bár elfogyasztott rengeteget már:
Utána nyomban új prédára vár!

A Védő:

Hogy ki e nő: egyedül én tudom.
Született rózsás, csókos, hajnalon.
Napsugárnak és Éjnek a lánya —
Törvény: a fénynek szintén van árnya.
Lelke derű: sugárzó szívmosoly:
Bár mélyén olykor árnyék is honol...

Ó Vádlo ne fess kancsalul Eget;
Mert Ezményezd úgy véded: nem szeret...
„Éhes ölyvnek” és „larva nyak” ne mond:
Kéltől lehetsz! De ne légy val boldog...
„Kívájt szívet” és „prédát” emlegetsz?
Szégyeld magad! Pirulj és elmebetsz!...

A Vádlo:

Mint angyalshaj: hallatta szavát.
Szépnék, nemesnek mutatta magát.
De valóságban kígyó volt csupán.
S szívembe siklott, nesztelen, simán.

... És Ön volt hát eszményem egykoron?
Önért égtek lángrózsák arcomon?
Önért tört hát Ég felé éneke?
Ön volt a cél? — Ön volt a — Mindenem?
A szívem Önért zenélt, dobogott?
A vérem Önért lángolt, lóbozott?
Önben olvadt fel bűm és bánatom?
Es Önhöz szárnyalt szárnyaló dalom?
Önhöz...? Ki nem volt méltó arra se,
Hogy saruinról a port törölje le!

Angyal külső és kőből tartalom:
Hát én megírtam Önnel mondhatom!

A Védő:

Kérdő alakban mennyi szép zene!
De mindezt állítani kellene.
„Imádat... oltár... égő rózsaszál”.
A drága eszményképre mind talál.
„Szárnyaló dal...” felolvadt bánatok.
Az Ezményképhéze visszazárlatok!
És legyen bár örökre — délibáb:
A véred azért lánogoljon tovább!

A Vádlo:

Hogy mért szerettem Önt meg Asszonyom?
Mert elkábitott cs. kos mákonyon!
Így történt, hogy úgy megszerettem Önt...
Titoknak nézve korlátolt közönyt...
S oltárt emeltem szívemben — bután —
Hogy kacagjon az — imádság után...

És szőttem tarka, hímes álmokat:
Ön volt a legszebb május alkonyat...
Véltem: a virág Öntől illatos:
Hívém: a rét szemétől harmatos...
Hívém: hogy Önnek... Önnek lelke van
S imádtam Öt... bárgyuan... boldogan.

A Védő:

Mintha a multból visszacsengene:
Májushajnalon gyöngyvirág-zene...
„Harmat... virág... fény... májuskal-
nyat...”

Ó szőjél róla újra álmokat...
Bús közönye: valóban szent titok...
Vagy jobban mondva: már a — titkokot...
Illat... virág... szín...: mind tőle való...
És imádsága: mint sóhaj: elhaló...
„Lelkét ne bánts! Mert lelke napsugár,
Mely szomjasan csak szívmosolyra vár!”

A Vádlo:

Asszonyom: most jól jegyezze meg:
Mind súlyos vád: mit Öntől kérdezek...

Ön merte sügni egykor, hogy szeret?
És viszonzásul kérni lelkeket?
Lelkemet...? E fényes szent csodát,
Mely Istennőnek tükrözte magát!
Ön merte kérni ily lelket zálogul?
S cserébe adni magát átokul...
Ön merte kérni...? Ön? Kiért? Önért!
Hisz Ön lelkehez soha fel nem ért!

A Védő:

Ne bánts... Ne bánts... hisz magad
... vérezed...
Mely ettől védne: nincs oly vértézet!
Ha bántod őt: ez jobban fáj neked...
Az ő fájdalmát te is szenveded...
Ne bánts multját... Ne boncold letteit:
Mártír anya... eleget szenvedt itt...
Szállj magadba! Tovább ne ostorozz —
Vádlo lehetsz... Ne légy azért — gonosz!

A Vádlo:

A lellem örület felé evéz:
Tragédiák tragédiája ez!
Hogy volt? Mint volt? Fel nem foghatom!
— Buja virág volt uszó lápokon...
Bolygó lidércfény: tévedt éjelen.
Mely lápok mentén gyakran megjelent...
Gonosz varázslat... rontás... kábulat...
Mely angyal mezben démont mutogat...
Átokmosoly... Bűncsókás szenvedély,
Mely rejtve romlott bensejében él.
Görbe tükör... Kancsal Ég... Torz mosoly...
— Ez mind lelketlen lelkében honol!

A Védő:

A vádló szólt; de megse hallgatom:
Önhöz szölk most síró Asszonyom:
... Ön nem bűnös... Ön nem volt rossz soha...
A sorsa volt csak Önhöz mostoha!
Ki volt? Mi volt? „Lidércfény? Bűn? Varázs?”
Ön mégis — mégis: égi származás! —
„Angyal? — Démon? — Átok vagy kárhozat?”
Ó Asszonyom! Ön... Ön... csak áldozat...
... A vádló szól: de harag űzi őt —
S vakon vádol egy tévedt égi nőt...

A Vádlo:

Kérdem a Védőt: miért nem felelt?
A vád talán nagyon lelkére ment...?
S a Bíró kérem: maradjon helyén:
Mert védünk bizony „elfoglult” szegény...
De bírónak szent legyen mérlege:
Mert fattyu könnyek itt most nincs helye!
Eszmény a nő, ha eszménynek marad:
De kárhozott, ha ledér, ingatlag!
Hazug mosollyal lelkeket sebez:
Mézédes csókkal szívet mételvez.
Átok támad, ahol csak megjelen.
Mert lelket öl — látszólag vértelen...
Azért e nőt én újból vádolom
És bűneit fejére olvasom...

BŰNÖK LAJSTROMA:

Parázna volt. Tisztátlan és ledér,
Sohsem kellett a tisztá szent kenyér.
Önszántából posványos útra tért:
Züllött lelkével semmi fel nem ért!
Jó útra százszor hívta az Élet.
De ő meg ezerszer rosszra tévedt.
Sodorta, üzte, bűnös vére;
Szégyent hozott egész nemére,
Jöhetett nő: jöhetett nőtelen:
Araszabás volt nála a szerelem.
Lehetett ifjú... öreg... félig holt...
Szerelmi boltja mindig nyitva volt...
Hajóstitisz... bankár... borbély... betörő...
Mindenké volt már e céda nő...
Lókupec... hentes... szintén volt soron...
Könnyen átesett minden ostromon...
Héber ifjú... néger... arab... tatár...
A csókjá izét mind ismerte már!...

Még egyet mondok róla el csupán.
 És ítéljen a Bíró — azután.
 Akadt egy lelkes, áldott jóbarát.
 Megszerette a „Bűn Menyasszonyát . . .”
 Szívet, lelket, mindent oltárra tett.
 S felajánlott állást, vagyont, nevet . . .
 Szívében hév. Lelkében lángolás.
 Úgy nem lángolt még soha senki más!
 — Elfogadott mindent — mindent a Bűn!
 És hazudott: „szeretni fogja — hűn . . .”
 De hiába volt új sors és jóbarát:
 Másnap már másnak adta el magát . . .
 Lehet-e hát e nőn segíteni?
 Vagy lehet-e csak — bűnét menteni?
 Félek . . . Félek . . . Ha érzi már a bajt:
 A Bíró's is befogja csapni majd!

A Védő:
 Sirály síklong . . . És tornyosul veszély . . .
 A vádló ajkán tombol szenvedély?
 Dühöng az ár . . . a hab habra tolul . . .
 Vádló ajkán a vád hogy ellajul . . .
 Zápor szakad . . . A vihar menydörög.
 Elszabadultak kénes ördögök . . .
 Komor kárpit . . . széttépi villanás . . .
 Világos lesz a sötét támadás . . .
 A vádló vádja: bosszú, rettenet . . .
 Egy gyöngye nőnek orvul tört vetett . . .
 Úgy állítván be bűnt és sorsokat:
 Melyekből vádlott tetszőn válogat . . .
 „És persze: ő a bűnt szerette csak;
 Mert lelke minden jóra béna, vak . . .
 S táncolva ment a bűn útja felé;
 Gurult örömmel lejtőn lefelé.
 És bűn piacán tombolt boldogan:
 Mert hajlama csak rosszra bűnre van . . .”

MENTŐSZAVAK

Az Élet kútja titkos mély forrás:
 Istenen túl, nem lát beléje más.
 Lebukhatsz bár százszor is medrbe:
 Nem hatolhatsz be titkos mélyibe .
 Jó és rossz: mind egy kútból fakad:
 Sorsodtól hát nem védheted magad.
 Életvedred a kút mélyébe száll:
 Sorsod van benne, mire visszajár.
 De jó vagy rossz sors: nincs hozzá szavad:—
 Beéred azzal, mit a végzet ad.

A vádlottnőnek rossz ital jutott . . .
 S az életharcban végre elbukott . . .
 S ha megrovásnak volna is helye:
 Ne végezzünk ily hóhérmód vele . . .

Erény, erkölcs, bár gyakran elmerül:
 A posványba e nő sosem kerül.
 Mí bűne volt: az majd erénye lesz:
 Lelkének örök, belső törvénye ez!
 Új Magdolnát hord lelkében talán:
 Ne feszítsük meg mi hát ostobán . . .
 A Vádló vádol . . . A Védő védt megint . . .
 De a magasból egy Isten-Ujj leint:
 Fejünk felett egy új törvény szítál — —
 Hallga! — A vádlott lelke muzsikál . . .

A Vádló:
 A cifra szó ilyenkor csak szemét . . .
 Nem hallgatunk itt mostan „szívénét.”
 A vádbeszédem úgyis gyenge volt;
 Mert szívemben hazug részvét honolt . . .
 De beteljesült mostmár végzete:
 Mert nem hat rám többé ígézete.
 Szívemből, mint a mételeyt kivetem:
 Osztozom más e romlott mételeyen!

Osztozzonak mint rossz koncon szokás . . .
 Teste legyen a rablott áldomás!
 Tomboljon, éljen, ossza szét magát!
 Szennyezzen be sok hazug éjszakát . . .
 S úgy bűnhődjön a gazdag, bűnös multért:
 Epedjen el egyetlen tisztá csókért!

A Védő:
 A vád őrjöng — a vád már haldokol . . .
 A vádlott ajkán fénylik szent mosoly.
 Bár nélkülöz, bár sorsa éjjetét;
 Ily áron is megmenti gyermekét.
 Bár elbukott és győtri büntudat:
 Lemoستا mind a bűnös csókokat.
 S tiszta most, mint Égben angyalok —
 Hogyan? Miként? Ez égi szent titok . . .
 A tisztátlan ezt úgysem érti meg —
 És ily tisztátlan minden nagy tömeg.
 És tisztátlan a vádló maga is:
 Mert tetszetőset mond — bár mind hamis
 . . . Ha harmatcseppet látsz virágokon;
 Mért nem mondd: hogy „ezt is vádolom!”
 Mért nem kérded, hogy mi volt azelőtt:
 Míg végig folyt istálot, temetőt!
 Míg átszivárgott bűzös lápokon?
 Míg sárcatorna volt a partokon?
 — S most mégis milyen fénylő, tiszta lett:
 — És tükröz égi gyémántcseppeket . . .
 — A vádlott sorsa most ép ily mesés:
 Mert megtisztította őt szenvedés.
 És száz poklon, száz életbűnön át:
 A vádlott újra szülte önmagát! —

A Vádló:
 A Védő költ, de nem lát lényegét:
 És szennyről, bűnről mond itt éneket.
 A Vádlott játszik megtért szenvedőt —
 És így szerez sok bárgyú részvevőt . . .
 A bűnös ajk gyakran imát rebeg;
 De új bűnt sző a belső szörnyeteg . . .
 Testet ad csak . . . cserébe testedért:
 De lélekért meg lelket sohse kért!
 Szívében csak a pokoltüze ég . . .
 Hogy mi a lélek: sohse tudta még!

A Védő:
 Ha régi érzés lassan elfakult:
 A volt szerelmes mindig elvakult.
 A vádló ilyen . . . szitkokokat rivall . . .
 Bősz haragtól tisztán se lát, se hall . . .
 Imát gunyol és üldöz védtelent; —
 Hát Űgyész úr: tudja ez mit jelent?
 Azt jelenti, hogy Ön . . . Ön esztelen!
 Mert megtisztult nőt vádol szertelen!

A Vádló:
 Lelkét űztem, kutattam szüntelen.
 S nem értettem: hogy miért nem lelem?
 Gondoltam: lelke szűzi szent csoda —
 Csak megtisztulva léphetek oda . . .
 Mesevárkastély, tündérpalota:
 Erény áll őrt a titkos kapuba . . .
 Rózsás ösvény mely szentélyébe visz,
 De bőven védi szűrös tövis is!
 Bejáratán törelen két pecsét —
 . . . És mérsékeltem — ostromom hevét . . .
 Mérsékeltem . . . s ő titkon nevetett . . .
 Elmult időkben számolt neveket . . .
 Egyes nevekből kettőt-hármat is —
 S utóljára — elszámlolt engem is . . .
 Mulatott csak a szent örületen —
 Erre feleljen most a Védelem! —

A Védő:
 A lélek rejtély . . . Mélybe revülő.
 És minden szóra nem kerül elő.
 Hivatlan jön, mint néma villanás:
 De láthatlan, ha hívő széd hibás . . .
 Ha a hívő szót nem találod el:
 Százszor hívd bár: a lélek nem felel.
 De ezért Vádló: csak magadra vess
 És más lelkében hibát ne keress . . .

A Vádló:
 Mint Mekka felé forduló hívő
 Háromszor mondja: „Porba büszke fő”
 Úgy mondtam én el százszor egy napon:
 Hol a lelked, szüzelkű angyalom?
 S hogy felébresszem „alvó Istenét”:
 Rásugároztam lelkem szent hevét.
 De lelke soha nem érezte meg:
 Mert lelketlen e Csókos Szörnyeteg! . . .

A Védő:
 Ön azt mondja, hogy lelkét nem lel:
 Fordítsa kissé lelkét befelé . . .
 Ha Ön azt mondja: lelke nincs neki:
 Isten törvényét durván megszegi . . .
 Ily csodás szépség nincs lélek nekül:
 De úgylátszik: Ön elől — menekül . . .
 Ön üldözi: Ó soha meg nem áll:
 És lelke ezért lelkét nem talál . . .

A Vádló:
 A fünek, fának, kőnek lelke van.
 De nála keresni lelket — haszlatlan!
 Pedig a test, amely lélektelen:
 Koporsó csak . . . Kóborló sírverem . . .
 Minden-minden lelkével áldozik.
 A vas is olykor — megnyilatkozik . . .
 Atomlelkét kell felébresztened!
 S bámulva lát majd sok csodát szemed!
 Vonz és taszit . . . villámlik . . . hirt röpit:
 És villanyszikrák hanggá tömörít!
 . . .Hitelen az, ki erről kezd vitát —
 Atomlelkével Istent így imád.
 A vasnak igen: lelke van tehát —
 De vizsgálj meg csak „szivem Asszonyát”:
 Nincsen lelke! Vak ösztöne csupán,
 Mely ösztönösen átja bűn után.
 — Szív nélkülül aiki imákat rebeg:
 Higyjétek el: e nő csak szörnyeteg!

A Védő:
 Tajtékzik bár a szörnyű támadás:
 Engem elbűvöl — égi látomás!
 A vádlót űzi düh — és örület —
 De engem fogva tart a — büvöllet!
 . . . Egy nőt látok: körötte bűn, veszély —
 Vadul tör rá a bűnös szenvedély.
 . . . Sikolt, vergődik, segélyt esdekel —
 De sikolyára gonykacaj felel . . .
 Egy darabig még remél, küzködik —
 Mint tpirót virág végül megtörök.
 . . .Homályba vész a tiszta Napkorong . . .
 Egy Istennő bús sorsán elborong:
 Soha-soha nem adott rá okot:
 S az életharcban mégis elbukott . . .
 De mint arany, mit nem ront rozda sem:
 Úgy nem rontott a lelkén semmi sem!
 S mint gyémántkő nem féli a sarat:
 Lelkében ő is oly tiszta maradt . . .
 Némuljon el hát vádló és a vád:
 Egy szent tővény nevében ne tovább!

A Bíró:

Mint felesel két öreg harang:
Úgy csatáz lelkeben kétféle hang.
Egyik: ima: nyáresti alkonyon.
Másik: harag: bős lelkj ostromon.
Egyik: fohász, mely eszményt védve-véd;
Másik: átok: boszúló vádbeszéd!
Hol az igazság? — mostmég nem tudom.
Előbb a bűnöst is meghallgatom.
Mert a bírónak finom mérlegén:
Igazságot csak így mérhetek én.
Keljen fel hát a padról Asszonyom:
A szót ezennel Önnek átadom.
Tárja fel lelke sok-sok mély sebéit:
Még akkor is, ha multja éjétét.
Mondjon el jót és rosszat egyaránt
Egy tisztult lélek sóhaja gyanánt
Szennyet, virágot... prózát... költeményt,
Kétséget, bűnt vágyat és szüreményt...
Ami a szívben: mondja el a száj —
Mondjon el mindent, amije fájva-fáj
Mint szív, ha rázza belső fájo rengés:
A szava legyen önvádoló esengés.
Fürödjön meg tisztító könnyes árban:
Mint síró felhő nyári napsugárban.

... Csak mindent, mindent, igazság szerint:
És talán... talán, boldog lesz megint.

ÉS SZÓLT A VADLOTT:

Törvénybe hívtak. Törvénybe jöttem:
Üljetek hát most törvényt fölöttem.
Szemem behunyom... Lelkem kitárom:
Kálváriákat tovább is járom.
Tiszta vagyok-e? Vagy bűnös Léda?
Kiderül még ma. Kiderül még ma...
Meszire megyek... Messziről jöttem.
Itt állok pórén... levetkőzötten
... Igazat mondott Védő és Vádló:
Szavuk bár más volt... Mégis helytálló!
Egyik így látott... Másik úgy látott,
A Bíró tegyen majd igazságot.
Híven: valóban elmondok mindent:
Erre tananak hívom az Istent!

A Vádlott arca ölt halotti mezt —
És átzellemült arccal szólni kezd:
Hangja: mint bűgő templomorgona:
Mintha zsolozsmás imát mondana.

... Voltam a kéjvágy csókos prédája;
Voltam az Élet zsoldos cédája;
Voltam a csókok tiprott cselédje;
Voltam a pénznek vásárolt kéje;
Voltam az Erkölc büntemetője;
Voltam a tiszta lelkek fertője;
Voltam belpoklos, voltam csalános;
Képalatában voltam a vámos;
Atkozott volt, akihez nyultam —
Ez volt a multam! Ez volt a multam!

... És voltam... voltam, megüstiztult, légi:
Voltam magasztos, angyali, égi: —
Voltam a Hajnal szűzhegyek ormán; —
Voltam szivekben tisztító orkán;
Votam a Harmat virágok kelyhén;
Voltam szentélyben Mirha és Temjén.
Voltam Ahítat, — voltam Áldás;
Voltam szűz Erény, — voltam Megváltás!
Csókos szférákkal együtt daloltam!...
Mert anya voltam... Mert anya voltam!

Isten! Te minden lélekbe lától
Légy a Megváltól! — Légy a Megváltól!

A Bíró:

Égi Bíró! add kölcsön mérleged:
Mert földivel most mérni nem lehet!
Fény és árnyék, éjél és virradat;
Ima, erény és bűnös áradat;
Jóság, átok... romlás és tiszta szív:
Véres sikoly, amely tetemre hív;
Törtszív, remények, vádló jajsavak;
Sorsfolyóban sziklás zuhatag;
„Mene-Tekel” új eszmények falán;
Új virágok az Élet Kék Taván;
Új habverések éltünk tengerén;
Újabb fogalmak régiek helyén;
Élet, Halál, boldogság, kárhozat;
Feslett élet, mely mégis áldozat;
Mélység-Magasság, titkos fényjelek;
Átokbafuló terhes éjélek;
Pokoltornáca... tisztult gyönyörök;
Egymást öldöklő bús életkörök;
Minden-minden: mint égi Egyszeregy;
E nő lelkében minden egyre megy...
Hogy mérhetném hát földi mérlegem:
Hisz ehez durva volna mérlegem.
Égi Bíró! Ó köszönöm Neked:
Hogy kölcsön adtad égi mérleged...
Ezen mérék most minden bűnt, erényt;
Ebből merítsen, aki tud — reményt!

Asszonyom! Fegyeljen jól ide:
Minden szavam véssé jól szívébe!
Égi Bíró mérlegén mérem Önt:
S hogy itélek? várják már Odafönt —
Bár záporként hull Önre támadás:
Ne féljen, hogyha jó a számadás:
Mert minden vádra lesujt nemezis —
Én védem Önt még magam ellen is.

Ön elbukott — és felemelkedett:
Mert bukás árán nevelt gyermeket...
Szerteké adni Önnek égi bért:
Mert áldozott mindent a — gyermekért!
Az Élet árnyékos útján haladt:
Tiszta lelkére sokszor szenny tapadt...
Túrta a bűnt és túrt gyalázatot;
Egy szent célel Önt mindent áldozott.

Védő, Vádló és Bíró én vagyok;
Főlebbezni hát senkit nem hagyok!
Az ítéletet nyomban meghozom;
És minden bűn alól feloldozom!

Ügyész, Védő, most nyújtsanak kezét,
Megmentettünk egy tiszta életet!

ITELET UTÁN.

Most a Bírónak van még pár szava:
Ha balsors üldözne még valaha:
S nélkülözne vagy gyötörne nagyon:
Fogadja el segítő jobbkarom!
Engedje meg, hogy csuszós szirteken,
Kezét megfogja óvó jobbkezem;
Engedje meg, hogy sziklásátányon,
Önhöz evezzen mentőcsónakom...
S engedje meg, engedje meg nekem,
Hogy vigyázhassak Önre szüntelen,
Közel vagy távol: nem lesz akadály:
Mert szívullam a szívre rátalál.
S ha lelkében még emlék szendereg:
Utoljára még ezt hallgassa meg:
Ha sorsa alatt összeomlana:

Várja Önt lelkem árnyas temploma!
E templomnak egy kápolnája van:
Ide betérhet mindig gondtalan.
Könnyíthet lelkén pár szavas ima,
Amit Magáért — s értem mondana...

Az oltáron két karcsú gyertya áll.
Két rég eloltott szines gyertyaszáll.
Épségben tartja színes emlékezet
S vár... vár... bízón egy fehér kis kezét.
Fehér kis kéz: imára kulcsolón:
Játszik egy égi-régi kulcs-csomón...
Van-e még zár a Boldogság Egen?
A zárt felnyitni: van-e még remény?
Lelkemben cseng a kulcsok zöreje:
A zárt felnyitni lesz-e ereje...
Csörren-zörren az égi Kulcs-csomó...
Talán... talán... ha még a zárja jó?
Érzem... hallom... már csattan egy lakat:
Lelkem zárja, ah! újra felszakadt!
Oh kába lelkem már újra álmot üz:
Hátha... újra... felgyul a régi tűz!
— Bár meghihetné lelkét szentület:
És felgyújtaná a régi szent tüzet! —

Érzem, tudom, hogy Önnek titka van:
Érzem, tudom, hogy Ön boldogtalan...
Zokogja el hát bánatát, baját:
Én távolról is hallgatom Magát...
Ha győtri lelkét, szívét — fájdalom:
A lelkemmel majd betakargatom...
Lelkem palástja: Szent aranypalást:
Ily gyöngéden még nem fedett be mást!
Viselje hát palástom örökkön,
Mert Ön felett ily módon örökdom!

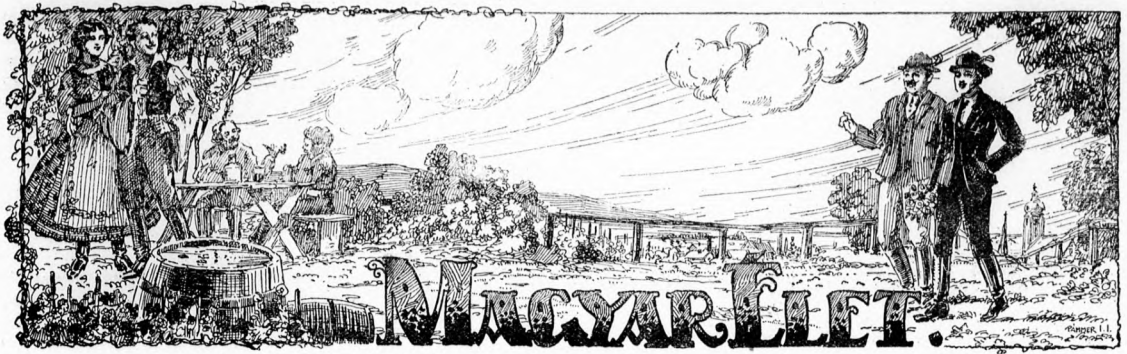
Variak kárognak téli fűzekben;
A varjaktól Önnek én izenem:
...Vannak jövőbelátó álmaim:
Ön nagy keresztet hord majd vállain!
Hallom ajkán a fájdalom sóhajt...
A Nagy Kereszt a sárba vonja majd!
Már látom Önt... látom a Golgotát,
Látom vérezni fehér homlokát...
S látom... látom... de el nem mondhatom,
Mert folytatása szomorú nagyon...

Elmultak mind a május alkonyok:
Oszbe fordultak szürke nappalok.
Harmat helyett terjengnek bús ködök;
Elhervadtak a régi örömök.
Elhalkultak a színek és illatok:
A régi... régi... többé nem vagyok...
Sirásba csuklik dal és nevetés:
Elhalkult jajl a régi szívverés.
Elhalkultak a lázas sóhajok:
Mégszüntek mind a csókos hajnalok.
Elfogytak mind a fényes reggelek:
Hát mostmár én is... én is... elmegyek!

Imádságos szép bűnös Asszonyom!
A szívverésem most is számolom:
— Sok-sok ezer lázas nagy dobbanás:
Az Ön helyén még nincsen senki más.

Búcsúzom... Szívem lázban megremeg:
Én Asszonyom! Az Isten áldja meg!

Én Asszonyom! Az Isten áldja meg!
Bpest, 1925. Szent István napján.

A HAVASOK ALJÁN

Irta: Nyáry Andor.

Regény. (4)

Örzse felkapta a fejét.

Puskásné felsikoltott.

A lidérc leugrott a válláról, röhögve elszaladt a kertbe, végigrohant a ribizli-bokroktól szegélyezett középső úton, aztán öles ugrással átdobta testét a liceum-sövényen.

Örzse szíve megdobbant, majd sebesen kalapált, mintha a lidérc a keblére furakodott volna és belülről verdesné a mellét.

Egy sötét hang megszólalt benne:

— Tegnap este, amikor lépéseket hallottál... ő volt. Hozzád jött. Elfogták... Mikor áthajoltál a kertajtón és messze szuronyos öröket láttál... őt kísérték.

Megtántorodott. A torkához kapott. Úgy érezte, menten megfullad.

A kapu felé tekintett...

Tüzes láng ömlött végig a testén.

A lidérc a kapuban állt és dobolt:

— Tramm... trrrrr!

Örzse nekiesett a szederfának...

A kapun befordult a fegyveres román katona:

— Itt lakik Kovács Mihály?

Az öreg Kovács előjött a kocsiszinből:

— Én vagyok.

A román katona pöcsétes írást nyújtott át neki:

— A parancsnokság küldi.

Azzal megfordult és csörögve eltávozott.

Kovács Mihály nézte, forgatta a pöcsétes levelet. Nem tudta elgondolni, mit írhat ő neki a román parancsnokság. Nem volt ő neki baja az urakkal soha életében. Minden fertálykor böcsületesen megfizette az adóját, a közmunkát is elvégezte, a kutyáját is megkötötte, ha kibolták, hogy veszett kutya járt a faluban. Mit akarhat tőle a román parancsnokság?...

Kelletlenül dörmögött:

— Hm!... Tán nem is nekem szól. Szegény embernek nem igen irkálnak az urak. Bizonyosan eltévesztette a katonát. A másik Kovács Mihálynak szól, akinek a jegyző a barátja...

Bekialtott a konyhaajtón:

— Örzse... Hallod-e... Gyere ide!

Örzse reggelit főzött. Az apja szavára letörölte könyveit s az udvarra ment:

— Édesapám szót?

Kovács Mihály rábólintott:

— A román katona hozta ezt az írást a parancsnokságtól. Úgy vélem, nem nekem szól.

Az iratot odanyújtotta a leányának:

— Olvasd meg, mit mond.

Örzse megrettent, felve húzta ki apja kezéből az írást, aztán remegő kezével fölbontotta. Elsápadt.

Az öreg Kovács sürgette:

— Óvasd!

Örzse kétszer is megtörölte szeme pilláját, hogy tisztábban lásson. Nem akarta elhinni, hogy valóság, amit a papíron lát.

— No, nem tudod elövasni? — türelmetlenkedett az öreg ember.

Örzse remegett, mint a nyárfalevél:

— Az írás nem magának szól — suttogta aztán szorongva.

— Mingyárt gondoltam — bólogott az öreg. — Kinek szól?

Örzse alig birt a lábán állani:

— Nekem.

Kovács Mihály akkorát nézett, még a szeme is fennakadt:

— Neked?

— Nekem.

— Hm! Oszti ki ír?

— A román parancsnokság.

— Neked?

— Mondom, hogy nekem.

— Oszti mit ír?

— Azt írja, hogy tíz órára menjek be a parancsnok eljébe.

— Hogy te menj be?

— Én.

— Talán én?

— Nem, az írás aszongya, hogy én, Kovács Örzse menjem be.

Kovács Mihály összeráncolta a szemöldökét.

— Mit akarnak veled a parancsnokságon?

Örzse értelmetlenül nézte a nagy, pöcsétes iratot:

— Nem tudom. Nem is tudom elgondolni.

Elpirult:

— Én még sohasem voltam törvénybe. Én nem csináltam olyant, amiért odahihatósnak.

Kovács Mihály elgondolkozott, aztán fölkapta a fejét:

— Hány óra?

— Kilenc.

— Készítsd elő az ünneplőmet, majd én elmegyek a parancsnokságra.

A leány aggodalmaskodott:

— Az írás az én nevemre szól. Nem lesz baj, ha édesapám megy el helyettem?

— Majd elintézem a sort — legyintett Kovács Mihály. Tévedés lesz a dologban. A leálynak az apja a gazdája, azt szokták hini, ha baj van a leány körül.

Fölvette az ünneplő ruháját és lassan megindult a parancsnokság felé. Szentül meg volt győződve, hogy majd ő rendreigazítja a dolgot.

És bekopogott a parancsnokság ajtaján.
 A tizedes ráfordult:
 — Mit akar?
 Kovács Mihály előkotorásztá ködmene zsebéből a pöcsétes levelet s az iratot a tizedes felé nyújtotta:
 — Evégett gyüttem vóna.
 A tizedes az írásra nézett.
 — Mi az?
 — Az írás, ami végett gyüttem.
 — Miféle írás?
 — Valamiféle idézés, vagy minck mondják. Nem értek hozzá.
 Tisztességtudóan nézett a tizedesre:
 — Megkövetem, ha lenne olyan szives, oszt útbaigazítana a tizedes úr.
 A tizedes elvette Kovács Mihálytól az idézést és rátekintett. A szeme meóvillant:
 — Maga az a Kovács Mihály?
 — Én vónék, instálom.
 — Annak a leánynak az apja?
 — Szolgálatyára... Már mint az Örszée.
 — A leánya hol van?
 — Odahaza.
 A tizedes az íratra mutatott:
 — Ez az idézés a leánynak szól.
 — Tudom, instálom. Elóvastattam a leánnyal.
 A tizedes gyanakvóan lesett az öregre:
 — Miért jött maga? Miért nem a leánya?
 Kovács Mihály küzködött a szóval:
 — Hát, megkövetem, úgy gondutam... tévedés van az írásba. Nyilván velem akar beszélni a parancsnokság. Mivelhogy a leány még alig anyányi, oszt a törvény szerint én vagyok a gyámja.
 — Értem — mosolygott a tizedes. — Hasznot akar huzni a leányából? Mi?
 Kovács Mihály összeráncolta a szemöldökét:
 — Nem érttem jól, hogy tecessz mondani...
 A tizedes ráfordult:
 — Várjon itt! Majd beszélek a parancsnok úrral.
 Azzal eltűnt a szomszédos szoba ajtaján.
 Kovács Mihály maga elé meredt:
 — Hogyan mondta ez a tizedes azzal a leánnyal?...
 Nem találta el a gondolatát, hiába emésztette magát.
 A tizedes visszajött a szomszédos szobából s a parancsnokló százados ajtajára mutatott:
 — Menjen be — mondta szárazon.
 Kovács Mihály megköszörülte a torkát, az ajtóhoz lépett, mutató ujjá kupájával tisztességtudóan kopogtatott az ajtószárfalán, aztán az engedelemre belépett a szobába:

— Jó napot, aggyon az Isten!
 A százados fölkel az asztala mellől és farkasszemtel nézett az öreggel.

Kovács Mihály ide-oda tipegett, szólni akart. Várta, hogy a százados szólítsa meg, hogy: „Mi járatan van öreg?...” Már amint az urak szokták tenni a szegényes emberrel, ha ez belép valamelyes ügyes-bajos dolgával a szobájukba. A százados nem kérdezzett semmit, csak keményen farkasszemezte az öreget. Kovács Mihály úgy gondolta, mégis csak megszólal, ha megtöri is a tisztességet, mert a századosnak nincs szándékában beszélni. Mert ha szándékában lett volna a szó, már régen kikérdezhette volna a jövelele céljáról.

Meóforóatta hát kezében az ünneplő kalapot, testsúlyát a bal lábáról a jobb lábára billentette át, aztán nagy alázattal belefófótt a mondókájába:

— Meókövetem a tekintetes százados urat...

A százados nagyot ordított az örege:

— Röviden mondja el, amit akar.

Kovács megrettent, előkotorásztá a kalap szalagja mellől az idézést:

— Ezt szeretném elintézni a tekintetes százados úrral.

S ezzel átnyújtotta a századosnak a cédulát. A százados először a cédulára, aztán az örege nézett. Gunyosan elfintorította a száját:

— Maga az a Kovács Örzse?

— Nem, könvörgóm — tipegett Kovács Mihály. — Az apja vagyok az Örszének.

Válta közé húzta a nyakát s mintha meghajtottá volna magát:

— Kovács Mihály, engedelmevel — mondta illemtudó felszességel.

A százados a cédulára mutatott:

— Az idézésen Kovács Örzse áll és nem Kovács Mihály.

Kovács Mihály szeme megrebbent:

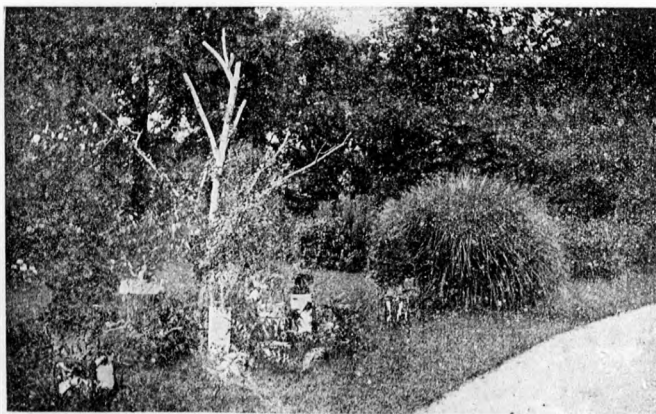
— Tudom, könvörgóm.

A százados méregebe jött:

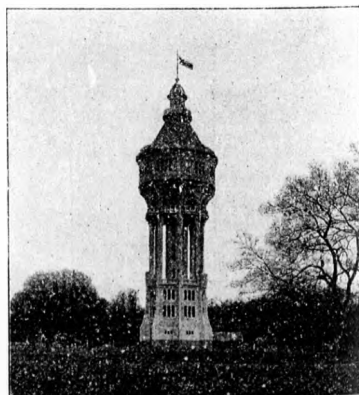
— Ha tudja, akkor azt is tudja, hogy magának itt semmi keresnivalója nincs.

Kovács meóköszörülte a torkát. Valami elállta a lélegző csatornáját. Nagyon röstellte, hogy ilyen keményen bánik vele a százados, aki neki — ha meg nem sértené a gondolattal — a fia is lehetne. Mert hiszen, ha el nem tette volna a legelső fiát, a Gyurit, az is lenne ilyen korban levő ember, mint a százados, aki most olyan beste kemény szóval illeti, hogy még a gééjét is elállja valamiféle valami. Meóköszörülte hát a torkát és zavartan forgatta kezében a kalapját.

(Folytatjuk.)

MARGITSZIGETI SETÁNY

VIZTORONY A MARGITSZIGETEN

HAZUGSÁGOK GYŰJTEMÉNYE

avagy

LEGESLEG ORSZÁGA

ÉS MÁS TANULSÁGOS DOLGOK

Irtá: Fábíán Ernő

Legesleg országát ne keresd az Ope-renciáson túl. De itt se keresd valahol a szomszédságban. Nincs éppen a világ végén. Ambátor nem is macskaugrás ide. Egyszóval se közelebb, se messzebb nincs, mint éppen az Atlanti-óceán és a Karibi-tenger között. Ott megtalálható *Haiti* néger-közársaság néven. Hogy mért hívják mégis Legesleg országának? Mert feketebőrű lakói szemében ez a világ legeslegjobb, legeslegszebb tartománya, ott laknak a legeslegfeketébb széplányok, ott terem a legeslegedesebb ananász, egyszóval ott legeslegáldottabb minden. Kár, hogy nem a legeslegigazabb is.

A híg lé plasztikája.

Legesleg országába vitt el hát V. F. doktor, a „*Hazugságok Gyűjteményének*” filozófus gazdája, ahogy kitérta a jölsimert, barnapolituros sifonér ajtáját s evvel már meg is indult velem a karoszekén bejárható cédulamindenség ösvényein.

— Igazán sajnálom, — mondotta s tudós gyűjtő, — hogy ebben a kánikulai melegben nem a hűs Grönlandra vezet utunk, hanem a trópusok Haiti földjére. Hát még ha meggondoljuk, hogy miféle tartomány is az a Haiti! Hiszen meggondolni könnyű, de megfelelni rá nehéz. Ha tudós alaposággal akaránk neki-gyűrűközni a választásnak, jókora va-gabetilvel kell végigtekintenünk uttörő elődeink munkáján. Hogy is felelünk meg olyan nehéz kérdésre: mi hát az a Haiti, mikor olyan semmiségre: mi hát az a szakácáság, évszázadokig sem bírt megfelelni az emberiség. Pedig a világ valamennyi asszonya ebben a mester-ségben buzgolkodott minden nap. Sokára-sokára jött csak a nagy filozófus *Görres*, aki végre kipattantotta a maxi-mát, hogy a szakácáság nem egyéb, mint a híg lé plasztikája. Az első lépés után már gyerekjáték volt megtenni a másodikat és a tört úton járva *Schlegel* könnyedén határozta meg, hogy az építőművészet megfagyott muzsika, a his-tórikus pedig hátatfordító próféta. Ezek után *Jean Paul* járt ösvényen halad, amikor a muzsikát a levegő poézisének nevezi, a beszédet pedig egyszerűen

csak taktustalan, vokális muzsikának. Jőmagam ezekből a példákbl kiindu-va mondom a hazugságot halvaszületett igazságnak, aztán — tárgyunkra t-ive — Legesleg országát meg a szuperlatívusok tartományának. Aki végigla-pozta valaha *Malo* könyvét a „*Histoire d'Haiti*”-t, vagy R. *Stuart* komoly essay-jét a „*Journal of the royal geogr. so-ciététy*”-ban, avagy *Moreau de Saint-Méry* és *Bryan* alapos munkáit, könnyen fel-értheti ésszel, hogy a világ legeslegkü-lönb földje Legesleg országba. Dehiszen meglátjuk mindjárt, ahogy a hazugsá-gok hierarchiájának rangfeletti világá-ba vándorolva, beutazzuk Haitit, a ha-zugságra épített államot.

Egységese kerkolásba merült parlament.

A „*Histoire d'Haiti*”-ban aranylapok beszélnek arról, hogy Haiti éppen olyan kulturált ország, mint akármelyik euró-pai állam. Van ott parlamentarizmus an-gol módra, költészet hypermodern mó-dra s tudomány német módra. Csakhogy mindez valamiképp szerezsenül van Hai-tíban.

Hogy Legesleg országának parlamenti életén kezdjük a dolgot, *Malo* könyvé-ben megtalálható annak az emeletes épületnek képe, amiben Haiti kilencven-kilenc választott képviselője szokott ta-nácskozni. A nevezetes palota egészen európai módra épült, gyönyörű kupola-val, ambátor igaz, hogy kupolája nem az ég felé tör, hanem a föld középpontja felé s az épület alatt, a pinceben emel-kedik a — mélységbe. Ha valaki fur-csállan ez a fordított építkezési mó-dot, olvassa el *Malo* könyvében a kép-höz fűzött magyarázatot s abból meg-tudhatja, hogy olyan forró országban, mint Haiti, legcélszerűbb a pincebeli, hűs kupolacsarnokban ülni meg az un-almas parlamenti ünnepségeket.

A parlamenttel „kapcsolatban” ren-dkívül nevelő hatású volna a képviselők almanachjának adatait felsorolni, ha pusztán csak a nevek leírásához is nem kellenének oldalak. Mert Haiti a hos-zú neve tartománya. Ahány nevezet-séget szült a világtörténelem, mind csak arra volt jó, hogy Legesleg orszá-

gának lakói kikölcsönözzék a nevüket s viseljék teljes diadallal, míg el nem ron-gyolják. Akkor aztán levetik a kölcsön-kért nevet, mint az elhasznált ruhát s húznak magukra újat, hibátlant.

Ami a parlamenti rendet illeti, *Malo* könyvéből kiviláglik, hogy a hosszúnevű képviselők egészen kulturmagaslaton ál-lanak. Tudniillik ők is éppen úgy át-álusszák az üléseket, mint európai kol-legáik. De talán nem hazugság, ha *Maló*-val együtt megkockáztatjuk azt az állí-tást, hogy ebben a dologban szinte kul-turfőlényre tettek szert a haitibeli kép-viselők. Valóban lélekemelő látvány or-nézni, amint az ébenszínű honatyák kora reggel a parlament felé igyekeznek, tör-vénykönyv helyett szalmazsákot cipelve hönök alatt. Amíg aztán a pincebeli ku-polacsarnok hűsén a házelnök ledarálta a napi programot, a buzgó képviselők egymásután ereszkednek a szalmazsák és az álom puha ölébe. Am közben gon-dosan ügyelnek arra, hogy jobb- és bal-oldal lábbal forduljon egymásnak, ha netalán álmukban összerúgnának. De ilyesmi ritkán esik meg, mert az egység-ese kerkolásba merült parlament fölött ott őrködik a kormányfői gond s vigyáz, hogy a hámból ki ne robbanjon senki.

Tyükszem-nyilatkozatok.

Már most azt kérdezhetné valaki: hogyan intéződnék el Haitiben az állam-ügyek, ha a parlament gondja az alvás, a kormány gondja meg a honatyák csen-dese álma. Hát ez — amint R. *Stuart* essayjében olvasható — párhíjjal inté-ződik el, akárcsak más becsületes, kul-túrországban. Csakhogy Haitiben a baj-nyvás nem véres kard és gyíllós puska-cső összemérésével esik meg, hanem tü-zes hírlapi nyilatkozatok vásárlásával. Mert Legesleg országában nyilatko-zik mindenki és mindenki általammal. Ha kilép pártjából, ha közérvényt fordít; ha elválik feleségétől, vagy ha tyüksze-met vágat; ha úja magából, vagy ha friss nadrágtartót vásárol: mind-mind ok a nyilatkozatra.

Haitiben hetvenhét politikai párt százhuszonkét parlamenti tag van, am-ből — *Stuart* statisztikai táblázat sze-

rint — minden írni-olvasni tudó lakosra három egész kétezeröttszázhuszonkilenc tízezerredész példányszám esik. Ezek a hírlapok pedig nem unalmas cikkekkkel vannak tele, hanem egyéni zamatú, tüzes nyilatkozatokkal.

A nyilatkozat-csaka olyanformán történik, ahogy alább látható. Kezdődik bizonyos írásművel ekként:

NYILATKOZAT.

Undorral utasítom vissza don Ramiro Byroniguez-Lordnortelíf de el Olympnak a „Haitii Körlap” szerkesztőjének azt az aljas inszinuációját, hogy a hadsereg bal-lábra való sarkantyúit elszakítottam nőm toilette-készletének kiegészítése céljából. Hivatkozom e tekintetben a „Haitii mezőgazdasági obszervatórium” igazolványára, amiből kiviláglik, hogy nőm sarkantyút nem visel, minthogy ruházata — a művelt európai kultúrnők legújabb divatreációjának mintájára — hűsz négyzetcentiméternyi csipkéből áll.

Maradtam tisztelet nélkül:

Don José Bonaparte-Hannibál de el Mitreilleuse ellentengernagy.

Erre a sértőhangú nyilatkozatra a „Haitii Körlap” szerkesztőségében is felébred a kontrázás viszketege s haldéktalanul kiélesítve pannáját, megfélel a következőképen:

KONTRANYILATKOZAT.

Ördítő tájékozatlanság ri ki don José Bonaparte-Hannibál de el Mitreilleuse nyilatkozatából, midőn azt állítja, hogy Európában a kultúrnők hűsz négyzetcentiméternyi csipke pazar tömegébe öltöznek. Hivatkozom az övilágban tett tapasztalataimra s ennél fogva hitelesen kinyilatkoztatom, hogy ott ma a kultúrnői ruha nagysága legfeljebb tíz négyzetcentiméternyi méretben képzelhető el. Hontüi megdöbbenéssel látom, hogy — amennyiben elvetítettük az ősi borkötény-viseletet — most a hűsz négyzetcentiméternyi csipke pazarsága ingalja meg alapjában a haitii státusquot. Ezekből jellemem óvó szavamat és követelem, hogy a parlament törvényben mondja ki a tíznégyzetcentiméteres csipkeruházat kötelező voltát. Míg ez meg nem történik, nem nevezhetem parlamenti- és kultúrmağaslaton állónak az egyébként igen tiszteltreméltó ellentengernagny né toillettejt.

Maradtam hasonlóképp tisztelet nélkül

Don Ramiro Byroniguez-Lordnortelíf de el Olymp szerkesztő.

A férji becsületében mélyen sértett ellentengernagy most már éppen nem maradhat adós a felelettel s így megszűntetik a

REKONTRANYILATKOZAT.

Adáz hazugság nőm toilettejének pazarságát túlbecsülni s őt a kultúrnőről való lesüléssel vádolni. Ezt csak olyan revolver-zsurnaliszta cselekszi, akit a modern csipkeviselés ellenzői, a borköténygyárosok lepénzeltek. Alválósalágnak minősítem hát...

Ebben a hangnemben folyik tovább a nyilatkozat, amire most természetesen a „Haitii Körlap” szerkesztője szívsze: fel s ennek önkénytelen következményeként napvilágot lát a

SZUBKONTRANYILATKOZAT.

Felhördülve látom, hogy az ipar, a parlamentárismus és a haza ellenségei... és így tovább, az ismert nóta szerint.

De hát ki győzné az ilyen nyilatkozatlavina folyamát végigúszni, míg az ellenfelek vagy széleltre jutnak, vagy egymás képere másznak. Hagyjuk is a nyilatkozókat a csávéban, magunk pedig nézzük meg Legesleg országának többi csodáit.

Radioactiv-expressionista költészet

Ördög tudja, mitől lámadnak a járványok, de néha nyakunkra jönnek. Ha a „Histoire d'Haitii” nem is erősítené meg, egykorú lapok bizonyítják, hogy Haitiben volt olyan időszak, amikor a poétai furere valósággal járvány módjára dühöngött s egyszer csak azon kapta magát Legesleg országának kormánya, hogy valamennyi honpolgár csak ír, ellenben senki sem olvas. Noha ezt Európa egynemely államában hasonlóképen csinálják, a haitibeli kormány mégis törvénnyel ígyekezett véget vetni az áldatlan állapotnak. Parlamenti határozattal mondták ki, hogy ezentül csak telehold fénye mellett szabad rimelt micsodát világra hozni. A törvény üdvöskéen bizonyult annyiban, hogy a járványnak gátat vetett, viszont a holdfényre utalt poéták ettől a naptól kezdve csupa *Nocturne-t* írtak.

Rendkívüli látvány Haitiben holdvilágos éj idején menni az utcára, amikoris untalanul beleütközik az ember az alkalmat használó poétákba. Gitár csing a poéták nyakában s amint megsejtik, hogy a szembejövő nem közülök való, hanem az ellenlábás olvasótábor tagja, egyszerűben megpengetik hűros hangszereket s az éj csendjében felhangzik a

NOCTURNE.

*Az esti szellő bús mosolyhomály.
Ha déli sark sóhaján átvonul,
Enyhén pirul a sötétség sűgára
És csábítóan önmagába hull.*

*Ne emlegesd a palmafák dagályait.
Hol bús zsiráf kéjjel suhanva száll.
Keresd ózban Mohammed szökállát.
Az askezisben döng az ideál.*

*Kerengő bercek roshatag lapályán
A Sphinx dűbörgő álma rekedez.
Míg kedvesemnek ébenszínű báján
Mély alkonyatba vásik a legez.*

*Az asteroidák létjogával
Te ne törödj, ha dül a bajadér,
A Vesta-szűz, ha kedvesére rávall.
Egy logaritmus lesz a pályával.*

*A Pyrénéeknek Bráma-mosta bércén
Meg nem fogant Olymp gyászadt kacag.
Az esti szellő — görögül nem értvén —
A dallamát visszahangozhatja csak.*

*Ne kérdd tehát a Samum léthonába
Zengő talányok mért sereglenek
S a déli télgömb mért lejt szaporábban,
Ha gerleszóra bűt a permeteg.*

*Mert — ha az éjél hatalajrák danáján
Prometheusként láncát szétveti —
Bebért lövel még szirtövezte pályán:
Nekem, neked, nekünk, nektek, neki!!*

Fölösleges bővebben részletezni, hogy ez a költemény — amihez úgy hasonlít a többi, mint tojás a tojásához — a modern európai költészet legújabb technikai vívmányainak felhasználásával készített, hamisítatlan radioactiv-expressionista műdarab. Beszélhet a világ, amit akar, de Legesleg országa költői kultúrfürdő dolgában egy fikarcnyit sem engednek európai kollegáiknak.

De úgy látom, itt végére jutottunk a helynek. Legesleg országa többi részét majd beutazzuk legközelebb.

Azon az estén...

*Azon az estén:
Mindent kockára tettem...
Azon az estén:
Égetett a vágy...
Azon az estén:
Feltűntél előttem
Csalóka, selymes, drága délibáb...*

*Azon az estén:
Vártam tele tüzzel...
Azon az estén:
Szomjas volt a szám...
Azon az estén:
Királynő voltam
Szerelmes álmod, sötét bitorán...*

*Azon az estén:
Könyesen kacagtam...
Azon az estén:
Mehalt a világ...
Azon az estén:
Mindent elvesztettem
S lettem száraról letörött virág...*

*Azon az estén:
Mindent odaadtam...
Azon az estén:
Haltam száz halált...
Azon az estén:
Mindent eltemtem
Kifosztott koldusként vándorlok tovább*

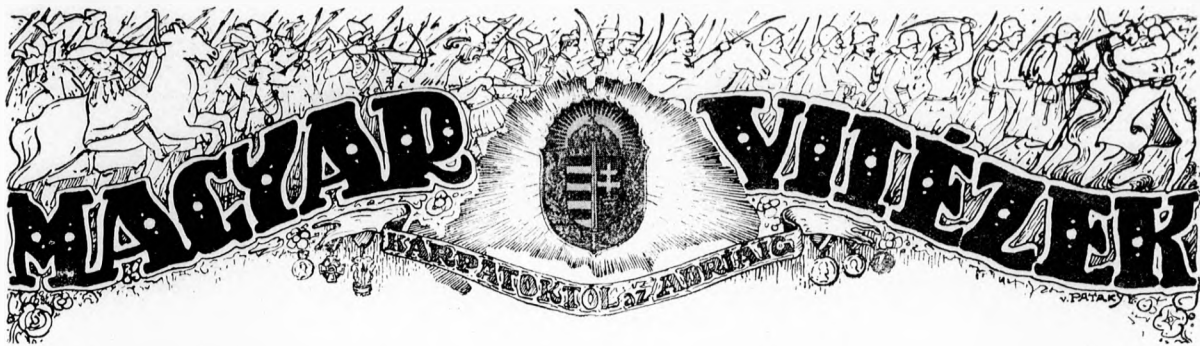
Bozay Margit.

Menjünk ketten...

*Hosszú út a rövid élet,
Járjuk ketten; Én, Te véled...
... Menjünk együtt, kéz a kézbe,
Kacagva, és soh' sem félve;
Napsugárban, soha éjszakán,
Göndörfürtű édes kicsi lány...*

Baum Ferenc.

Vitéz Szücs János dr.

Vitéz Szücs János dr. a legutóbbi vitézzé avatásán nyerte el hősi-es, bátor tetteiért a vitézi címet. Az első- és másodosztályú ezüst vitézségi érdemekhez fűződő eseményeket Vitéz Szücs János dr. elbeszélése nyomán az alábbiakban ismertetjük.

1916 év augusztusában a Pozsonyban megalakult IV/18. honvéd tábori zászlóalj menetkészen állott. A zászlóalj II-ik századában, mint zászlós teljesítettem szolgálatot. Nem sokáig várakoztunk, mert az oláh betörés hírére, csakhamar útrakeltünk, hogy megvédjük Erdélyt a bocskorosoktól.

Ütközben kétségbeesett, szenvedő menekülőkkel találkoztunk. Kezünk ökölbe szorult és megfogadtuk, hogy Erdélyt megvédelmezzük.

Puj nevű községben szálltunk ki a vonatból és elindultunk Petrozsény felé. Feladatunk az volt, hogy a segélycsapatok megérkezéséig tartuk föl az oláhokat. Kemény harcokat vívtunk, de teljesítettük a parancsot. Szeptember 13-án, amikor már a segélycsapatok is megérkeztek, jött a parancs: éjjel támadni fogunk!

Éjjel után két óraker kezdtek meg az előrenyomulást. Én, mint századparancsnok helyettes a zászlóalj tartalékkal követtem a rajvonalat. Délután kaptam a parancsot: előre, süríteni a zászlóaljat! Csakhamar a zászlóaljhoz érkezünk. Sohasem voltam még ilyen helyzetben. A szemben levő hegygerincen ásták be magukat az oláhok és rettenetesen ontották ránk a tüzet. Bügtak a gránátok, sikoltottak a sráncok, jobbra-balra hulltak a katonák. De ki kellett tartani, mert így szólt a parancs. Helyzetünk kétségbeesett volt. Átláttam, hogy itt csak a roham segíthet. Próbáljuk meg. Végig vizsgálom a terepet s határozom: rohamra adtam parancsot.

"Rajta! Rajta!" — dörgött a kiáltás és előre rohantunk. Derék honvédek csak úgy röpültek utánam! Pillanatok alatt lennt voltunk a völgyben. Itt egy pillanatra megálltunk és máris folytatuk a rohamot. Ellenállhatatlan erővel törünk előre. Tüzzel, szuronyal, puskatussal, ökölkel veredük ki az ellenség állásait. Győztünk.

Gyönyörűen sikerült a roham. Nagyszámu foglyot és rengeteg

hadianyagot zsákmányoltunk. A leáldozó szeptemberi nap sugárai véres szuronyainkon csillogtak. Magasztosult szívvel, áhitattal énekeltük a Hymnust.

Az éj nyugodtan telt el, hajnalban azonban támadni kezdtek az oláhok.

Bősz ordítással rohantak felénk, de visszavertük őket. Másodszer is támadtak, de ismét véres fejjel rohantak visszafelé. Dél körül nagy örömrivalgásra lettem figyelmes. Egyik járőröm megtalálta a zászlóaljat és pár ember segítségével löszert, vizet, élelmet hozott.

Az oláhok újra meg újra támadtak, de honvédek csodálatos bátorsággal megtört a tiszteres erővel rendelkező ellenség rohama.

Nemsokára három oldalról jött a támadás. Hétszeres rajvonala rohant kisdud csapatunk ellen. Életem legszebb emléke e pár perc. Itt láttam a legendás magyar vitézséget. Az oláhok első vonala már szuronyrohamra jött, már folyt az elkeseredett kézitusa és a hátulsó vonalak még mindig rettenetesen tüzeltek. Délután három óra körül hagyott tetőpontjára a harc. A túlerő már-már legyőrt

bennünket, meg is fogyatkoztunk, amikor lövést kaptam. Egy puskatus-ütés is ért. Lerogytam és elvesztettem eszméletemet. A berohanó németek térítették magához. Még buzdítottam embereimet, azután hátrább tántorogtam. Orromon számon ömlött a vér. Ajultam eszem össze.

Súlyos sebemmel kórházba kerültem. Ott tudtam csak meg, hogy bal tüdőm lőtte át az oláh. Fájt a sok derék bajtárs elvesztése, de megívásztalt a tudat, hogy helyem megálltam és az oláh támadás véglegesen csütörtököt mondott. Mi törtük meg elsőnek az oláh front erejét, vérünkkel szenteltük meg a haza földjét.

Az arany vitézségi éremre háromszor is felterjesztettek, míg végre megkaptam a nagyvezüstit.

A II. osztályú ezüst vitézségi érem a dobórdó harcok idején nyertem el.

Eddig szól az elbeszélés. Tanulságul, lelkesítő példának szolgáljon ez a história és bizni remélnie kell annak a nemzetnek, melynek oly hős fia vanak, mint vitéz Szücs János doktor.

(gy. I.)

XX. század

Ami egyiknek üdv, a másiknak gyalázat,
Hőstett, vértanuság, — fordítsd meg! — árusál.
Ember emberre tör, — így él e szörnyű század,
Melyben mindenki jó, de gaz, hitvány — a mas.

És jaj! — ha elbuktlát. — Hamvában ősi házat,
Tenyérnyi helyt nem ad többé e földgolyó,
Amelyen élni kín és a halál se jó.
Mert haldokolva is a lelked égre lázad.

Nagy kataluni sik a mas az egész világ.
A győztes a bukó hörgő torkára hág,
Széttépi így hitét, mit a végporc megadna.

Egymást mint vérebegek göröcsösen kímél adva,
A holtak lelke küzd és gyűlöl itt tovább.
... Hé, Ember, fenevad! Tekints be már magadba!

Barcsai-Fehér Géza.

Az ember tragédiája

Járja a világot, nagy képpel, komolyan,
Eltelnek évei küzdelmes nyomorban.

Szélmalomokkal vívja reménytelen harcát,
S tépett álmok miatt könnyek szántják arcát.

Ideálok, eszmék, tüzelik a lelkit,
S amit ő szentnek tart, mások csak nevetik.

Délibábót kerget, boldogságra számít,
S nem tudja letépni az élet rézsáit.

A kegyetlen való ostromozza veri...
Csalódásainak se száma, se szeri...

Azt hiszi magáról, tragédia hőse...
De mikor megbotlik, a hitvány gödörbe'

S megtört szeme tisztán látja a világot,
Akkor tudja csak meg, akkor érzi fájón,
Hogy nem tragédiát — komédiát játszott!

Bohdaneczky Aladár.

Tépelődések éjszakáján

Lucynak!

Egyszer, mikor az agg-föld
Lelke úgy fázott
Év millióknak kinya hullt alá...
S a borzongó föld szellemével
Csók-forratba buggyantak össze:
A viágvén-kínok és a láz...
E borzasztó kettős nász:
Gyümölcse lett a nő.
S jaj hiába tépelődöm —
Nyitjára nem jutok,
Hogy teremlő ostorával,
Melyik csattintott a nöbe életet...
Hogy örökrendeltesül;
Melyik ajándékozta
Az eget s a poklot a nöbe egyszerre...?

Lendvay Béla.

Hunyadi János

Csaknem öt és fél évszázada már, hogy Hunyadi János, Magyarország történelmének egyik legvilágítóbb fátylaja a szép Erdélyországban, Hátszeg környékén született. Egy székely nemes, egyszerű anyának volt a fia, de vitézsége és egyéb kvalitásai szárnnyakat adtak neki. Még nem volt ötvenéves sem, midőn I. Ulászló király erdélyi vajdává nevezte ki. Akkor már szörényi bán és Szilágyi Erzsébetnek, a magyar főúri családok egyik legnemesebb nagyszülőjének férje s Hunyad várának ura volt. László fiát lefejezték. Mátyást azonban Magyarország trónjára emelte a hálás nemzet.

Magyarország és Erdély történelme száz és száz könyvnek ezer és ezer lapján foglalkozik azokkal a dicső tettekkel, amelyekkel Hunyadi, mint korának egyik legnagyobb hadvezére, legelőrelátóbb politikusa, majd Magyarország kormányzója nevét megörökítette. Nem ezekkel akarok én most foglalkozni, csak arról a gyászos eseményről emlékezem meg, amely pontot tett Hunyadi János bámulatos működésének és életének végére.

1456. július 22-ét írták. Mohammed szultán kétszáz hajóval, háromszáz ágyúval s a jancisárok és spahik őríasi hadával borzalmas ostromot intézett Nándorfehérvár ellen, de onnan Hunyadi János és az elággott, de ifjú lelkesedéstől áthatott hőslélekű Kapisztrán vezetése alatt a maroknyi kereszties had visszaverte az elbizakodott pogányokat. Mohammed serege 40.000 halottat, 4000 foglyot és 300 ágyút visszahagyván, hanyat-homlok menekült a vár alól. Hunyadi ezzel a győzelmével a kereszténységet és hazánkat évtizedekre megmentette az ozmánok további előnyomulásától.

Sajnos, nem sokáig örvendezhettünk a diadalnak, mert a nagy hadvezér az ostrom idején, a forró nyár hevében kiütt ragályos betegséget megkapta és augusztus 11-én Zimonyban visszaadta nagy lelkét teremtőjének. Utolsó óhajához hiven szülőhelyén, Erdélyben temették el, a gyulafehérvári ősi templom kriptájában.

Nagyszerű volt az a gyászpompá, amelyet az elhunyt nagúr örök nyu-

Magyar Mondák

galomra helyezésétél kifejtettek. A templom falát és alját is a nagy oltártól a szőszékig fekete posztó borította. A hajó közepén bársonnyal bevont hatalmas emelvény állott, rajta a nagy halott jelvényei. Az emelvényt óriási viaszgyertyák világították meg. Négy sarkán négy karosszék a lelkészek számára.

Midőn a temetés ideje elérkezett, a menetet két lovat nyitotta meg, akik épen úgy, mint lovaik fekete bakacsiban voltak burkolva. Az egyik fekete se-lyemzástól tartott kezében, amelyen a nagy ember neve, méltósága és halálának éve és napja arannyal és ezüsttel voltak beszőve. A második lovat balkezén fekete pajzsot, jobbában pedig fekete kópját vitt.

A két lovatog a papság követte, mely után a koporsót vitték. Fekete bársony takarta le a drága halottat, akinek földi maradványait tizenkét főúr vitte kezeibe. Mellette Hunyadi száz szolgája haladt feketekámzás köntösben, mindenik kezében egy-egy fekete loboó gyertya.

A koporsót a tanácsurak gyászruhában, fekete-gyapjassiveggel követték.

Midőn a menet élen haladó két lovat a székesegyházhoz ért, az egyikük fekete kópjiát eltörte a templom falában, a másik zászlójával bement a templomba, ahol aztán megkezdődött a szomorú szertartás.

Sajnos, a gyulafehérvári dóm és a benne nyugó nagy halottak hamvai sok pusztítást szenvedtek. Hunyadi János földi maradványai csak 1601-ig pihentek a hatalmas kőkoporsóban; ekkor néhány alaváló ember szétszórta a drága hamvakat. Az történt ugyanis, hogy Básta és Mihály vajda egyesült serege Báthori Zsigmond fejedelmet Boroszló községén megvervén győzelmesen vonult Gyulafehérvár felé. Az egyik kapzsi ellenség, Mihály, oláhországi vajda, Torda és Nagyenyed magyar lakosságát felkoncoltatta és Rácz Györgyöt Gyulafehérvár ellen küldötte. Ez a kegyetlen ember, méltó akarván lenni vezéréhez, szintén leölette a magyarokat, a fejedelmi palotát minden díszétől megfosztotta, az ország levéltárát széthányta és katonáit rabolni küldötte.

Egy idegen oláh zsoldos arra vetemedt, hogy Hunyadi János jobbkezeben levő vezéri botot is elrabolja és magával vitte Esztergomba. Itt megjelent Orsy Péter, akkori várparancsnok előtt és kedveskedve felajánlotta neki az egykori kormányzó vezéri botját.

— Nem adhatám érdemesebbnek, mint kegyelmednek, várparancsnok uram.

— Mivel tudod igazolni, hogy az aján-

dék csakugyan Hunyadi jobbkezeben volt?

— Tanuim vannak rá!

— Hívd be őket!

Három elrongyolt sunyi arcú idegen zsoldos jött Orsy elé. A várparancsnok összeráncolt homlokkal tekintett rájuk.

— Tanuskodtok-e amellett, hogy ezt a botot az itt álló Kimpián Timoftyei nevű katona vette ki Hunyadi János jobbkezeből?

A három tanu abban a reményben, hogy bőséges jutalmat fognak kapni, mohón és vigyorogva válaszolta:

— Igen, mind a hárman ott voltunk, személyesen láttuk!

Orsy Péter most kiegyenesedett szigorúan végignézett a négy hitvány emberen és így ítélkezett:

— Ti tanúk elmehtetek, Te pedig, Kimpián, itt maradsz. Köszönöm neked az ajándékot.

Az oláh rablók szemei felragyogtak, de csak egy pillanatra, mert a nemes-érzésű ellenséges parancsnok továbbfolytatta beszédét.

Mivel azonban Hunyadi Jánosnak, ennek a nagy férfiúnak megszentelt hamvait háborgattad és mivel jobbkezeből sajátkezüleg kiloptad a vezéri botot, nem vagy érdemes arra, hogy a nap rád süssön és hogy az Isten levegőjét szívjad . . .

Azzal azonnal beintette udvari szolgáit, akik levitték a vár udvarába a halálra rémült rablót és ott Orsy Péter további parancsára megköttözték. A várparancsnok is odaérkezvén, így szólt Gáchy József kapitányhoz:

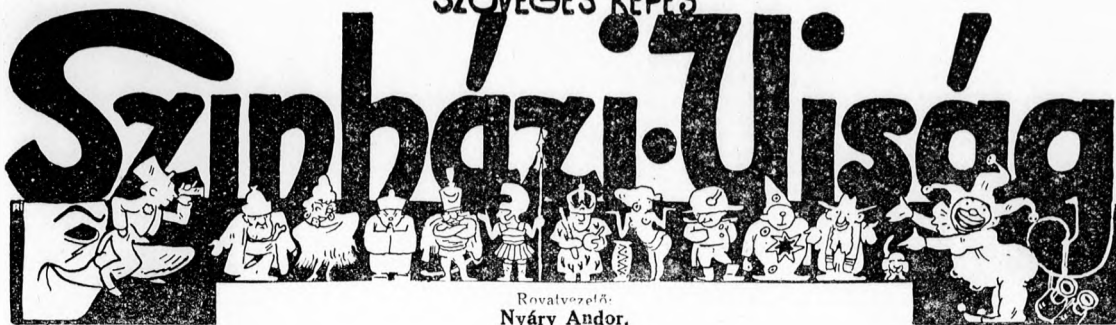
— Kapitány uram, fogja ezt a vezéri botot a kezébe és menjen le vele a Dunához. Ez a bot az egész kereszténység legnagyobb vezérének, Hunyadi Jánosnak kezeiben volt és úgy nyugodott egész mostanig a koporsóban. Ez a zsoldos, akit megköttöztem, elrabolta azt a nagy ember kezéből. Dobja be a botot a Dunába kegyelmed, kérje a hatalmas folyót a Mindenható Isten nevében, hogy fogadja szeretettel hajbai közé e drága ereklyét és örök időken át oltalmazza meg az olyan szentségtelen kezeketől, mint ennek a nyomorult javvesztelő embernek a kezei. Azután ezt az embert minden ceremónia nélkül dobja a bot után megköttözve a habokba . . .

Gáchy uram tudomásul vette a parancsot és azt végrehajtotta.

Hunyadi János vezéri botja most is ott nyugszik valahol a Duna fenekén Esztergomnál, de még ennek az élettelen tárgyának sem teljes a nyugalma, mert a szembenlévő partokon már az idegen hódítónak erőszakos világa kezdődik.

(O. G. J.)

SZÖVEGES KÉPES

Rovatvezető:
Nyáry Andor.

A miskolci minoriták és a Muzsa

I.

— A nemzeti magyar színészet százados emlékeiből. —

Írta: Tóth Kálmán

Magyar mysteriumok mint a népdráma csirái

A magyar színészet történetírója megjegyezte:

„A magyar egyházi szertartás már 1790 előtt ismert és ünnepeim már a XII és XIII. században használta a dráma formáit. A fennmaradt *mysteriumok* alapján tehát valószínűleg tartjuk, bár kevés nyomra hivatkozhatunk, mely azt bizonyíthatná, hogy nálunk a *mysteriumokból* népdráma fejlődött volna. Kétségtelen, hogy a karácsonyi Betlehem-járást, Gergely-napi járást, a husvétit és vízkereszt-i játékokat a mi népünk már akkor is ismerte; sőt egy kánáni menyegző féle *mysterium* töredéke arra mutat, hogy valósággal művelt is valamelyes *mysteriumok*at. Más udvarok példájára Nagy Lajos is meghonosította fényes udvartartásában az énekeseket, sísopokat, táncosokat, bohócokat, s az ő példájára az ország nagyjainak környezetében is találhatók nyomai az ilyen mulattatóknak. stb.”

Nemzeti színészetünk megalapítását a krónikások 1782-re írták. Történeti feljegyzések szerint ebben az időben a miskolci *minoriták* *növendékei* színdarabok keretében már irodalmi előadásokat tartottak. (Amikor a *miskolci Tambur fogadóban*, az állás-színben — melynek felépítéséhez a *tardi hóbányából* a *mezőkeresztesi köznevelő*g hordta össze s 1797-ben légtett — már az úttörő magyar vándorkomédiások jöttek.)

Tudott dolog, hogy a XVI. századi semmi írott emléke sincs a magyar színpadi műveken. A magyar kultúrát művelő *miskolci minoriták* lelkes tanítói azonban az 1700-as években latin-nyelvű színdarabokat írtak.

A miskolci minorita lyceum katedrán ekkor a következők: Hegedűs, Mahovszky, Greskovics, Fábrý, Schmicz, Simola, Mártonyi, Özséb, Szabó, Zsalud, Szuhányi, Kifovics, Bíró és Török Damascén. Ezek a

szerves tanítók erkölcsnevelés szempontjából a liceumi növendékeket színjátékok (*mysteriumok*) előadására is tanították. Ezek később irodalmi jellegű színjászókat képeztek.

A latin-nyelvű darabokat a minorita tanítók írták. Azonban nemcsak a nyelv gyakorlására, hanem egyes ünnepi alkalomra is adtak elő történelmi, vagy társadalmi színjátékokat. Egyes színjátékaikat is.

Török minorita disharmoniója a magasztalások chorusában...

Az első magyarországi színház százéves jubileuma alkalmából sok szó esik a nemzeti színművészet pártoló miskolci minoritákról, mert Miskolc színészetének történetében jelentős szerepet játszott a miskolci minorita szent társaság egyik áldozó papja: P. Török Damascenus conventuális minorita, aki 1818-ban Nemes Szigethy Mihály cs. és kir. privilegizált könyvnyomató betűivel Miskolcon erkölcsi szempontból kiadta „Az időt töltő *Mulatságok és különös figyelemmel A' Játék-Szín erkölcsi tekintetben*” c. 71 oldalas akkor nagy feltűnést keltett röpiratát. (Részletei a következők voltak: *Előbeszéd, Jéduv és Öröm, A mulatságok nemei, A játékszín eredete, A színjáték erkölcsje, Egyházi bölcsék itélete, A Theátrum ártalma és A színjáték megszüntetése.*)

Török Damascenus mint kitünő egyházi író ekkor *Hercel Jób*-bal vezettetett s az „erkölcsi-játékszín”-ről szóló röpiratán kívül „Az önön gyilkosságról szóló észrevételek a józan ésszék és a keresztény erkölcs tudomány útján” c. munkája volt jelentősebb. (Megjelent Szigethy könyvsajtóján 1818-ban.)

Török Damascén, mint a minorita-rend miskolci kormányzója, mivel Miskolc város a Pestről kiutasított magyar vándorkomédiásoknak mindig vendégszállást adott — sohasem nézte jó szemmel a megtelepülő vándorkomédiásokat. „Beestelen-trupp”-nak tartotta a „Glorias apostolokat s növendékeivel együtt *kárhozásra* ítélte az úttörőket, *akkikkel bűn volt beszélni* is.

Török Damascén előbb az egri érseki hitnevelési intézetnek volt szigorú igazgatója, aki Eger falai közt is sokat látta „éhen csavarogni” a Miskolcra átárandult vándorcsapatot. Behatóan foglalkozott a

színészet ügyével s mint szerzeteskormányzó mindig gondjaitól mentesült a kulturmissziót teljesítő magyar úttörő bajnokokkal szemben.

Széles e-házában Miskolc városa istápolta annak idején a fővárosból származott nemzeti színészetet. S mikor *Wesselényi* ut *Szrogh* és *Miskolci* sikeres mentőakcióját közeledni látta, szigorú kritikát gyakorolt a játékszínekről.

A nevezetes miskolci könyvsajtón kiadott *Török minorita-féle röpirat* után az érdeklődés még jobban fokozódott a magyar színjátszás sikeres meghonosítása iránt. Ez volt Török-minorita *utolsó harca a Theátrum ellen*. Azonban hiába: *egy év múlva a magyar komédiásoknak nemes Miskolc városa állandó hajlékot épített* . . .

Ki volt Török minorita, a théátristák ellensége?

Török minorita nemesi családból származott. Eredeti családi neve: *kadicsfalvi Albert József*. Bölcséleti és teológiai doktor lett. Mint szerzetes lépett a minorita-rendbe és a miskolci rendház főnöke volt, ahol 12 éven át kormányozta a rendet. Született Zetelakán (Udvarhelymegyében) 1757 január 27-én. 1781-ben szentelték pappá s gimnásiumi tanár lett Aradon. Kitünő hitszónok volt. Majd bölcséleti és hittanár lett a kolozsvári és nyírbátori rendházaknál. Később az egri érseki hitnevelési intézet igazgatója, aki Egerből *Miskolcra* került. Azután nyugalomba vonult. 1824 július 25-én halt meg 68 éves korában Miskolcon. Jelentősebb munkái voltak: *Prédikációk, Szent-beszédek, Calendarium, Az öngyilkosságról, Az anyaszentegyházi hit, Erkölcsi színjátékok, Öltártisztelek, stb.* Munkásságának java része *Miskolcra* esik. Miskolcon írta a „lelki tanítók szaporá segédletére” és a *miskolci minoriták templomában emeltetett „uj nagy oltárnak felszentelése alkalmatosságával* 1819 karácsony hava 15-ik napjára” *Az oltár és az isteni tisztelek előmozdításának nagy eszköze*” c. hitbuzgalmi munkáját is.

Török minoritának jeles tanítványa volt a miskolci rendben — a miskolci származású „*Ótváltozatú lant*” neves írója: *Orosz Ádám*, a szónoklatti irodalom jeles művelője, kinek jelszava volt: „*Isten, hit, haza!*” (sz. Miskolcon, 1802, nov. 23. Atyja huszárszázados, anyja francia urhölgy volt. Az egri pap-

növendékben tanult, ott lett főgyőzházmegyei hitszónok, majd haláláig Eger-szalók plébánosa.) *Orosz Ádám*, mint *Buhalmi* — Emléklant c. ciklusában bucsuzik („*Bucsúvétel a miskolci tanítóktól, 1822.*) *Török Damascénustól* is, mondván: „*Porában röget, haratsöppben napot, eget látni: annyit tész — betűkből olvasni mindent* . . .”

Török minorita röpiratából pedig sok mindent megtudunk . . .

Az a bizonyos röpirat a Theátrumról!

Idézzük fel a multnak emlékeiből és Miskolc könyvnyomtatása régi korszakából Török minorita százötvenes röpiratát.

Az elsárgult fedőlapot így nyomtátek:

Az időt töltő Mulatságok

és különös figyelemmel

A' Játék-Szín erkölcsi tekintetben

Írta

P. Török Damascenus

comen'ualis minorita

Miskolczon

1818.

Miskolczon

Nyomatott Nemes Szigethy Mihály-nál.

A könyv *motióttá* Török minorita így írta:

A' mi hibáink okai közül egy az, hogy a' példa szerént élünk: és nem az okos megfontolás szerént szedgyük rendbe magunkat, hanem a' szokás által vitünk. Ha kevesen tenünk valamit, nem akarunk követni: mikor többen kezdik tselekedni, mintha mi közönségesebb, követysztiszegebb volna a' tyúk, és helyes tselekedetnek látszatik a hiba, mikor közönségessé lett.

Török minorita korszakos munkájának következő a *preludiuma*:

Elő-Beszéd.

Az értelemmel és szabad akarat-
tal bíró ember minden cselekedete,
melyet ismeretből szabad vá-
lasztás szerint tesz — *Moralis im-
putatio* erkölcsi tulajdonítás alá
vételik. A' teledkedetben az ismert
erkölcsileg jönnek, vagy rossznak
nevezetlik.

Es teledkedeteket illető erköltsi-
ségünk elhat: örömrünk, mulatsá-
gunkra, kedvteléseinkre is. Kormá-
nyozza az embert az erköltsi tudomá-
ny az *időt töltő mulatságok* dí-
szében . . . Ezen mulatságainkat az
okosság *Zinornmértékéhez* alkal-
mazható *Eutrapeliának* nevezzük.

Mint az *erköltsiség őrtállója*
írok az *időt töltő mulatságokról*,
nevezetesen a *Játék-Színéről* ami
talán *tíspósen érdeklő*, mert er-
költsi regulái nem az emberek szo-
kásából vétetnek.

Képzelm: fel fog támadni a
mostani világ szokásainak kiterő
haraggal ezeket fogja mondani:

— *A klastromnak mohos falai
között, a díszesebb világnak szoká-
saitól magát elvont és életének
több óráit csak a képzőlétes ország-
gában töltő Mysticus ember, mint
tud a mulatságoktól s nevezetesen
a Játék-Színről itélni?*

Elenyésztek ám a régi gondolko-
dások lellei! Az érzésben, ruhá-
zatban, társalkodásban és időt töl-
tő mulatságokban adó jutott már
az ember, ahol a *díszesség és a héj
lakik* . . . stb.

Török minorita — ahogy önma-
gát nevezi — mint az *„erköltsiség
örtállója”* 71 oldalas röpiratát,
mindazért, hogy a tiszta erkölcsöt
nevelje. Néki elég volt ha csak
egy Plató-hívőre talált, aki az igaz-
ság serpenyőjében ítélezett, mond-
ván:

— *„ahik a lák miatt az erdőt
nem látják, szánakodást érdemel-
nek . . .”*

A színjátszás meghonosítá-
sa az *Avas-álján* . . .

Miskolcon már korábban érdeklő-
dés nyilvánult a magyar színját-
zás iránt.

Minden nemzetnek volt szokásos
mulatságos játéka. A krónikások
feljegyzése szerint: a görögök
Olympus hegyén Jupiter tiszteleté-
re Olympiai-játékokat rendeztek
minden ötödik esztendő kezdetén.
Divott az Istmusi u. n. Chorinthusi-
si- és Pythiai-játék is. (Szerzőjét
— tudós Calmet „*Dictioarium*”-a
szerint — Apollónak mondják, aki
Python kígyót megölte.) A króni-
kások szerint már itt is történtek
borostyán-koszoruzások. Majd az
Argos beliek Nemea-i játéka köz-
vetkezett a Nemea-mezőben, azon
kút mellett, hol Neptunus szerint
Nemea fiát a sárkány megölte. Így
folytak le a pászlorliuk mezei já-
téka is. Előbbiről pedig feljegyez-
tetett: „A játéka győzedelmését a
Bírák zöld Laurus-ágfonattal koroná-
zázták s kezébe Pálmaágot adtak.
A pálmát végigördíték a városok-
ban, hogy vágyódás volt arra, hogy
a gyermekeket is előkészítsék s a
Gymnasidárhák 16-tantító mesterei
az ifjúságot erre tanították.

Török áldozás szerint így hono-
sított meg a miskolci minorita
rendnél is, még a magyar színmű-
vészet előtti korban a kezdetleges
színjátszás, mely előkapuja volt a
nemzeti színjátszásnak és *elősegi-
lője volt az első magyarországi
nemzeti színház alapító letételének.*
Nemzeti színművészetünket tehát
a *miskolci minoriták* már annak
igazi bölcsőkorában is ápolták és
erkölcsi alapon pártolták is.

A lelket vidámitó mulat-
ság és a tánc . . .

Török minorita régi erkölcsi in-
tése meghallgatása érdemes, mert
abban az időben még nem voltak
annyira felvilágosodottak és mo-
dernek az emberek.

Török minorita szerint a *mulat-
ságok, melyek a lelket vidámitják
és érzéseinket ártatlanul gyönyör-
ködtetik — nincsen megiltitva sem
a természetől, sem az Istentől.*

Török áldozár tehát vallotta Cá-
tő böles szavát:

A sok dolgok között gond-
tól menekedni
Szükséges magának vig na-
pod szerezni.

Mert a folytonos munkától lan-
kadós támad a lélekben. Tehát —
a természet ösztöne is vezeti az
embert!

Török áldozár legelőször a *lán-
cot* kritizálja. Azt a táncot, ami „a
muzsika mértékje szerint a testnek
ide-oda sétálására, ugrására, vé-
rünk hígítására és testünk egész-
ségére szolgál.” Az erkölstantító
Szt. Ferenc tanítására hivatkozik,
mondván: „a muzsikas táncok a
maguk valósága szerint rosszak-
nak, vagy jóknak nem mondhatók.”
Felteszi tehát a kérdést: *Ártalmat-
sak-e a táncok a mértéktelenség ál-
tal?* Mert a tánc vágyódást támaszt
köteltségünket gátolja, testünket
erőtleníti és nappalunkat éjszaká-
vá változtatja.

Ciceró idején „*alaváló dolog*”-
nak tartották a táncot, bár Mars
színteletere évenként a város ucáit
„*Tántos Pap*”-ok táncolták ke-
resztül. A görögök azonban Török
megállapítása szerint befogadták,
mert Homéros „*istení ajándékának*”
nevezte, Spárta város polgárainak
pedig egyenesen megparancsolta a
táncot.

Sajnos, ekkor még semmi erköl-
csi rosszaság nem volt benne s hi-
rést sem hallották a mai botrányos,
rendőrhathatóságilag beiltott, *érzék-
táncoknak* és frivol balettoknak,
melyekkel most a római vatikán és
a rendőrhathóság állandóan foglal-
kozik. Török minorita korában jó-
formán az erkölcsös nemzeti-tánc
divott.

A s erköltsiség őrtállója a
klastrom mohos falai közül meg
ezt is megkritizálta . . .

A csillagászat története

Írta: Demeter János.

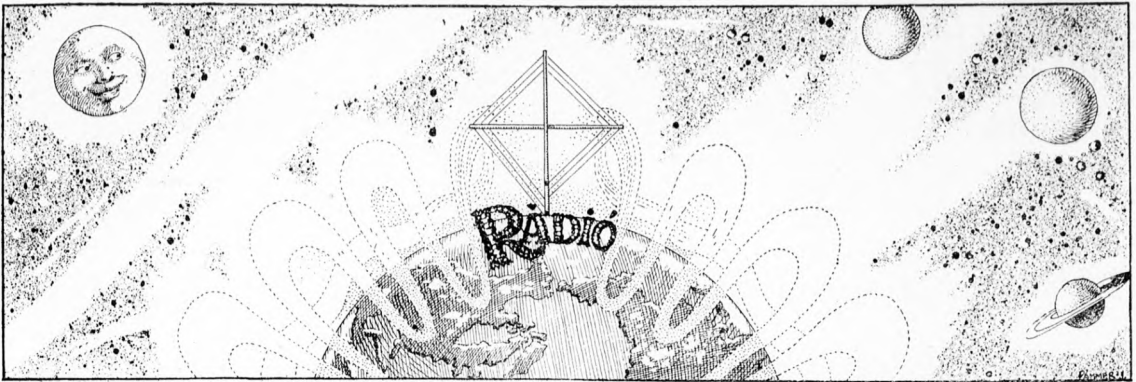
A csillagászat történetének, épúgy mint a népek törté-
netének, megvannak a maga korszakai. Van tehát a mon-
dák világból nyuló korszaka is, amely azonban abban kü-
lömbözik minden más történet hasonló korszakától, hogy
meséből a legnagyobb bizonyossággal vonhatunk következté-
teket a csillagászat megelőző állapotára, mert még a leg-
tévesebb tanok is gyakran oly ismereteket tételeznek fel,
amelyek csupán az égnek észvázadokon keresztül végzett
állandó megfigyelése által szerzedték meg. A csillagászat
történetének van még egy lényeges előnye más történetek-
kel szemben: míg a történet tudósoknak például sokszor a leg-
elesebb kritikával sem sikerül az igazságot a költőtől, a mesét
a történelemtől elválasztani, addig a csillagász ke-
vés számítás után teljes bizonyossággal megmondja, hogy a
szóban lévő megfigyelés valóság-e, vagy képzelet-születte.

A történelmi mese eredete az emberi szívben van, for-
rása pedig a mindennek okát kereső ösztön. Egy nép sem
kezdte azzal, hogy a történelmet leírja; minden népek
volt tehát legendás hőskora és az első történetírók e ho-
mályos korszakból származó hézagokat azokkal a hagyomá-
nyokkal, mondákkal töltötték ki, amelyek a nép ajkán
fenmaradtak. Így keletkeztek a hősköltemények, amelyek
számátalan meséje mögött nem egy igazság rejtőzik.
Minden nép, mielőtt rendezett állammá alakult és így tör-
ténelmivé vált volna, erdőkben bolyongott, folytonos harc-
ban állt a ragadozó állatokkal. E félig vad állapotból a ci-
vilizáltabbá való átmenet, a vadállatok kiirtását, az embe-
reknek kisebb helyre való összetömörülését, falvakká és
városokká való alakulását és a társas élet szelidebb erköl-
cseinek elsajátítását tette szükségessé. Olyan nagy embe-
rekre volt tehát szükség, akik a fél-vad népeket új életfor-
mákra taníthatják. Támadtak tehát hősök, félistenek, akik
a nagyobb kultúrájú népek példáján lelkesedve, népüket
új életbe vetették. Így születtek Prometheus, Kadmos, Her-
kules, Orpheus, Nimród, Oziris stb.

A fejlődés ilyen menete megtalálható a csillagászati
mythológiában is. Mielőtt az emberek a teljes tudatlanság-
ból a csillagászati ismeretek ama fokáig emelkedtek volna,
amelyen már igazi csillagászati megfigyelés végezhető — és
ezzel kezdődik a történelmi korszak — előbb különböző
feltevésekre volt szükség, amelyek, mivel eszközlők a
történelem előtt ismeretlenek, a mondák korába tartoznak.
A mindennapi, hónapos és éves periódusok észrevése és
az első tengerészek merész tette, akik először hagyták el
a partokat és csak a csillagok után tájékozódtak: ezek volt-
tak azok a fontosabb tények, amelyek a mondák korába
tartoznak. Ezek az emberek nem lehettek közönséges ha-
landók és a nép kedvét lelte abban, hogy ezek történetét
kiszinezze, így keletkezett az Argonauták mondája, így
születtek Uranus és Atlas, Thesans és Herkules.

A következőkben követni fogjuk a csillagászat fejlő-
dését a dikuvim előtti időktől kezdve a mondák korán,
Babilónián, Chaldeaán, Perzsián, Fönicián, Egyiptomon, In-
dián, Kinán, Görögországon, Arábián keresztül egészen
napjainkig.

Rádiótelefon

Írta: Szegedi Varga József.

(Folytatás.)

A szabad antennát legtöbbször magasra emelt, a földtől jól szigetelt, egy vagy több fémhuzal esetleg fémháló képezi. Anyagát rendszerint csupasz esetleg szigetelt, vékony szálabból sodrott vagy tömör fémhuzal alkotja. Minél kiterjedtebb és magasabb az antenna az adóállomás által kisugárzott energiának, annál nagyobb részét képes felfogni, tehát céljának annál jobban megfelelni. Alakjuk különféle lehet s ez szerint történik az elnevezésük. Így gyakoriabban az „L”, „T”, *hárla*; *kosár* stb. alakú illetve elnevezésük. Néha az elhelyezésük módja szerint illetik, *szabad-, padlás-, tető-, ablak-* stb. antenna nevekkel.

Az előállható veszteségekre való tekintettel, lényeges követelmény, hogy a földtől gondosan el legyen szigetelve, ezért rendszerint, különösen a szabad antennánál, a kikötés több porcellán szigetelő közbé iktatásával történik. Ugyiszintén gondosan elszigetelendő az antennát és a felvevő gépet összekötő vezeték is.

Antenna céljaira, a körülményektől függően kisebb-nagyobb sikerrel néha felhasználható más szükségleteket szolgáló kiterjedtebb fém háló is. Igen gyakori egy kisebb condensator közbé kapcsolásával az egyenáramú világítási hálózat felhasználása, de lehet a telefon vagy a jelző csengő hálózat, sőt az ágy sodrony, erkély rács, eső víz levezető is antenna, ha a körülmények alkalmasá teszik arra.

Az antenna helyének megválasztásánál figyelembe veendő, hogy a közelben levő elektromos vezetékekbeni áram ingadozások zavarólag áthatnak az antennára. Ez a hatás a távolságon kívül az antenna és a közelben levő vezeték viszonylagos helyzetétől függ. Ezért rendszerint az antennát távol (legalább 2—3 méterre) s nem párhuzamosan feszítendő ki az elektromos vezetékekkel. Az antennák körül levő vezetők felfogják az elektromos hullámokat, „*elektromos árnnyékok*” vetnek az antennára. Így

egy fémburkolatú háztető padlásán elhelyezett antenna felvétel céljaira alkalmatlan, mert a fémtest rá elektromos árnnyékokot vet. Ebből a szempontból sokkal kedvezőtlenebbek a viszonyok a különféle vezetékekkel behálózott városokban, mint vidéken.

A keret antenna használatától eltekintve — mint tudjuk — a felvevő gép megfelelő sarkát a földdel kötjük össze. E célra igen jól megfelel a világító gáz vagy a vízvezeték úgy, hogy a vevőkészülék megfelelő sarkát egy huzal segítségével egyszerűen a víz- vagy a gázcsaphoz kötjük, illetve forrasztjuk. Ha ez nem állna módunkban, akkor a kút vizébe helyezett vagy az állandó nedvességű földrétegig beasott, körülbelül $\frac{1}{2}$ m² területű fémlemezhez kötjük a föld vezetékét.

Az antenna nem csak az adóállomás hullámaival veszi fel, hanem a különféle légköri kisülésekből származó hullámokat is. Az utóbbiak mint a felvételt zavaró mellék zörrejek, különösen a nyári időben igen jelentékenyek. Ugyanolyan zörrejeket okoz a villamos vasutak csuszó áramszedője és a vezeték között igen gyakran fellépő szikrázás is.

Ugy a tiszta vétel, mint egyszerűség szempontjából nagy előnyökkel bír a *keret antenna*. A keret antenna egy nagy, kevés menetű indukciós tekercs. Rendszerint négyszögletes fa rárára egymástól szigetelve csévélte huzal. Keret antenna a keret síkjával megegyező irányú hullámok iránt a legérzékenyebb, azokból fogja fel a legtöbb energiát. A tisztább vételt az által érjük el, hogy a keretet a várt hullámok irányába fordítjuk s így a más irányból jövő hullámokból igen keveset fog fel. Különösen fontos, hogy a zavaró hatású mellékzörreket okozó légköri kisülések hullámaikat sem veszi fel.

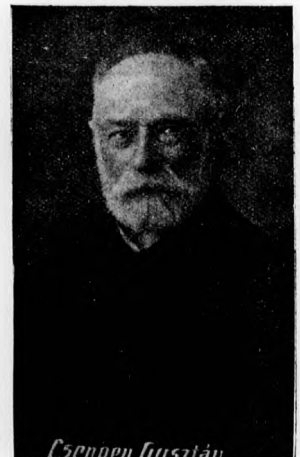
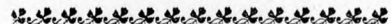
Költség szempontjából is lényeges megtakarítást jelent a keret antenna használata. Kis méreteinél fogva bárhol felállítható. Nagy hátránya, hogy csak kevés energiát képes felfogni s így csak nagy fokú erősítéssel használható úgy, hogy a magas antennával szemben ugyanazon körülmények között egy drágább, illetve nagyobb vevőkészüléket igényel.

Egy megfelelően épített magas antenna igen jó villámhárító is egyben s ezért gondoskodni kell arról, hogy zivataros időben vagy ha a vevőkészüléket nem használjuk a vevőkészülék kiiktatása mellett, a lakáson kívül közvetlen a földdel összeköthető legyen. Ezt rendszerint úgy szokták megoldani, hogy az antenna levezető huzal és a vevőkészülék közé egy átkapcsolót iktatnak, amivel az antennát zivataros időben a föld vezetékre kapcsolnak.

A keret antennánál villámütés veszélye sincs meg, föld vezeték sem kell. Az antenna huzal két végét egy indukciós tekercsből és kondensatorból álló körbe kapcsoljuk. A felfogott energiát az indukciós tekercs útján adja át a felvevő készüléknek.

Most már nézzük azokat a szerkezeteket, amik alkalmasak arra, hogy a leadó antennáján kisugárzott módosított hullámokat a vevő antennával felfogva érzékesservünkkel hallható, levegőrézesség alakítják át.

(Folytatása következik.)

CSENGEY GUSZTÁV,
nemrég elhunyt kiváló költő legutóbbi arcképe.

Közgazdasági szerkesztő:
NEMETH JENŐ.

Németországi tudós tanulmányútja Felsődnánaton. Dr. Appel Ottó titkos tanácsos, a berlin dahlémi mezőgazdasági intézet igazgatója júl. 20-tól aug. 3-ig tartó 2 hetes tanulmányút telt Magyarországon s különösen a felsődnánuti gazdaságoknak szentelt sok időt. Kísérőében volt H. Schneider nagybérli Ritterguts pächter in Eckersdorf Kreis Namslau, német-sziléziai mintagazda, mint növény-nemesítési és gazdasági szakleltetés. A földmiveltésügyi miniszter is kísérőt rendelt a két német szakember mellé, akiket felsődnánutól utjukban Beke László m. kir. gazdasági tanár burgonyaszakértő is elkísért.

Dr. Appel Ottó 1913-ban is járt Magyarországon határozatosan kijelentette, hogy a világés dacára a magyar mezőgazdaság úgy általánosságban, mint részleteiben lényeges fejlődést mutat.

Győrcsanakhegy község áldozatkészsége. Amint a legutóbbi számunkban közöltük a kultuszminiszter a győrcsanaki Népfőiskola kulturháza felépítése céljára 150 millió segélyt helyezett kilátásba.

Győrcsanak érdemes becén-splébánosa, Szekeres Bónis a napokban felkereste Kamaránkat s örömmel közölte, hogy *Csanakhegy község* lakossága átvezette a Népfőiskola működésének óriási jelentőségét, legutóbbi közgyűlésünkön az építendő Kulturház céljaira szintén 100 millió koronát szavazott meg.

Talán Hazánkban ez az első eset, hogy egy község közönsége a kultúra érdekében így nagy és köveztésre méltó áldozatot hoz, mely áldozatkészségük értékét emeli azon körülmény, hogy Csanakhegy község Győrvármegye legszegényebb községe, hol még a leggazdagabb gazdának birtoka s a lakosság tulajdonom részének csak egy-két holdt kerje van, melynek terményeit a győri piacra behozva, tartsa fenn családját.

Dicsőreget érdemel és példaképpül állítandó a község, mely szegénysége dacára így áldozatot hozni képes, de egyben irigylésre is méltó, hogy Szekeres Bónisban oly plébánosa van, ki fáradhatatlan buzgalommal és lankadatlan tevékenységgel a község lakosságát a tudavágyú ily magas fokára emelte és meg emeli fogja.

A győrcsanaki Kulturház felépítése tehát már biztosítva van, de annak alapkövei már le vannak fektetve a csanakhegyi lelkében. Kísérje Isten áldása nemes törekvésüket. A még hiányzó elég tekintélyes összeg előteremtésében Kamaránk

vezetősége is segítségére fog lenni a derék község derék plébánosának — Azonkívül az őszi-téli tanfolyamon 1—2 délutánon át kamarai szakemberek vállalják magukra az agrárius tárgyú előadások megtartását.

A Vas megyei Gazdasági Egyesület az évenként megtartandó járási ténhén- és úszó-díjazásokkal óhajta a háború előtt már hírnévnek örvendett vas megyei tájfa tatók szintén emelni és a kistenyésztők ambícióit sarkalni. A Gazdasági Egyesület igazgatója az egyesület súlyos anyagi helyzetére való tekintettel azon kérdéssel fordult Kamaránkhoz, hogy a rendezendő díjazásokat erkölcsileg és anyagilag a támogatást kilátásba helyezte és pedig járásonként szarvasmarha díjazás céljára egymillió koronát helyezett kilátásba. A díjazások javaslatunk szerint a sopronmegyei járási díjazásoknak megfelelőleg fognak történni s minden kamarai díjjal, díszesen kiállított kamarai oklevél is fog kiosztatni.

Veszprém Vármegyei Gazdasági Egyesület ünnepe. A Veszprém Vármegyei Gazdasági Egyesület f. évi szeptember 6-án és 7-én tennépl 60 éves fennállását. Az ünnep szeptember 6-án d. e. 9 órakor istentisztelettel kezdődik, mely után 10 órakor a vármegyeház nagyertermében dr. Magyar Károly főispán előkötete alatt diszközgyűlés lesz, melyen Kajdacsy Endre ügyv. igazgató ismerteti az Egyesület történetét, majd Fabriczius Endre, OMGE főtitkára fogja előterjeszteni az OMGE és a GEOSZ javaslatát a vármegyei Gazdasági Egyesületek jövőbeni feladatairól és működésének biztosításáról.

Dél előtt 12 órakor lesz a *szőlészeti, borászati* és ezekkel rokonágak *kiállításának* megnyitása. Délután 1 órakor társasbéd. Délután lesz megtartva a *kisgazda fogatok díjazása*, kisgazdák *lóverseny*, tréflás verseny, a vármegyei *levante egyesületek* sportgyakorlati s végül este 6 órakor néppünnepl.

Szeptember 7-én d. e. 9 órakor az ipariszkolában *szakelődás* lesz a *szőlészeti, borászati* és *kertészeti* időszerű kérdéseiről s ugyanekkor lesz a kiállítás bírálata is megtartva. Dél előtt 10 órakor lesz a *tenyészlokiállítás* és *díjazás* kizárólag melegvérű lovak részére. 11 órakor *szántógép-bemutató*. Délután 2 órakor társasirándulás a *tótvásonyi*, „Szent Hubertus” gyülemoles- és faterleplő szövetkezet telepeinek megtekintésére.

Az elnökség útján kibocsátott „Felhívás” az érdeklődőknek részletes felvilágosítást nyújt.

Kamarának a különböző verseknek díjainak fedezésére 25 millió koronát bocsátott a jubiláló Egyesület rendelkezésére.

A Felsődnánuti Mezőgazdasági Kamarai „Kamarai Értesítő”-jének legutóbbi száma gazdag és szakzerű tartalommal jelent meg. A mezőgazdaságoknak és szakembereknek nélkülözhetetlen ez a közlöny, amely *Mille Géza*, a felsődnánuti mezőgazdasági kamarai jeles titkárnak szerkesztésében jelenik meg Győrben.

A Sopronmegyei Gazdasági Egyesület sörárpa-kiállítás. A Sopronmegyei Gazdasági Egyesület, a Földmiveltésügyi Kormány, az Országos Magyar Gazdasági Egyesület, a Felsődnánuti Mezőgazdasági Kamarai, továbbá a helybeli termelők és nemesítők részvételével és Grábner Emil, valamint Gyárfas József főigazgatók közreműködésével sörárpa bemutatót és vásárt rendez.

Tudvalevő, hogy ahol a cukorrépa termesztés a gazdák behatóbban foglalkoznak, ott a gazdálkodás is intenzívebben folyik és ezen intenzivitással vele jár, hogy a gazdák egy minőségileg jobb, tehát sörárpa termesztéssel foglalkoznak. Így van ez vármegyénkben is. Ezért a Sopronmegyei Gazdasági Egyesület felhasználva az általában kedvező kimenetelt és szépnek mondható sörárpa termést, felújítva a háború előtt már több évben tartott sörárpa kiállítást, hogy a sörárpa jobb értékesíthetőségi lehetőségeit előmozdítsa, azaz elterje keltsé. Ezen sörárpa bemutató megtartása már csak azért is figyelemreméltó, mert a termelőknek alkalmuk nyílik egymás sörárpáját is felbírálni, továbbá megismertetik a bel- és külföldi sör és malátakereskedellemmel az eladásra váró sörárpa készletet és ezzel eléri hogy nagyobb számban jönnék kereskedők; ami viszont az árak kialakulására feltétlenül előnyösen hat és így a gazda is a legjobb értékesíthetőségi lehetőséget éri el.

A folyó éven tartandó sörárpa bemutató és vásár időpontját szeptember 8-ika van kitűzve. A kiállítás színhelye Sopronban a kereskedelmi és iparkamara kiállítási helyén lesz.

A kiállításon résztvehetnek: Sopron, Győr, Moson, Vas, Zala, Veszprém, Komárom, Fejér, Tolna, Somogy és Baranya vármegyék, vagy is az egész Dunánut, az Alsó- és Felsődnánuti Mezőgazdasági Kamarai sörárpa termelői, tekintet nélkül arra, hogy sörárpa készletük — melyből kiállítanak — kisebb, vagy nagyobb mennyiségben (tehát

métermázsák, vagy vaggonokra mért mennyiségben) állanak készletül az illető termelő rendelkezésére.

Felhívjuk tehát mindazon kis- középüzemű termelőket, illetve termelőket, kik a rendezendő kiállításon sörárpájukkal résztvenni akarnak, hogy ebbeli szándékukat augusztus hó 25-ig feltétlenül jelezzék be a Sopronmegyei Gazdasági Egyesület Hivatalánál Sopronban (Csengeri uca 13.). A bejelentéssel egyidejűleg 5 kgr. sörárpa is beküldendő, amely a kiállításba kerül. Ezen 5 kgr. sörárpa minta a gazdasági egyesület maradjon és ennek alapján történik a bírálat és az esetleges eladás megjelölése is. Felvilágosítást közöljük azonban, hogy a kiállítóknak a kiállított sörárpából az eladás nem kötelező, mert a kiállított szabad kézből is eladhatja az árúját. A Gazdasági Egyesület sörárpa bíráló bizottsága, mely a földmiveltésügyi kormány, a Sopronmegyei Gazdasági Egyesület, az Országos Magyar Gazdasági Egyesület, a Felsődnánuti Mezőgazdasági Kamarai és a helybeli termelők és nemesítők közül megalakulni és működni fog, az összes beérkezett mintákat felbírálja és a sörárpa minőségnek meg nem felelőket a bemutatóból kizárja. Amely árpat ezen bíráló bizottság azonban elfogad és így az a kiállításra kerül, az feltétlenül kiváló minőségű sörárpának minősíthető; s így már maga ezen tény is egy kitüntetés és egyben reklám a kiállító termelőre, illetve annak sörárpájára nézve. A bíráló bizottság működését illetően a legkifogástalanabb eredményeket biztosítja.

Midőn mindezt a gazdák közönségünk érdekében végezzük, reméljük, hogy a kiállításon minél számottevően vesznek részt, szolgálva nemcsak saját, de hazánk mezőgazdasági érdekeit is.

Sopronmegyei Gazdasági
Egyesület.

Felelős szerkesztő:
Szegedy László

Segédszerkesztők:
Nyáry Andor,
Vályi Nagy Géza,
György Lajos

Felelős kiadó:
Varga Béla dr.

A KÖZTISZTVESELŐK KEDVEZMÉNYES BEVÁSÁRLÁSI FORRÁSAINAK ORSZÁGOS ÉRTESÍTŐJE

A MAGYARORSZÁGI KERESKEDŐK, IPAROSOK, VÁLLALATOK, SZANATORIUMOK, FÜRDŐ- ÉS ÜDÜLŐ-TELEPEK KEDVEZMÉNYES AJÁNLATAI

A m. kir. államvasutak országos személyzete	A m. kir. minisztériumok személyzete	A Nemzeti Hadsereg tisztí és altiszti személyzete
A helyiérdekű vasutak " " "	A m. kir. pénzügyigazgatóságok országos személyzete	A m. kir. csendőrség országos személyzete
A m. kir. posta és távirada " " "	Az állami és városi adóhivatalok orsz. személyz.	A m. kir. pénzügyészek " " "
A m. kir. postakézreklár " " "	A városi és községi tisztviselők " " "	A m. kir. vámorészek " " "
A várm. lislv. és alkalmazottak " " "	A városi tanárok " " "	A m. kir. államrendőrség " " "
Az állami tanácsok " " "	A városi tanítók " " "	Az áll. és városi fogyasztási hiv. orsz. személyz.
Az állami tanítók " " "	A községi tanítók " " "	A m. kir. bányakapitányságok " " "
A m. kir. törvényeszek " " "	Az egyházi hivatalok " " "	A m. kir. dohánygyárak " " "
A m. kir. járásbíróóságok " " "	A felekezeti iskolák " " "	A m. kir. statisztikai hivatalok " " "
Az árvászeki hivatalok " " "	A szállészeti, borászati felügyelőségek országos személyzete	Az orsz. gazdasági munkásbizt. pénztárak orsz. személyzete
Az állami klinikák orvosi kara és országos személyzete	A bányászati és erdészeti hivatal. orsz. személyz.	Az orsz. munkásbiztosító pénztárak személyzete
A városi kórházak orvosi kara és országos személyzete	A kataszteri és kulturmérnöki hiv. " " "	A magyar hajózási vállalatok orsz. személyzete
A vármegyei kórházak orvosi kara és országos személyzete	A m. kir. mértékhitel-lesítési hiv. " " "	A pénztárhelyi tisztv. országos személyzete
A m. kir. díj- és illetékkiszabási hiv. országos személyzete	A m. kir. iparfelügyelőségek " " "	A biztosítóintézeti tisztv. " " "
A Gazdasztek Országos Egyesületének tagjai	A m. kir. állampénztárak " " "	A gyáripari tisztviselők " " "
A magyar orsz. mérnök-egyesület tagjai	A m. kir. fémjelző és fémbev. hiv. " " "	A malomipari tisztviselők " " "
	A m. kir. állami gyermekmenhelyek " " "	Az összes állami, városi és vármegyei nyugdíj- és kegydíjások számára.
	A magyar orsz. ügyvédi kamarák tagjai	

SZERKESZTŐBIZOTTSÁG :

„A Nemzet“ főmunkatársai és szerkesztősége:

Pintér Jenő dr.
m. kir. tankerületi főigazgató
„A Nemzet“ főmunkatársa.

Horváth Károly
ny. máv. főfelügyelő.

Kiss Lajos
biztosító intézeti főtisztviselő.

Dr. Koncz János főjegyző
a jegyzők orsz. szövetségének elnöke
„A Nemzet“ főmunkatársa.

Vasadi Ernő
p. t. tanácsos.

György Lajos
a „Földhitelbank“ főtisztviselője,
„A Nemzet“ h. szerkesztője.

Laky Imre
m. kir. államrendőrségi főparancsnok,
„A Nemzet“ főmunkatársa.

Szegedy László író
„A Nemzet“ szerkesztője.
Vályi Nagy Géza
ny. százados,
„A Nemzet“ h. szerkesztője.
Nyáry Andor
„A Nemzet“ h. szerkesztője.

A tisztviselőosztály országos ellátásában az ország területéről résztvehet minden szolid, megbízható cég, iparos, vállalat. Beiktatás díja egy egész évre 600.000.— korona, azzal a kikötéssel, hogy a beiktatott cégek, iparosnak és vállalatnak egyuttal „A NEMZET“ egy éves előfizetőjének is kell lennie.

A Nemzet

szekesztősége felkéri az összes állami-, városi- és vármegyei hivatalokat, valamint az összes állami közintézményeket, hogy minden bevásárlásnál és szállításnál „A Nemzet“ben beiktatott megbízható cégeket vegyék figyelembe, kik elsőrangu árukat mérsékelt árakon szállítanak

A tisztviselők országos ellátásában résztvevő cégek :

BUDAPESTEN:

TEXTILSZAKMA:

Férfi- és női divat: ifj. Weisz S. Sámuel, Óbuda, III. Flórián tér 15. Tel.: 37—66. Szállít és árusít köz- tisztviselőknak, családtagjaiknak kirakati árákból 5% kedvezményel elsőrangu férfi és női divatárúkat.

VENDEGLŐ:

Nyári vendéglő és mulató: Tory György, II., Hattyú u. 14. „A régi zöldhordó“ tulajdonosa, Buda leg- szebb kethelyisége. Izletes konyha, jó borok, előzékeny kiszolgálás, mérsékelt árak. Vasmegyei találkozó.

SZABÓK:

Kenderesy Imre verseny szabó- sága Budapest, VII., Hernád ucca 26. sz. Mérték után készíték férfi ruhákat a legujabb divat szerint. Fazon munkákat és átalakításokat a legolcsóbban elvállalom. Kívánatra házhoz megyek. Pontos kiszolgálás!

Szelepcsényi Béla angol uri szabómester, Budapest, Rákóczi út 64., II. em. Állami, városi, vármegyei tisztviselőknak, faconmunkát hozott anyagból részletfizetésre a legolcsóbb napiárak mellett készít.

SZOBAFESTŐK ÉS MÁZOLÓK:

Béky János szobafestő m. Buda- pest, VIII., Baross-u. 92. Telefon- hívó szám: József 39—64. Köz- tisztviselő családoknak 10 százalékos engedmény.

Van szerencse em az igen tisztelet- köztisztviselők becses tudomá- sára adni, hogy szobafestő és mázoló munka vállalkozást kezdtem. Elvállalom mindennemű szoba- festő és mázoló munkát a legegy- szerűbb kivitteltől a legdiszesebb ki- vittelig jutányos árak mellett, úgy- szintén házak tatarozását is elvállalom. Tisztelettel kérem a köz- tisztviselők pártfogását Nagy Péter Pál szobafestő mester. Levelezőlap hi- váásra házhoz megyek. Köztisztviselő családoknak 10% engedmény.

Harmath István, Budapest, VIII. Oriás ucca 44. szám, szobafestő- mester. Vállal minden e szakmába

vágó munkát a leggyorsabbtól a legdiszesebb kivittelig. Ugyaszi- nten lakásokból a poloskák gyöke- res kiirtását vállalja. Köztisztviselőknak kedvezményes árak.

CIPÉSZEK:

Demeter Sándor cipészemester. Luxus női-, férfi- és gyermekcipők készítését elvállalja és javításokat eszközöl. Budapest, VII., Dem- binszky-u. 22. sz. alatt.

Nagy István cipészemester, IX., Ráday u. 31. Szállít állami, városi, vármegyei alkalmazottaknak és családtagjaiknak elsőrangu cipő- ket méret szerint, javítást vállal a legolcsóbb napi árak mellett. Ren- delésekből 10%, javításokból 5% engedmény.

SZÜCSÖK:

Berkovits és Groszné szücsök, Budapest, VII., Király uca 25. Az összes köztisztviselőknék és családtagjaiknak 10% engedményt ad úgy készárból, mint alakítás és javítási munkát után.

KALAPOSKOK:

Zuber János kalaposmester Budapest, VII., Elemér u. 21. (Hernád u. sarok.)

EDÉNYARUHAZ:

Edényáruház, vaskereskedés: Connerth A., III., Óbuda, Flórián tér 14. Árúit köztisztviselőknék, családtagjaiknak napi áraból 5% engedménnyel zamocendény és konyhaberendezéseket.

ZONGORA:

Készít zongorákat legizlesebb kivitelben. Elváltat javítást, bőrdzést és hangolást.

Biroczy József
Hernád uca 40

ILLATSZER:

Papp Béla illatszertára, Budapest, VII., Dembinszky-u. 28.

IPARMŰVÉSZETI SZAKTANFOLYAM:

Ország Hona okl. iparművész, a gödöllői állami szőnyegsző-

Jubileumokra és alkalmi
ajándékoknak kiválóan alkalmas
valódi márvány irókeszletek
és egyéb dísz tárgyak színes márványokból
Márványáru Vállalat
Budapest, VI. Rózsa uca 51-53.
Kivánatra képes árjegyzék. — Költégetves díjmentes.

vőkola v. tanárnője iparművészeti műhelye és tanfolyama VII., Murányi uca 61. III. 20. Selyem- és borbálik, domborított borbálik, perzsa-, smirna, torontáli-, szumák-, ó-gobelin szőnyegszövés. Szabadkézi rajz, festés, tervezés, művészi divattervezés, betűvetés. Halasi varrott, klóplicsipke készítés, aranyhímzés. Zita királynő Ó felsége által arany emléktűvel s a helsingforsi szépművészeti kiállításon elismerő oklevéllel kitüntetve. Tanítás a nyári hónapokban is. Felnőtteknek esti tanfo-

lyam. Felvilágosítást ad naponta d. u. 2-8-ig.

PORCELLÁN, ÜVEG:

Porcellán és üveg: Láng M., cs. és kir. udv. szállító, IV., Szervita tér. Köztisztviselőknék és családtagjaiknak 10% engedményt ad.

ÉPÍTÉSI VÁLLALKOZÓK:

Geizer és Társa építkezési vállalkozók. Törvényszéki legjejez. cég. Elváltat templomok, paloták, bérházak és nyaralók renoválását és átalakítását; föld- és beton-

munkákat saját szabadalmazott hangszigetelő válaszfalak felállítását, s kriptályok építését és javítását stb. — A munkáimért teljes felelősséget vállalok. Rendelkezésünkre álló elsőrendű anyagokkal, kiváló szakmunkásokkal jutányos árak mellett házilag végezzük. Költség. díjtalan. Budapest, VIII., József uca 7.

! Erdélyiek figyelmébe !

Kirándulás Ujpestre, Ender Imre vendéglős legszébb kertélyiségébe, Ujpest, Lízst Ferencz uca 19. Éleletes bejelentéssel valódi félénk csinál. — Kifünő borok, elsőrangú zene

ENDER IMRE
volt Marosvásárhelyi
Kultur-éterem bérloje.

DEBRECZEN:

Női és férfi kalap: M. Nagy Mihály kalapos mester, női és férfi kalap és sapka nagy raktára Debreczen, Csapó u. 17. (Szinházi átjáró.) Átalakításokat szakszerűen eszközöl. Köztisztviselőknék családtagjaiknak 5% árkedvezmény.

FORDSON-TRAKTOROK, Oliver-ekék, Ford-autók és alkatrészek azonnali szállításra kaphatók
ANTAL JÁNOS ÉS TÁRSA a „FORD“-gyárak autorizált képviselője Kaposvár, Fő uca 22

Békéscsabai Leszámitoló és Pénzváltóbank R. T.
Békéscsaba.

TELEFONSZÁM: 13

Sürgöncim: Escompte Bcsaba

A NEMZET POSTÁJA

Thália: Gömör Antal a legképzetebb vidéki színházgatók egyike. Társulata rendszerint kicsi, de mindig válogatott, mindig hívós. Ó maga olyan sokszzerű és annyira helytálló minden szerepben: hogy szinte egyedül felér egy kisebb színtársulattal. Méltó társa mindenben ifjú felesége, aki a társulat primadonnája és egyben a vidéki közönség ünnepeit és dédelgetett kedvence. A kiváló színészpár valóságos hivatást tölt be a vidéki színházépolásában és fejlesztésében.

B. G. Budapest, Az élet általános küzdelem, megpróbáltatások és csalódások sorozata. De majd-

nem törvényszerűséggel elkövetkezik mindenkinek az életben egy időszak, egy pillanat, amikor az Eg ramosolyog és a Gondviselés szinte aránytalanul kínál fel sorsa jobbrafordulását. — Csakhoogy az emberek rendszerint ilyenkor rontják el sorsukat, mert nem ismerik fel a döntő pillanatot. A Szerencse mosolygól elvakulnak és azt hiszik, hogy a sors mostmár mindennap hasonló módon rájuk mosolyog. Pedig rendszerint soha többé. Ó még sokat nem tud. De szenvedések és megpróbáltatások árán még sokat fog tanulni. Csak kérdés: hogy ekkor mindezt már hasznára fordíthatja-e?

Jogi vizsgára készül ?

Saját érdekében forduljon dr. Szögyényi Gyula fonetikus jogisemináriumához Budapest, VII., Dohány u. 88

MEINL GYULA

KÁVÉ, TEA, CSOKOLÁDÉ, KAKAO

BUDAPESTI FIOKÜZLETEK:

- I., Horthy Miklós út 29. Telefon: József 83-37.
- II., Mészáros uca 3. Tel.: 153-81.
- II., Margit körút 6. Tel.: 131-16.
- II., Szilágyi Dezső tér 3. Tel.: 51.
- IV., Kálmán tér 6. Telefon: József 9-17.
- IV., Kossuth Lajos uca 14-16. Telefon: 5-21. (Főúlet.)
- V., Erzsébet tér 17. Tel.: 211-69.
- V., Lipót körút 29. Tel.: 147-82.
- VI., Andrásy út 48. Tel.: 142-76.
- VI., Király uca 33. Telefon: József 142-23.
- VI., Király uca 108. Tel.: 170-90.
- VII., Garay tér 4. Telefon: József 31-86.
- VII., Thököly út 2. Telefon: József 45-61.
- VIII., Baross uca 73. Telefon: József 58-19.
- VIII., Rákóczi út 39. Telefon: József 125-08.

- VIII., Népszínház uca 42.
- IX., Ferenc körút 38. Telefon: József 49-09.
- IX., Üllői út 69.
- Kőbánya, Belső Jászberényi út 11. sz.
- Ujpest, Árpád uca 55. Telefon: 119-16.
- Kispest, Üllői út 97. Telefon: 24.

VIDÉKI FIOKÜZLETEK:

- DEBRECEN, Ferenc József út 59. sz. Telefon: 4-93.
- GYÖR, Baross uca és Király u. sarok. Telefon: 8-93.
- MISKOLC, Széchenyi u. 15. Tel. PÉCS, Király uca 19.
- SIÓFOK, a déli vasúti sorompó melletti pavilonban.
- SOPRON, Várkerület 73. Telefon: 2-99.
- SEGED, Klauzál tér 2. Telefon: 3-23.
- SZOMBATHELY, Horváth Boldizsár tér.

Arany János irodalmi és nyomdai mintézet VIII., Szentkirályi uca 23. Műszaki igazgató: Richter Márton.